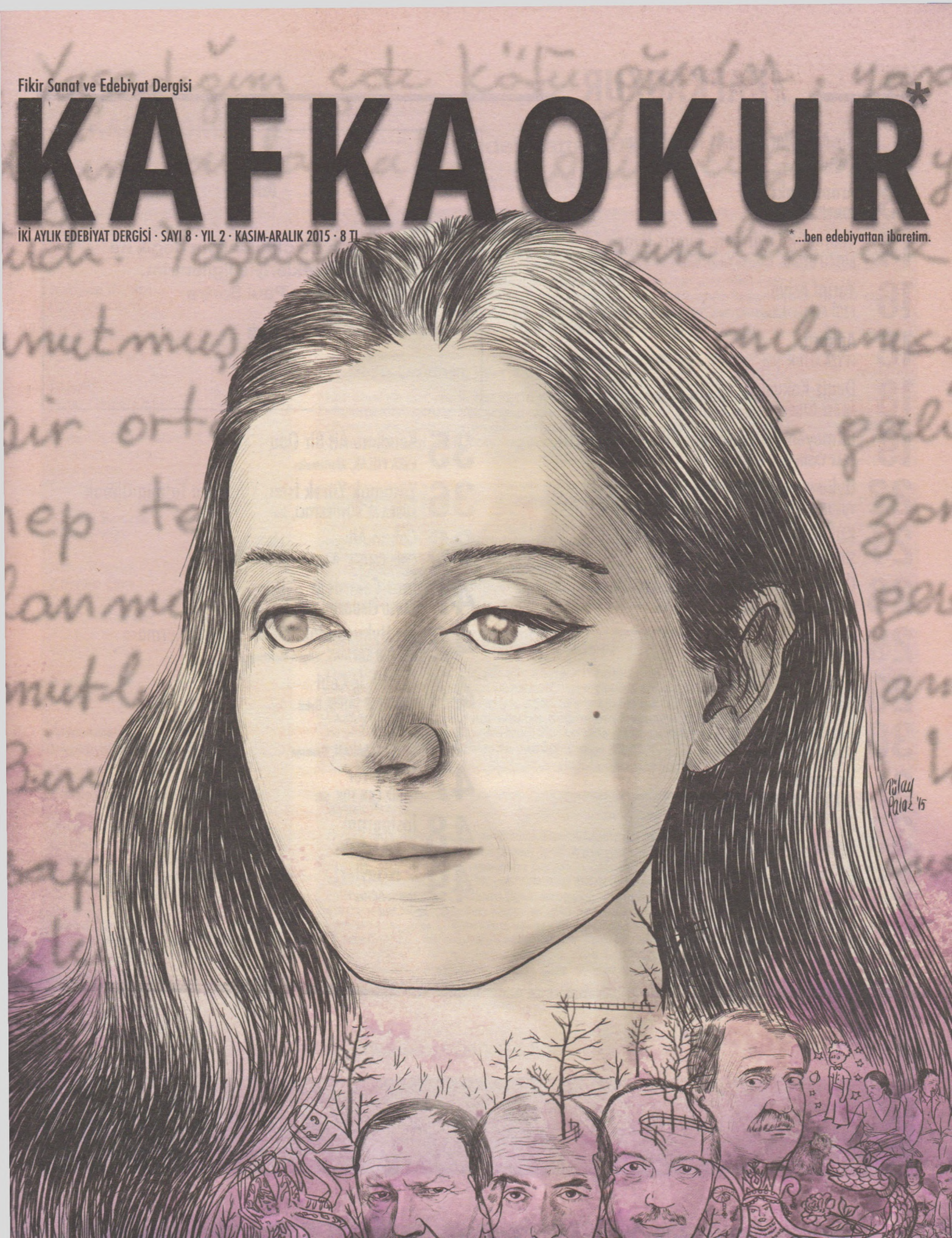
Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 8 · YIL 2 · KASIM-ARALIK 2015 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

#KAFKAOKUR

2 Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı
CANSU TOK

13 Aramızdaki Şey
TOMRİS UYAR

14 Cennetlik Çevirmen: Tomris Uyar
BURCU UYGUZ, Çeviri ve Tomris Uyar

16 Yarım Asiye
EZGİ AYVALI, Anlatı

18 Ankara
FEYZA ALTUN, Şiir!

18 Deniz Kokusu
MERVE ÖZDOLAP, Anlatı

19 Bitmeyen Hikâyelerden Bilmem Kaçıncısı
ERAY YASİN IŞIK, Öykü

22 Uyku-suzluk Tiyatrosu
YUSUF ÇOPUR, Öykü

24 KULİN, ARAL, MÜLDÜR, BEKİROĞLU
SÖZLER

26 Ötekinin Olmadığı Bir Cennetti Hayatımız
YUSUF ÇOPUR, Röportaj

29 Vasiyetname
MURAT TEKİN, Şiir

29 Firari
FULYA ORDU, Şiir

30 Karmalar Karışık
SELCAN AYDIN, Anlatı

31 Yasemin
GÖKHAN COŞKUN, Anlatı

33 Aylak Prens
RAHİME TAYDAŞ ERGÜN, Sadri Alışık

35 Erken Ölme Lütfen
DİLAN BOZYEL, Anlatı

> **İnsanların ne olduklarıyla değil, ne olabilecekleriyle ilgilenirim.**
> **Jean-Paul Sartre**

35 Kendime Ait Bir Oda
ESRA PULAK, Aforizmalar

36 Yaşamak Yürek İster, Yürek ise Tatmin Olmak
KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI, Şiir

38 Çoban Ali
CENK ÇALIŞIR, Öykü

41 İncir Çekirdeği
CANSU CİNDORUK, Öykü

42 Kış Uykusundaki Melek Nilgün Marmara
NERMİN SARIBAŞ, Nilgün Marmara

44 Günün İç Cebi
NUR NEŞE ŞAHİN, Öykü

46 Kambur
NAZLI BAŞARAN, Deneme

47 Hiçbir Yer
RAGIP CAN TOK, Şiir

48 Instagram
Sizden Gelenler

49 Son Şeyler
İçerik Adına

Yazılarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 8 • Kasım - Aralık 2015 • 8 TL

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Düzelti
Fatih Cerrahoğlu

Katkıda Bulunanlar
Gökhan Coşkun
Ezgi Ayvalı
Cansu Tok

Kapak Resmi
Tülay Palaz

Arka Kapak
Zeynep Oba

Illüstrasyonlar
Tülay Palaz
Songül Çolak

İletişim
editor@kafkaokur.com

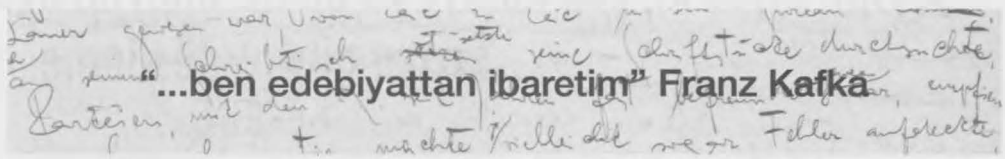
Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
GD Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi
A5 Blok K:4 No:407 İkitelli OSB /
Başakşehir, İstanbul
Tel: (212) 671 91 00
Faks: (212) 671 91 00
Matbaa Sertifika No: 32211

Dağıtım
Kültür Dergi Dağıtım
Tel: (216) 495 9044
Tel: (216) 495 9045

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı — cansu tok — **sayfa 2**

Bu terk ediliş Tomris Uyar'ın hayatında yeni ama son bir sayfanın açılmasına sebep oldu. Herkesin onu tanıyacağı soyadına kavuşup, on bir birbirinden değerli öykü kitabını bu soyadıyla yazdı. Öykücülükteki en değerli ödüllerden biri olan Sait Faik Hikâye Armağanı'nı iki kez kucakladı. Tomris Uyar'ın Türk edebiyatına kazandırdığı sayısız eser gibi, onun da öyküleri başka dillere çevrilip başka kültürleri zenginleştirdi.

Cennetlik Çevirmen: Tomris Uyar — burcu uyguz — **sayfa 14**

Her yönüyle zor yazar, zor kadın Woolf'un kaygısına, konusuna, aklına, ne yapmak, ne söylemek istediğine aşinalığını daha kitaba yazdığı önsözünden görürüz. Türk okurun o dönem kitaplarda yaygın olarak rastlamadığı ve Mrs. Dalloway'i okur için 'zor' kılacak olan bilinç akışı ve iç monolog tekniklerini açıklar.

Bitmeyen Hikâyelerden Bilmem Kaçıncısı — eray yasin ışık — **sayfa 19**

Normalde hiç takılmadığım kırmızı ışıklarda bu sefer bekliyordum, bugün acele etmek için hiçbir sebebim yoktu. Açık camdan bozuk aksanla bir mülteci cevşen kolye uzattı. Abi Allah kaza bela vermesin, aynana asarsın dedi. Hurafelere inanmam, ben dikkat etmezsem kazayı kimse engelleyemez dedim. Arkamdaki kadın kulak memesini çekiştirip, dudaklarını büzdü ve koltuğumun arkasına iki kez vurdu.

Ötekinin Olmadığı Bir Cennetti Hayatımız — yusuf çopur — **sayfa 26**

Deneme çok zor bir tür, şiir için söylenen bence asıl deneme için geçerli, yani az sözcükle harikalar yaratmak! Sıkıcı olmamak, ilgiyi canlı tutmak, ilginç başlıklar, konular bulmak. Deneme de şiir gibi dedim ya, aslında şiir kadar onu da düşündüğümü söylemeliyim, ne yazsam, nasıl yazsam sorulan hiç peşimi bırakmıyor yoksa ben mi onların peşini bırakmıyor muyum, kanştırdım ama, bir peş peşe vaziyeti var, eh bu aynı zamanda elele, iç içe, yan yana duyguları da verdiği için iyi diyelim.

Aylak Prens — rahime taydaş ergün — **sayfa 33**

Oyunculuk aşkı ona 38 yıllık hayat arkadaşını da getirecektir. "Küçük kız" diyerek hitap ettiği Çolpan İlhan ile arkadaşlık içerisinde geçen iki film çekerler. İlk görüşte aşk değildir onların aşkı. Ancak şimşeklerin bir anda çaktığı, arkadaşlığın bir anda aşka dönüştüğü bir aşktır onların ki. Yıl 1959, yer Yalnızlar Rıhtımı filminin seti. Sadri Alışık Yalnızlar Rıhtımı'nın kaptanı, Çolpan İlhan tangolar söyleyen bir bar şarkıcısıdır. Filmde geçen bir sanlma sahnesi. Bardan kaçarak gitmeye çalışan esas kız ve aşkının gitmesini izin vermeyerek onu kollarından tutup çeken esas oğlan. Ve ışıkların parladığı o sanlma anı. Öyle etkileyen bir sanlma ki; kameranın "stop" dediğini bile duyamama hâli. Kamera kapandıktan sonra sanlmaya devam etme hali. Sadri Alışık'ın yıllarca "orada bir elektriğin ikimizi de içeri aldığını hissettim. Çolpan'a baktım o oralı değildi." diye anlatacağı o sahne... 38 yıl süren evliliğin temellerin atıldığı sahne olur, o sanlma sahnesi.

Kış Uykusundaki Melek Nilgün Marmara — nermin sarıbaş — **sayfa 42**

Nilgün bu dünyadan göçüp giderken sonsuza kadar var olacağını düşünür belki de. Bu gidişlerden başka bir dünyaya gidiş olduğu anlaşılmamalıdır elbette. Umutsuzluk, yaşamdan bir beklentisinin kalmaması ya da yaşamını tamamlama isteği, derin varoluş sancıları, sevgisizlik, erkek egemen edebiyat dünyası, toplum ve edebiyat çevresinde cinsiyetinden dolayı itilmesi, babasını çok küçük yaşta kaybetmesi ve dış dünyaya karşı olumsuz duygular beslemesi, onu sona hazırlayan depresyonunu tetikler...

Şeytan diyor ki, çek kapıyı ya da ne bileyim evdeki bütün patlıcanları kızart gitsin, düşünme.

- TOMRİS UYAR -

Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı
Yazan: Cansu Tok

Öyle zorlanıyorum ki bu yazıya başlarken. Boş, beyaz bir sayfa durmadan bana bakıyor. Yanımda arkadaşlarım var, onlara anlatıyorum derdimi. Hepsi sağ olsun bir fikir veriyor, ama yok yine de içim rahat etmiyor. Sanırım beni bu kadar zorlayan ona haksızlık etme korkusu. Size anlatmaya, aslında anlatmaktan ziyade hep beraber anlamaya çalışacağımız yazarın bir adı var elbette. Edip Cansever'in bir şiirinde yazdığı gibi, "Bir adın vardı senin Tomris Uyar'dı". Soyadından da anlaşılacağı üzere ilk akla gelen eşi şair Turgut Uyar oluyor. Hakkında ufak bir araştırma yapınca ilk gözünüze çarpacak olan da Cemal Süreya ve Edip Cansever. Türk edebiyatının ikinci yeni akımının en başarılı üç şairi. Bütün kaygılarım ve korkularımın sebebi de işte tam burada saklı duruyor. Tomris Uyar'ı onlara değinmeden anlatmak zor, ama o öyle bir kadın ki bu üç başarılı şairle kısıtlamak da çok büyük haksızlık. En iyisi diyorum onun gibi olmak. Her çevirisinden önce çeviri yapacağı yazarın yaşamına ufak bir bakış atarmış. Bir röportajında, *"Çevirdiğim yazarın fotoğrafı yoksa eğer dostlarının kimler olduğu, nerelere girip çıktığı, nasıl semtleri sevdiğini öğrenmek isterim. Bu özellikler yazarı Türkçede yerleştireceğim yeri gösterir bana. Takım elbise giyenle blue jean giyen arasındaki dil farkı epey olmalı. Ama tabii asıl yol gösterici, yapıtın kendisidir."* demiş. Ben de Tomris Uyar'ı bir çevirmen gibi ele almalıyım diyorum kendi kendime. Onun gibi anlatmalıyım onu. Fotoğraflarına bakmalı, edindiği dostların, kurduğu arkadaşlıkların kimlerle olduğunu incelemeliyim, nasıl semtleri sevdiğini, dostlarıyla nerelerde buluştuğunu, gittiği yerlerden aldığı tatları tahmin etmeliyim, ama tabii asıl yol göstericim yapıtları olmalı. On bir öykü kitabı, iki günlük ve altmıştan fazla Türkçeye kazandırdığı çeviri eseri yolumu aydınlatmalı. Tomris Uyar, Türk Edebiyatı için başlı başına bir anıt, onun kendi adından başka kimseye ihtiyacı yok. Yaşam beraber yolculuk ettiğimiz insanlarla anlam kazanan bir kavram, ama yol bize ait. İşte Tomris Uyar'ın yolu da öyle, tamamen ona ait.

Denize Âşık Kız Çocuğunun Öyküye Tutkusu

"Yaşam öykümün yazılmasını istemem. Kendi üzerime düşünmeyi bu kadar önemli saymıyorum." Diye yazmış bir keresinde. Bu büyük bir tevazudan mı kaynaklanıyordu yoksa hayatını magazinsel bir hale getirenlerden kaçma çağrısı mıydı bilinmez. Yaşam öyküsünü yazamasak da Türk edebiyatına katkılarından dolayı onu tanımalı ve anlamalıyız diye düşünüyorum.

Tomris Uyar, 15 Mart 1941'de hukukçu bir anne babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. Kendi ifadesiyle "bağnazlıkla ilişkisi olmayan bir toplumda, İstanbul'da rahat bir aile ortamında" yetişti. Hukukçu anne babanın ortak hobisi olan edebiyat sayesinde çok küçük yaşlardan itibaren edebiyatla iç içe bir ortamda büyüdü. Annesinin yayımlanmamış çevirileri, babasının ise bir şiir kitabı vardı. Kışları Talimhane'de, yazları ise Tomris Uyar'ın çok sevdiği Büyükdere'de yaşadılar. Büyükdere'yi çok sevmesinin elbette birçok sebebi vardı ama o sebepler arasından biri vardı ki, hayatı boyunca bu sevgiden hiç vazgeçmeyecekti. O, Büyükdere'de her gün gördüğü denize âşıktı, ne derdi sıkıntısı varsa mavi rüya hepsini unuttururdu. Burçlara inanmayan bir balık burcuydu. Ne de olsa denize bu kadar hayran olup başka bir burç olması ayıp karşılanırdı. Balık burcunun özelliği midir bilinmez ama tutkuluydu, inandığı ve istediği bir şey için sonuna kadar giderdi. Pes etmek onun yaşam kitabında yazan bir kelime değildi. Gelin kendisi anlatsın o gençlik

günlerinden başlayıp hayata sımsıkı tutunan o kadının yolculuğunu:

"Eski bir öykümde genç kızlığımı şöyle bir saptamayla anımsatıyorum kendime:

"On dört yaşından sonra, tutulduklanna hep anlayış, sevecenlik ve dostlukla yaklaşmayı öğrettin kendine. Yaz geceleri, sevdiğine sevgilisinin en az yirmi adım ötelerinde yürüyüşlere çıktın. Onlar öpüşürken bir bahçe duvanna iliştin, bekledin, yaz gecesinin, yaz göğünün tadını çıkardın. Yalnız denize gerçekten âşık olabileceğini ve bu sevginin süreceğini düşündün, mutlu oldun."

Haklıymışım. Bugüne kadar elimde olan yahut olmayan nedenlerle, bazen bile isteye, bazen ister istemez aşktan (aşklardan) kolaylıkla caydım da denize duyduğum aşk hep yerli yerinde kaldı. Kimileri bu özelliğimi burcuma, balık olmama yorabilirler. Daha iki aylıkken, sıcak suyla değil, bahçede, ılık ilk yaz güneşinde ısınmış suyla doldurulmuş küçük bir küvette yıkandığımı bilenler, değişik psikolojik yorumlar getirebilirler. Bu bilgilerden yoksun olan yine de öykülerimde ve yazılanmda denizin çoğu zaman bir başkişi katına yükseldiğini fark edenlerse bu eğilimle özgürlük tutkusu arasında bir bağlantı kurmaya çalışabilirler. Bütün bu görüşlerde haklılık payı vardır.

Burçlara neden inanmadığım belli başlı bir yazı konusu da, burada balık burçlularda gözlemlendiği ileri sürülen el ve ayak bilekleri rahatsızlıklannı sıkça çektiğimi söyleyebilirim. Uzun süre daktilo başında otursam bileğim şişer, bir kilometre yürüsem ayaklanm. Bu yüzden pabuç satıcılan bayram etseler yine iyi, ama edemezler çünkü yolun geri kalan bölümünü pabuç değiştirerek değil çıplak ayak yürürüm. Bitirilecek bir yazı varsa şişmiş bileğimi dinlendirmek yerine sıkı sıkı sanp ona haddini bildirmeyi yeğlerim. Yüzgeç olmakta bunca diretiyorsalar başka bir bedeni seçseydiler!"

Bu yazdıklannı okurken gülümsemeden edemiyorum. "Elleri" diyorum, "Seçebilecekleri en doğru kişiyi seçmişler." Turgut Uyar'da bunu bildiğinden olsa gerek "Tomris Uyar İçin Bir Şiir Kurma Çalışması" şiirinde en güzel ellerinden bahsetmeden edememiş:

"Seversin diye söylerim her şeyi, sana uygun olsun.

Çünkü her şeyin birbirine uygununu sen bulursun.

Gel ellerini ver en güzel ellerini öyle
Ruhum, ateş yüreğim, kokum, birlikte öyle"

Tabii ki de bu şiir veya buna benzerlerinin ona yazılması yaşam yolculuğunun başka bir dönemine ait. "Bu kadar kopuk yazmazdım ben" diyorum kendi kendime. Kronolojik sıralamaya uyar ona göre anlatırdım, ama konu Tomris Uyar olunca yazı boyunca aralara dostlan, sevdikleri, yaşamından kesitler girecek gibi duruyor. Onun en büyük zenginliklerinden biri bu belki de diye düşünmeden de edemiyorum. Tek düze olmayışı, hayatı kenar köşesine kadar dolduruşu.

Denize âşık kız çocuğunun eğitim hayatında şu an Robert Koleji olarak bildiğimiz İngiliz High School'un ve liseyi okuduğu Arnavutköy Amerikan Kız Kolejinin yeri çok büyüktü. Anne babasının ayrılığı onu yatılı bir okula doğru iterken, bu okullarda öğrendiği İngilizce ileriki yıllarında sadece kendisi için değil Türk edebiyatına kazandırdığı eserler için de çok büyük yer tutacaktı. O yıllarda ileride yapacağı çok önemli çevirilerden habersiz "öykücü" olmayı isterdi. Küçük bir çocuğun geleceğini belirleyecek mesleği seçmesi ve bu tutkudan hiç vazgeçmemesi de onun kararlılığının taa o yıllardan habercisiydi. Öykücü olmak isterdi çünkü öykü onun için *"bir insanın hayatındaki bir anı ele alıp onun ışığında, o kişinin vereceği kararlann, yaşayacağı değişimin ve hayatının alacağı yönün işlenmesi"*ydi. *"Öykü bir andı, bir oda yani."* Lise eğitimini tamamladıktan sonra üniversite seçimini İstanbul Üniversitesi'nden, bölümünü ise gazetecilikten yana kullandı. Yazın hayatından uzak bir gelecek artık düşünülemezdi.

Papirüse Yazılmış Bir Aşk

Kolej sıralarından tanıdığı şair ve gazeteci Ülkü Tamer'le evlendi. Edebiyat dünyasına da ilk kez Tomris Tamer olarak girdi. Varlık dergisinde 1962'de yayımlanan Tagore'nin "Şeker Bebek" adlı eserinin çevirisinde Tomris Tamer imzası vardı. Bu ilk imzanın devamı gelecekti elbette. Edebiyat dünyası önce onu başkalannın cümlelerini en güzel, en duru hâliyle aktarmasıyla, ardından kendine ait odasından dökülen özgün öyküleriyle tanıyacaktı. *"Çeviriyi seçmemin nedeni İngilizceyi daha iyi öğrenmek değil, Türkçede dilimin kıvraklığını, esnekliğini sınamaktı. Öyküye daha sonra cesaretlendim."* diye anlatacaktı yazım macerasını.

Bir yandan çevirilerini yaptığı eserleri dergilerde yayımlatmak için uğraş verirken bir diğer taraftan da büyük bir mutluluğun içinde kayboluyordu. Ülkü Tamer'le adını Ekin koydukları bir kızları olmuştu, ancak bu mutlu evliliğin ve mutlu günlerin onları derinden sarsacak ve her şeyi değiştirecek bir yıkıma dönüşeceğinden haberleri yoktu. Ekin sütten boğuldu. Bebeğinin kaybı Tomris Uyar için milat oldu ve belki de çocukluğundan beri tanıdığı Ülkü Tamer'le çok daha uzun yıllara dayanabilecek beraberlikleri bu vahim olayla son buldu, ayrıldılar. Bu ayrılıktan önce Ankara'da kader başka bir oyunun hazırlığındaydı aslında. Ankara Sanatseverler Derneğinde ilk kez tanışan Cemal Süreya ve Tomris Uyar'in bu karşılaşmalarını genelde Turgut Uyar haricinde ilişkileri hakkında konuşmaktan hoşlanmayan Tomris Uyar anlatacaktı:

"Kendisini tanıdığımda ben evliydim, o da evliydi. Ankara'da tanıştık, Sanatseverler Derneği'nde -hiç unutmuyorum- o, bana herhalde bir arkadaşıyla, yani Ülkü Ta-

mer'le evli ve edebiyata düşkün genç bir kız olarak ilgi gösterdi ama çok sıradan bir ilgi gösterdi. Ben de onun, sandığımdan çok daha -nasıl söylesem- daha derin demeyeyim de, daha keşfedilmeye değer bir insan olduğunu düşündüm."

Tomris Uyar kızının vefatından sonra eşinden ayrılmıştı, aynı zamanlarda Cemal Süreya'da eşinden boşanmıştı. Yalnızlık dönemi edebiyat sohbetlerinin çerçevesinde başlayıp kısa bir süre sonra aşka dönüştü. Bu aşkın onların hayatlarında nelere bedel olduğu bilinemez ama Türk edebiyatı için unutulmaz şiirleri ve çeviri eserlerini konuk edeceği bir döneme imza attı ve tabii bir de edebiyat dergisine. Cemal Süreya ile beraber çıkardıkları Papirüs dergisi dönemin edebiyatçılarını aynı çatı altında toplamıştı. Bu dönemde Tomris Uyar çevirilerden başını kaldırıp çocukluk hayaline dönmeye karar verdi. İlk öykü kitabı olan "Suya Yazılı"yı bitirdiğinde tarihler 1967'yi gösteriyordu, ama kitabın ismi kaderini de etkilemiş olsa gerek bütün o sözler suya yazılıymışçasına yok olup gitti. Papirüs Dergisinde hazırladığı kitabı, dergide çıkan yangında kül olup gitmişti. Bir diğer öykü kitabını hazırlaması 4 yılını daha alacaktı. İlk öykü kitabı olan "İpek ve Bakır" ancak 1971'de okuyucuyla buluşabilecekti, bu arada ise dünyanın en çok satan ve okunan kitaplarından biri olan Küçük Prens'in çevirisini Fransızca bilen Cemal Süreya ile beraber yaptılar. Tomris Uyar Tanışma Anları kitabında, *"Bu çevirileri yapmak için Cemal Süreya'nın benim yardımıma gereksinimi yoktu. Fransızcayı bilen oydu; bana, onun önerdiği Türkçe karşılıklan benimseyip benimsemediğimi belirtme görevi düşüyordu. Dilinin büyüsüne kapılıp çeviriyi özgün metine göre çok daha sevimli, alımlı hale getirebilecek bir şairin bu eğilimini bir anlamda denetleyebilmemdi. Belki de evde sık sık yaptığımız bu tartışmayı somutlamak için bu ürünleri seçmiştik. Günler yetmiyormuş gibi geceleri de uykudan fırlayıp yeni önerileri sigara paketlerinin arkasına yazıyorduk. Gören olsa, dünyayı kurtarmakta kararlı olduğumuzu sanırdı.*

Birbirimizin diliyle zenginleşiyorduk galiba." diye anlattı. Küçük Prens'in en vurucu yerlerinden biri olan, *"İnsan gerçekleri sadece kalbiyle görebilir. En temel şeyi gözler göremez."* cümlesi, Süreya ve Uyar'ın çevirisinde ise *"İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman doğruyu görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez."* olarak çevrilmişti. Bana sorarsanız bu çeviri biraz daha hüzün kokuyordu, ya da çeviriyi yapan ikilinin kokusu sinmişti satırlara. Tomris Uyar'ın yıllar sonra kaleme aldığı günlüklerinden oluşan Gündökümü eserinde, "Kişi dünyayı algılarken duygularını sonuna kadar açmak istiyorsa, sonuçlarından yakınmaya hakkı yok." cümlesini gördüğümde de nedendir bilinmez Küçük Prens düşmüştü aklıma. Tilki diyordu ya, "Birinin sizi evcilleştirmesini kabul etmişseniz, biraz gözyaşı dökmeyi de göze alacaksınız." diye, işte bu yüzden bu iki cümle sarmalanıvermişti benim de zihnimde.

Cemal Süreya ve Tomris Uyar ilişkisi deyince hiç şüphesiz akıllara bu dönemde yazılan şiirler gelir. Bir de hep dile gelen bir hikâyeleri vardır ki yazmazsak olmaz. "Her akşam işten çıkıp şıp diye eve damlıyordu Cemal Süreya. Bir gün Tomris Uyar, 'biraz gez dolaş arkadaşlarınla falan buluş' dedi. Ertesi gün geç geldi Cemal Süreya, daha ertesi gün de, hep geç geldi. Bu akşamlardan birinde, örtü silkelemek için pencereyi açan Tomris, apartmanın girişinde oturan Cemal'i gördü ve gerçek ortaya çıktı. Her akşam iş çıkışı eve geliyor ama aşağıda oturup 'gecikiyordu' Cemal Süreya... Tomris Uyar tarafından durumun adı derhal kondu: Şahsiyet Rötan." Bu hikâye her kulağıma çalındığında arkadan fon müziği gibi bir Cemal Süreya şiiri çalar kulaklarımda. Tomris Uyar'a seslenir o satırlar:

"Daha nen olayım isterdin
Onursuzunum senin."
Ve tabii Cemal Süreya'nın en güzel şiirlerinden biri de Tomris Uyar için dökülür satırlara:

"Ay ışığında oturduk
Bileğinden öptüm seni

Sonra ayakta öptüm
Dudağından öptüm seni

Kapı aralığında öptüm
Soluğundan öptüm seni

Bahçede çocuklar vardı
Çocuğundan öptüm seni

Evime götürdüm yatağımda
Kasığından öptüm seni

Başka evlerde karşılaştık
İliğinden öptüm seni

En sonunda caddelere çıkardım
Kaynağından öptüm seni"

Özellikle edebiyat dünyası için son derece verimli geçen üç yıllık bir birliktelik sonunda Cemal Süreya ve Tomris Uyar ilişkisi Papirüs derigisinin ilk sayısının çıkmasından kısa bir süre sonra sona erdi, ancak bu bitiş onlar için bir son olmadı. Arkadaşlıkları devam etti. Hatta Tomris Uyar, Cemal Süreya'nın çıkardığı Papirüs dergisinde çalışmaya devam bile etti. Yıllarca kimseye birbirleri hakkında bir şey söylemediler, sanki o şiirler hiç yazılmamış, aynı ev paylaşılmamış, beraber çeviri yapmamış gibiydiler. Yıllar sonra sessizliği Tomris Uyar bozacak ve bu ayrılığın bitişini o anlatacaktı, *"Beni bıraktı ama rahat edemedi. Ona göre bana sahip olunamazdı. 'Senden ayrıldığım anda, senin hakkında, hikâyen hakkında sevdiğimi belirtecek hiçbir şey söylemeyeceğim, benim ağzımdan kimse duymayacak', dedi ve doğrusu hiç yazmadı."*

Bu ayrılıktan yıllar sonra Gündökümü'nde terk edilmek ve terk edilenle ilgili yazar Uyar. Büyük ihtimalle kendisi Cemal Süreya'yı düşünerek yazmamıştır o cümleleri, ama benim aklıma hep o terk ediliş düşer:

"Asıl terk edilenin, terk eden olduğunu anlamıyor ki kimsecikler. Terk eder görünen neşteri ortak yaraya batırabilendir... Çünkü, bu güç iş ona bırakılmıştır. Yitirdiklerini, yitireceklerini, çekeceği acıları bilse de gerekeni yapmak zorundadır. "Daha az" la uzlaşmacı değildir. Acıları herkesin onayladığı biçimde çekme tafrasını terk edilene bırakarak. Ceketini sırtına atıp kulağına bir karanfil takarak. Yola öyle vurarak."

Yeniden Şarkılar Söyleten Kadın

Bu terk ediliş Tomris Uyar'ın hayatında yeni ama son bir sayfanın açılmasına sebep oldu. Herkesin onu tanıyacağı soyadına kavuşup, on bir birbirinden değerli öykü kitabını bu soyadıyla yazdı. Öykücülükteki en değerli ödüllerden biri olan Sait Faik Hikâye Armağanı'nı iki kez kucakladı. Tomris Uyar'ın Türk edebiyatına kazandırdığı sayısız eser gibi, onun da öyküleri başka dillere çevrilip başka kültürleri zenginleştirdi. Turgut Uyar'la sadece birbirlerini değil, Türk edebiyatını da zenginleştirdiler. Hem de öyle bir dönemde girmişti ki Tomris Uyar Turgut Uyar'ın hayatına, Mazhar Özkan'ın o güzel şarkısındaki mısralar gibiydi aynı, "Bana yeniden şarkılar söyleten kadın." Tomris Uyar'da Turgut Uyar'a yeniden şiirler yazdırtmıştı. Tanışmaları ve bu şiir yolculuğunu gelin o anlatsın bize:

"1966 yılında ben zaten Cemal Süreya'dan ayrılmak üzereydim. O da eşinden ayrılmıştı. İstanbul'a gelmişti çocuklarıyla. Burada tanıştık. Asıl tanışmamız herhalde o, çünkü o zaman daha bir yakın oturup konuşma fırsatını bulduk ve mektuplaşmaya başladık. Bu mektuplar önce sadece şiir üzerine mektuplardı. Hâlâ duruyor bende. Genellikle onun şiir üzerine düşünceleri, benim onun şiirleri üzerine düşüncelerim... Ve anladığım kadarıyla çok sıkışık bir dönem geçiriyordu. Yani evlilik hayatında bir süredir yaşadığı tedirginlik ve uyumsuzluk şiirini de etkilemişti, yedi yıldır şiir yazmıyordu. Esin periliği olarak ifade etmek istemiyorum ama herhalde çok konuştuğum, çok dürttüğüm, yazmasını çok rica ettiğim için diyeyim, yavaş yavaş şiir yazma isteği yeniden doğdu."

> "Biri geliyor, hayatımıza bir makas atıyor; o yaşadığımız bölüm, bütünün dışına düşüyor."
> Gece Gezen Kızlar

Ülkü Tamer, Cemal Süreya, Turgut Uyar ve Edip Cansever gibi çok değerli dört yazarımızı derinden etkileyip şiirlerinin bir köşesine konduğunu düşünen bir gazetecimiz Tomris Uyar'a bu durumu sorduğunda, *"Kendime bir ilham periliği vehmedecek kadar komik bir insan değilim tabii. Kendimi de o kadar beğenmem. Yalnız şöyle bir şey var: düşünen ve sorgulayan bir insanım. Bu sözünü ettiğiniz kişiler de kendi yaptığı işleri sorgulayan, düşünen, tartışmayı seven kişilerdi. Herhalde asıl çekici yanım buydu benim. Bir de çok açık sözlü olmam etkili olmuştur sanıyorum. Konuyu anlamam ve disiplinli olmam. İlişkilerimde hep kendime bir dokunulmazlık alanı bulmuşumdur. Bu da hakikaten sevilmem, değerlendirilmemle birlikte, çok tartışmalara neden olmuş bir özelliğimdir. Başkasına verdiğim özgürlüğün; yaratma, tek başına düşünme, yalnız kalma özgürlüğünün bana da verilmesini isterim."* demiştir. O kendisine bir ilham periliği vehmetmese de şiir yazılmak için onu seçmiştir. O, şiir yazan değil şiiri yazdırandır. O, şiirin ta kendisi olmuştur. Turgut Uyar, Tomris koyar şiirin adını ve der ki:

"Senin için alışılmış şeyler söyleyemem
sana yaraşmaz
Kış gecesi amcamızdır bahar yakından
kardeşimiz.
Alır başımı Erzincan'a giderim seni düşünmek için.
Dörtlükleri bozarım çünkü dağlar ne güne duruyor.
Kıyılar ve eskimeyen her şey seni anlatmak için.

Bir bozuk saattir yüreğim hep sende durur.
Ne var ki ıslanır gider coşkunluğum durmadan.
Durmadan.
Dağ biraz daha benden deniz her zaman senden.
Hiçbir dileğimiz yok şimdilik tarihten coğrafyadan.

Kimselere benzemesin isterim seni övdüğüm.
Seni övdüğüm zaman.
Güzel bir çingene yalnız başına dolaşmalı kırlarda.
Seni övdüğüm zaman."

Bu büyüleyici evlilik bir erkek çocukla iyice taçlanır. Artık onlar tam anlamıyla aile olmuşlardır. Turgut Uyar'ı sevmiştir Tomris, ama o sevginin sadece bir duygu olmadığını da bilecek kadar olgundur. *"Sevginin yalnızca bir duygu olmadığını, bilgi de gerektirdiğini kendimden biliyorum. Sevgi savurganlığım yüzünden habire su vererek çürüttüğüm kaktüsler hâlâ aklımda. Bir dostum 'İyi ki akvaryumda balık beslemiyorsun,' demişti, 'herhalde havasız kalmalarına üzülür sudan çıkanrdın onlan.'"*

Sevmek bilgi gerektirdiği gibi bir yetenekti de Tomris Uyar için. Mesela çocuklara öyle çok bayılmazdı, ama aralarından bir kaçını da ayrı severdi. Genelde çocukları çok sevdiğimi düşünüp başta nasıl çocuklar sevilmez diye şaşırmıştım bu huyunu okuduğumda, ama sonraları Türk sinemasının kült filmlerinden biri olan ve gönüllerdeki yeri hiç değişmeyen Selvi Boylum Al Yazmalım' da Asya'nın dudaklarından dökülen o cümle geldi aklıma, *"Sevgi neydi? Sevgi iyilikti, dostluktu, sevgi emekti."* Demek ki Tomris Uyar'da dostluk kurduklarını, emek verdiklerini seviyordu. Gündökümü'nde anlattığı o özel çocuk gibi:

"Sevme yeteneğimin dağınık olduğu yıllarda, çocuklara karşı -şimdiye oranla- çok daha sevecendim. Artık ailelerinin arabesk beğenileriyle yönlendirilmiş, büyümüş de küçülmüş çocuklara acımak bile gelmiyor elimden. Her şıkıdım çocuk gördüğümde avucum kaşınıyor da neyse ki mantığım yardıma koşuyor, bütün çocuklan sevmek zorunda olmadığıma göre buna niye kızayım?

İçimdeki bildik tatlı ürpertiyi canlandıracak çocuk binde bir çıkıyor. Bir tanesi, kapıcımızın oğlu. Sekiz yaşında. Kestirebileceğiniz gibi apartmanın günışığı görmeyen bodrumunda, koşullan son derece ilkel bir ortamda büyüdü. Azıcık oynayabilmek için iki seçeneği var: Ya arka avluya, kömürlüklerin olduğu bölmeye çıkacak, bitmez tükenmez otel inşaatlannndan arada bir düşen kalaslarla molozlann arasında sağ kalmayı göze alacak ya da arabalann cirit attığı caddeye atacak canını. Her ne kadar güzelim bir ağaç yüzünden bu avluya "bahçe" diyorsa da oraya eskisi kadar sık çıkmamayı öğrendi; ne de olsa caddede kâhya ağabeylerin arada bir verdikleri harçlıkla, hafta sonlannda onlar yokken, arabalannı park etmelerine yardımcı olduğu süslü püslü ablalarla amcalann verdiği bahşişle gazozunu, çikletini alabiliyor. Uzun kirpikli, aklan hafif maviye çalan iri, koyu renk gözleriyle, sahici gülümseyişiyle, sorunlu küçük adam havasıyla, en katı yürekleri bile yumuşatabileceği kesin.

> **"O gittikten sonra uzun süre ellerime baktım. Öyle uzun bakmışım ki sonunda el olmaktan çıktılar."**
> Gündökümü & Bir Uyumsuzun Notları

Bugünlerde üç aylık yeni kardeşinin kendisine bir "merhaba abi" bile dememesine üzülüyor! Çünkü ana babası evde yokken bebeğe o bakıyormuş. Bana "Tomris Bey" demesi, konuklanm kadar beni de şaşırtmıştı önceleri. Sonralan "bey" sözcüğünün onun çevresinde saygı duyulan kişiler için kullanıldığını anımsadım. Kadınlar saygıdeğer olmadığına göre ben "Bey"-dim. Annesiyle babasının "Teyzeyi rahatsız etme, çalışıyordur, bu kadar sık uğrama ona," demelerine karşın her akşam uğruyor: Nasılmışım? Bakkaldan bir isteğim var mıymış? Bakkala bir telefon edip Samsun sigarası istediğimi söyleyebilir miymişim, çünkü bakkal ona inanmıyor, annesinin içtiği Maltepe'yi tutuşturuyormuş eline. Yanından eksik etmediği çantada biriktirdiği otuz bin lirayı dövize mi, repoya mı, tahvile mi yatıracağını sorduğumda, "Bilmem ki, daha düşünmedim" diyecek kadar ciddi. genç okurlardan sevgili Nilüfer, "Peki Tomris Bey'in öykülerini biliyor musun?" diye sorduğunda, "Bilmiyorum," diyor. "abecedeki harflerle yazmıyor mu?"

Epey uzaktaki okuluna tek başına gittiğini unutuyorum ara sıra, galiba "okuma yazma öğrenmen şart" gibisinden saçma bir uyanda bulunuyorum. (Bu sistemde okusa ne olacak ki?) Ama hemen kaytaracak kadar zeki, "evimizin" badanasının eskidiğine çekiyor konuyu o koka kolasını, ben rakımı içerken. Boya kalemlerini kullanarak duvarlan yeşile, sanya, kırmızıya boyayabiliyormuş, yol boyunca trafikte gördüğü lambalann renkleri düş gücünü köreltmiş sanki başka bir renk düşünemiyor.

Topu topu üç renkle bunca düş kurabilen çocuğun gözünde özel bir renk anlamına geldiğimi söylüyor dostlanm. Bir daha bu tür bir ilişki yaşamasının güç olduğunu seziyormuş. Geçenlerde, mahallede yeni açılan bir diskoteğe gönderilmiş çelenkten üç farklı çiçek yolup bana getirdi. Çiçek götürmeyi nereden öğrenmiş acaba?

"Büyüyünce ne olacaksın?" gibi saçma bir soru sordum yine.

-Polis olacağım. Onların üniformalan var. Herhalde içerlediği kişilerin başında, ödevinde yanlış yaptı mı tokadı yapıştıran öğretmeni geliyor.
-Peki ya ben bir suç işlersem? O zaman beni de tutuklamak zorundasın.
-Sen suç işlemezsin ki.
-Belli olmaz. Ya işlersem?
-O zaman ben de polis olmam.

Bu doğal romantizmi, üç dört yıl daha yaşayabilir benim hesabımca. Kent, benim çocuğum olsa çoktan ezip bitireceği bu

ince yapıyı eninde sonunda kendi şiddetinin değirmeninde öğütecek. Kim bilir belki de bana düşman olmaya itecek."

Tomris Uyar'ı hayal etmeden yapamıyorum yazdıklarını okuyunca. Yediden yetmişe girdiği her ortamda hayranlar yaratmak kolay olmasa gerek diye düşünüyorum. Neydi sırrı bilmiyorum, daha doğrusu hissetsem bile kelimelere dökmekte zorlanıyorum. Okuyan, çok okuyan, kendine sınırlar çizmeyen, düşünen, düşündüklerini korkmadan söyleyen, sadece söylemekle kalmayıp yazan, *"Bayağılıklar, yoksulluklar, kırımlar her an gözümün önündeyken oyalayıcı bir şey yazmaktansa kopkoyu bir karamsarlığı yeğlerim."* diye yazacak kadar gerçekçi ve cesur olan, ülke dertlerine ve sıkıntılarına kafa yoran, yaşamı kıyı köşesine kadar dolduran, edebiyatla nefes alan, yazarlığı meslek seçen ve bu mesleği son derece ciddiye alan bir kadın duruyor karşımda. Sevginin sadece bir duygu olmadığını söylüyor, bilgi de gerektirdiğini ve sonra başka bir cümlesiyle bütün düşüncelerime başka başka yönler veriyor. O cümlesinde arıyorum ona duyulan hayranlığın sebebini. Sevgiyi, dostluğu, aşkı belki de tam kıvamında alışkanlıkla bütünleyebildiği için bu denli özel kılıyordu yaşam onu. Bilmiyorum ki, bu bir fazlası zehirleyen ayarı girdiği her ortamda nasıl dengelemişti.

"Garip bir ölçü alışkanlık. Sevgi, aşk, dostluk ancak bu ölçüye vurulduğunda anlam kazanıyor. En ufak ayrıntılarda bile. Söz gelimi ben yeni bir giysiyle, bilmediğim bir yere kolayca gidemem. Önce evde deneyip "benim" kılmalıyım onu, birazcık eskisin, bedenimin kalıbını alsın ki içinde özgürce davranabileyim. Alışkanlık, kişiliğin gelişimin, kendini bulmasını sağlıyor evet ama bir sınıra kadar. Sizi o sınıra götüren iti, bakıyorsunuz sınırda karşınıza dikilmiş, yolu tıkamış. O tuzağa düşmemeli. Her büyük tutku gibi alışkanlık da Fetih Naci'nin deyişiyle: 'Yıkımın tohumunu içinde taşıyor'."

Sevgi, aşk ve dostluğu alışkanlık ölçüsünde dengelemeyi genellikle başarmıştır Uyar. Herkesin aşk olarak yorumladığı bir ilişki daha gelir akla Tomris Uyar deyince. Bu şair Edip Cansever'le olan ilişkileridir. Ben nedense bu ilişkiye aşk olarak bakamam. Hayranlık demeyi daha doğru bulurum. Edip Cansever, Turgut Uyar'ın da Tomris Uyar'ın da yakın dostudur. Beraber yer içer, beraber düşünürler ama her şeyin ötesinde ortak tutkuları olan edebiyatı beraber paylaşırlar. Bir şairin verebileceği en güzel doğum günü hediyelerini verir Cansever, Tomris Uyar'a. Her doğum günü için bir şiir ve bunların arasından biri vardır ki okuyucunun yüreğinde taht kurmuştur:

"Yazarken dünyayı bir anlığına değiştirebilirken, geçmişinizi bir santim yerinden oynatamıyorsunuz."
Gündökümü & Bir Uyumsuzun Notları

"Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç
Yağmurlar altında gördüm, kadeh tutarken gördüm de
Bir kıyıya bakarken, bakarken ki ağlayan yüzünle
Ve yanşırsa ancak Monet'nin
Kadınlanna yaraşan giysilerinle
Gördüm de
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Öyle kısaydı ki adımlann, diyelim bir yaz tatilinde
Bir otel kapısının önünde, tahta bir köprünün üstünde
Bir demet çiçekle paslanmış bir kedi arasında
Öyle kısaydı ki adımlann
Şöyle bir bardak yıkayışının vaktiyle
Ölçülür ve denk düşerdi ancak
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Yok bir yanıtın "nereye" diyenlere
Bir buz titreşimi gibi sallantılı ve şaşkın
Ve çabuk bir merhaban vardır bir yerden gelenlere
O bir yerler ki, diyelim çok uzak olsun
Sen gelmiş gibisindir oralardan, otobüslerden
Yollardan, deniz üstlerinden topladığın gülüşlerle
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Seni görünce dünyayı dolaşıyor insan sanki
Hani Etiler'den Hisar'a insek bile
Bir küçük yaşındasın, boyanmış taranmışsın
Çok yaşında her zamanki çocuksun gene
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Mart ayında patlıcan, ağustosta karnabahar
Mutfağın mutfak olalı böyle
Bir adın vardı senin, Tomris Uyar'dı
Adını yenile bu yıl, ama bak Tomris Uyar olsun gene
Ben bu kış öyle üşüdüm ki sorma
Oysa güneş pek batmadı senin evinde
Söyle
Ben seni uzun bir yolda yürürken gördüm müydü hiç."

Tomris Uyar ise bu dostluğu ve Cansever'le edebiyata duydukları ortak tutkuyu anlatmadan edemez:

"...Bir öykü mü yazdım, hemen Edip Cansever'i arardım, onunla paylaşmak isterdim öykümü. Edip bir şiir mi yazdı, ne güzel 'öğle üstü pasaj 'da kutlamaya ne der-

sin?' birbirimizi pohpohlamaya dayalı değildi eleştirilerimiz ama, oldukça benzer kanallarda ses aradığımızdan ortaya çıkan yeni yapıtın başansı, müthiş bir ortak mutluluk kaynağı oluyordu. Sevgililik veya aşk duygusu ne yazık ki zamanla yara alabiliyor, örselenebiliyor, bitebiliyor. Bitmeyen tek aşkın gerçek ve lirik bir dostluk olduğu, ikircikiz, apaçık sevgiyi Edip Cansever tattırdı bana. Her doğum günümde tek kopya olarak yazılmış, istersem yayınlayabileceğim izniyle armağan edilmiş şiirleriyle yaşamımda ve yazımda sırdaşım, esin kaynağım oldu. Tek ihaneti ölmesiydi."

Ölümle yaşadığı tek ihanet dostu Edip Cansever'in vedası değildir, ondan bir sene önce yol arkadaşı da çekip gitmiştir. Turgut Uyar'ın vedasından önce günlüğüne, *"Baktım, iyice aklaşmış saçları. Asıl üzüntü veren yaşlanmak değil, uslanmak. Bizlere hiç yakışmıyor üstelik."* diye not düşer, yaşamın uslandırdığı eşini de bir süre sonra toprağa verir. Artık kalbi bozuk saat olan sadece Turgut Uyar değildir, Tomris Uyar'dır da. Turgut Uyar'ın vefat tarihi olan 1985'ten sonraki öykülerinde yorulmuş ve küskün bir insan yüzü belirir. Yıllar 2003'ü gösterene kadar da kendini alkol ve sigarayla dost eder.

"Bu toplumu haklı çıkarmadan ölmenin bir yolunu bulmalıyım diye düşünüyorum. Akciğer kanserinden ölsem çok sigara içiyordu diyecekler. Sirozdan ölsem çok içki içiyordu diyecekler. Araba çarpsa, herhalde hafif içkiliydi, şöför haklıdır diyecekler. Türkiye'de intihar da edilmez. İlaç ve içki şişelerinin kapakları açılmaz, su gelmeyebilir, hava gazı gelmeyebilir, tren vaktinde gelmez, atamazsın kendini altına." diye yazar, ancak ne yazık ki toplum haklı çıkar ve sirozla beraber kanser teşhisi konar. Feyza Hepçilingirler, Varlık Dergisi'nde Tomris Uyar'ın vefatının ardından yazdığı yazıda onu anlatır:

"Eğlenceli bir kadındı. Kadındı! Ne abarttı kadınlığını ne de utandı ondan. Lise birinci sınıftaki oğluma "beni güzel buluyor musun kadın olarak? derken de kadındı; Dokuz Eylül Üniversitesinin kelli felli bir öğretim üyesinin, masanın altından bacağına dokunduğunu fark edip haddini bildirdiğinde de... İçki olsaydı rakı olurdu mesela, ona hiç kuşku yok. Ev olsaydı, sonradan görmelerin kondurdukları sütunlu mütunlu villalardan değil, bütün depremlere dayanacak, iki katlı, küçük, sağlam, taş bir bina olurdu. Çiçek olsaydı, gül, karanfil gibi herkesin bayıldığı bir çiçek değil, ancak çiçek zevki olanlann arayıp bulacağı, bulunca da asla vazgeçemeyeceği bir çiçek, incir çiçeği olurdu o. İnsan oldu o. Tomris Uyar oldu. İyi ki oldu.

Kendisiyle dalga geçmeyi bilen ve seven bir insandı Tomris. Siroz olduğunu öğrendiğinde, "en hakiki Atatürkçü kimmiş, öğrensinler şimdi" deyişini anımsadıkça gülerim hâlâ."

Ben de onu hep Gündökümü'ne yazdığı cümlelerden biriyle hatırlarım, *"Bir şeyin birdenbire yerinde olmaması, ama aynı tik takın sürüp gitmesiydi ölüm."* Tomris Uyar 2003 yılında birdenbire yerinde olmaz, ama aynı tik tak her öyküsünde okuyucunun içinde sürüp gider.

Ölmeme Günü

Tarihler 26 Mart 1981'i gösterirken, Can Yücel, Edip Cansever, Turgut Uyar, Tomris Uyar, Ömer Uluç, Muhteşem Sünter, Salim Şengil, İsa Çelik, Mehmet Can Köksal, Dürnev Tunaseli, Behzat Ay, Nezihe Meriç, gibi isimler Eski Rumeli Hisar'ı Avcılar Meyhanesi'nde buluşur. Rakı masası kurulur, kadehler şiirler eşliğinde birbiriyle tokuşur. Bu gecenin ismi kayıtlara geçmeyen bir konuğu vardır. Kadehler bittikçe masadaki bu hanım dertlerinden bahsetmeye başlar. En sonunda hastalığından dolayı vücudundaki bir iğnenin kalbine saplanması korkusuyla yaşadığından dem vurur. Turgut Uyar, garsondan bir şişe rakı ister. Şişenin üstüne önce tarihi yazar, ardından imzasını atıp masadaki herkesten şişeyi imzalamalarını ister. Şişeyi hanımefendiye verirken de, "Bu şişeyi al; gelecek sene bugüne kadar sakla, 26 Mart'ta burada oturup birlikte içeceğiz bu rakıyı." Derler.

Bir dahaki sene o rakı, o masaya yine gelir. Hanımefendiye bir sene sonraki buluşma moral olmuştur ve böylece her senenin o gününü "Ölmeme Günü" ilan eder-

ler. Dört sene boyunca da her senenin 26 Mart'ında "Ölmeme Günü" rakılar kadehlerinde tokuşarak kutlanır, ta ki 1985'te Turgut Uyar günü bozana kadar...

Gündökümü

Bir günlüğe daha güzel bir isim koyulmuş mudur bugüne kadar bilmiyorum. Düşünüyorum ama bulamıyorum. Akan, dökülen günler daha güzel nasıl ifade edilebilirdi ki? Tomris Uyar'ın günlüklerinden oluşan altı adet kitabı yayımlanmıştır. Bunlar sırasıyla; Gündökümü, Sesler Yüzler Sokaklar, Günlerin Tortusu (Bir Uyumsuzun Notları), Yazılı Günler, Tanışma Günleri/ Anıları ve Yüzleşmeler'dir. Füsun Akatlı'nın da dediği gibi, bu günlükleri okurken "önemli olan, Tomris Uyar'la bir noktada anlaşmanız değil. Bir yaşama kültürü, bir düşünme tutumu, bir 'ahlak' ile karşı karşıya gelerek kendimizle, yazarla ve kendi günlerimizle bir sorgulama, hesaplaşma, tartışma ilişkisini canlandırmak için" okumalıyız onu. Günün getirilerini okuyabileceğimiz, aynı zamanda yakın Türk tarihinede ışık tutan bir eserdir günlükler. 80 ihtilali öncesi Türkiye ve sonrası, gerilimler, kargaşalar, korkular fışkırır dökülen günlerin arasından. Bir Uyumsuzun Notları adıyla çıkan günlüğü ise bana hep garip gelir. Tomris Uyar'a bir türlü yakıştıramam uyumsuzluğu. Yakın dostu edebiyatçı ve yayımcı Ferit Edgü'de böyle düşünmüş olacak ki Kitap-lık dergisinin Eylül/2009 sayısında Tomris Uyar'ı Uyumsuz yerine aykırı olarak değerlendirmiştir:

"Kendisine uyumsuz sıfatını yakıştırmıştı. Aykırı da diyebilirdi. Veya kışkırtıcı. Yahut başkaldıran. Bu sözcüklerin her biri anlamdaş görülse de, aralarında, her Türkçe bilenin, ânında sezebileceği ayrımlar vardır. Tomris Uyar, kendisi için Uyumsuz'u seçtiyse, gündökümlerine "Bir Uyumsuzun Notları" alt başlığını verdiyse, bizim başka yakıştırmalarda bulunmamızın hiçbir gerekçesi olamaz. Doğru. Ama onu yakından tanıdığını sanan ben, ona yakışanın uyumsuzdan çok, aykırı sözcüğü olduğunu düşünüyorum.

Bir nüans sorunu, denecek.

Sanınm, nüanstan öte bir şey.

Tomris, kendine uyumsuz sözcüğünü yakıştınrken içinde yaşadığı toplumla arasındaki uyumsuzluğun altını çizmek istemiş olmalı. Zaten, tüm gündökümleri baştan sona bu altını çizmelerle dolu.

İçinde yaşadığı toplum, 1950 sonrasının İstanbul'u. Bizler gibi o da 27 Mayıs'ı ilk gençlik yıllannda (1941 doğumlu olduğunu anımsayalım) yaşamış. Zaman geçtikçe, Menderes'in son döneminde başlayıp 27 Mayıs'tan sonra da devam eden,

"Oysa kişinin özlediği çoğu zaman başka bir beden değil, iki santimetrekarelik bir özgürlük alanıdır."
Gündökümü & Bir Uyumsuzun Notları

1970'lerden sonra ise şirazesinden çıkan toplumsal/siyasal yozlaşmanın tanığı olmuş. Böylesi bir toplumun bireylerinin mutlu olamayacağını biliyor ve daha ilk yazılanndan başlayarak bunu dile getiriyordu.

Karamsar mıydı?
Evet.
Umutsuz muydu?
Çoğu zaman.
Yitik cennetin peşinde değildi. Üzerinde yaşadığımız bu dünyanın hiçbir zaman cennet olmadığını, hiçbir zaman da olmayacağını bilecek zekâya sahipti. "Mutlu yarınlar"ın hiçbir zaman gelmeyeceğini de biliyor, ama gene de toplumcu bir dünya görüşünü benimsiyordu. Bir aydın etiği olarak.

Tomris Uyar, bir yanıyla bu: Gerçekçi bir kötümser.

İçinde yaşadığı toplumdan giderek dünyadaki oluşumlardan kaynaklanıyordu kötümserliği. Ama ben, onun hangi toplumda huzurlu, uyumlu olabileceğini, doğrusu pek kestiremiyorum.

Sanınm, hiçbir toplumda.

Sovyet toplumunda veya halk demokrasilerinden birinde yaşasaydı, yazgısı, birçok aykın/muhalif benzerleri gibi çok dramatik olurdu, kuşkusuz.

Batı toplumlarından birinde, örneğin, Fransa'da, Almanya'da, İtalya'da veya dilini ve kültürünü çok iyi bildiği İngiltere'de yaşasaydı da, uyumsuzluğu, hiç kuşkum yok, uyumluluğa dönüşmezdi.

Doğuştan muhalif olanlar sınıfındandı.

Doğuştan muhalif ve her şeye muhalif.

Bu nedenle uyumsuz sıfatının, Tomris söz konusu olduğunda hafif kaçtığı kanısındayım. Çünkü bu sözcüğün olumlusu "uyum" ve "uyumlu" firenkçe harmonie sözcüğünü getiriyor akla. Bu sözcüğün karşıtı ise kakafoni. Oysa, benim ona yakıştırdığım "aykırı" sözcüğünün karşıtı yok. Bir de aykınlık bilinci var ki, Tomris'e yakışan tam da bu.

Peki ya yalnızlık?

Bu sözcüğü öykülerinde, Sait Faik gibi çok kullanmasa da, yalnızlık olgusunu derinden yaşadığı açıkça ortada. Ama bu yalnızlık Sait Faik'inki yahut Kafka'nınki (iki karşıt yalnızlık) gibi bir yalnızlık değil. Sait Faik'in yalnızlığı, tüm okurlan bilir, insanlarla doludur. En derin yalnızlığını, insanlann

içindeyken duyumsar. Yalnızlık, bu kendini lüzumsuz (bir) adam olarak duyan yazann kaçınılmaz yazgısı gibidir.

Tomris, yalnızlık sözcüğünü anmadan yalnızlığını duyurur bizlere. Okuyan, düşünen, sorular soran tüm insanlar (bu ülkede) yalnızdır. Bu nedenle sürekli benzerlerini arar Tomris.

Yaşamının sonuna değin sürekli ve hırçın bir kavganın içinde olduğu doğrudur.

Hem başkalanyla, hem de (özellikle) kendi kendiyle.

Tüm dünyası, kitaplar, kalemler, defterler olsaydı; yani içine dönük, yan şizofren bir dünyası olsaydı, kendi ördüğü kozası içinde sürdürseydi yaşamını kendi kendiyle çekişmekten, başkalanna zaman bulamayacaktı. Oysa, tümüyle içe dönük bir kişilik yapısı yoktur onun. Okur olarak, yazar olarak; dolmuşta, vapurda, motelde, plajda, barda, meyhanede. İllâ da sevmek veya sevilmek; anlamak veya anlaşılmak için değil, bir iletişim kurmak için. Dalaşmak, tartışmak, kışkırtmak bu iletişimin olmazsa olmazlan gibidir.

Çoğu kez, ölü veya diri, yerli yabancı yazarlarla gerçekleştirir bunu.

Onu özgün kılan da, hiç kuşkusuz, bu kışkırtıcılığı, hayatla hesaplaşmasına başkalannı da dâhil edişidir.

Tomris Uyar'ın tüm yazdıklarını, birçok kez okumuş bir dostu olarak söyleyeyim ki, 1960 sonrası yazın dünyamızın en önemli yazarlanndan biriydi. Tüm yazdıklan, gerek kurgu, gerek dil açısından genç yazarlara örnek olabilecek niteliktedir.

Ne yazık ki, artık böylesi genç yazar pek yok.

Ve tabii her gerçek yazar gibi, öykülerinde kendince bir dünya kurdu. Kendisinin ve başkalannın dünyasını aynı potada eritmeyi başardı.

Bu uyumsuz, söz konusu öykü olduğunda, günlük yaşamında (Gündökümleri'nde) sürekli çekiştiği kişilerden farklı olarak yaklaşıyordu insanlara. Öylesine ki Otuzların Kadını'nı yazdıktan sonra, yavaş yavaş öyküsünün kahramanına benzemeye başlamıştı.

Öykülerinde, bir Çehov yalınlığıyla, simgelere, mecazlara, alegorilere başvurmadan bir dünya kurmayı başardı. Gizlemeye çalıştığı duyarlılığının zekâ ile dengelendiği, dört dörtlük öykülerdir bunlar. Tüm has yazarlar gibi kendine özgü bir dünya.

Kadın yazar, erkek yazar arasındaki aynm, iyi yazar, kötü yazar ayrımı gibi değildir. Dünyaya bir kadın olarak bakmakla, erkek olarak bakmak arasındaki aynmdır.

Kadın yazar olarak anılmasından hoşlanmazdı. Oysa, hiçbir erkek yazann yazamayacağı bir günlük ve doyumsuz öyküler bıraktı ardında.

Tomris, kadın/erkek yazar aynmıyla ilgilenmedi. Onu yok saydı. Ama gene de, Gündökümleri'nden birinde (i. kitap, s. 124) Erica Jong'dan söz ederken kadın yazarlara duyulan ilgi üzerinde durur ve şöyle der: "Kadın yazarlar, epey hazırlıklı başlıyorlar yazmaya. İyi kitaplar okumuş oluyorlar ve yazmaya karar verene kadar bir hesaplaşma yaşıyorlar kendileriyle, bu yüzden de yazdıklan daha açık sözlü oluyor."

Tabii bu, o günlerin kadın yazarları için geçerliydi. Bugününküler için değil.

Tomris, günümüzün boyun eğen, gökyüzüne el açan, dinle dili birbirine karıştıran, kendi gençlik düşlerine sövüp sayan, benden büyüğü yok kasıntılanyla dolu bir sanat/yazın dünyasında yaşamak istemezdi.

Bunu öngörmüşçesine erkenden çekip gitti aramızdan.

Ve son bir anı:
Hastanedeki son ziyaretimi anımsıyorum.
Bir deri bir kemik kalmıştı. Gözlerinin parıltısı yorgun, ama gene de ışık saçan bir panltıydı.
"Bir koku duyuyor musun?" diye sordu bana.
"Evet" dedim.
"Benden geliyor bu koku, dedi. Doktorlann dediğine göre, tedavi cevap vermeye başlamış."
Gülümsemeye çalıştı.
Sonra elini battaniyenin üzerine çıkarıp, "Elimi tutar mısın?" dedi.
Uzanıp elini tuttum. Buz gibiydi.
"Elin buz gibi," dedi. "Dışanda hava çok mu soğuk?"
Hafifçe sıktım elini.
"Evet," dedim. "çok soğuk."
Bir sessizlik oldu.
İki gün sonra son soluğunu vereceği bu hastane odasında bir Çehov öyküsünü yaşar gibiydik."

Tomris Uyar'ın Çocukluk Hevesi, Vazgeçilmezi: Öykü

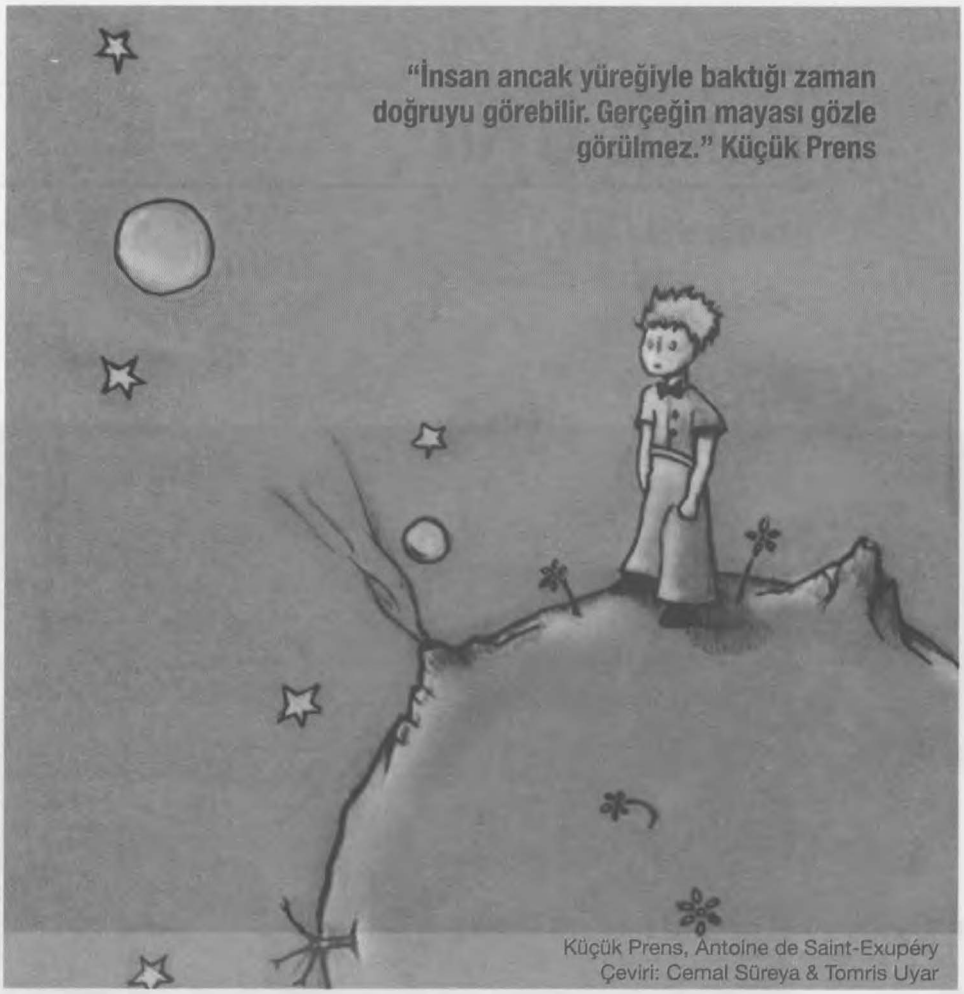
Ferit Edgü Bir Uyumsuz'un Notları'ndan yola çıkıp öyle güzel anlatmış ki Tomris Uyar'ı, sadece günlükleri değil öyküleri de bu güzel yazı da yerini almış. Tomris Uyar'ın öykücülüğü deyince benim aklıma ilk bir cümlesi gelir. *"Şeytan diyor ki, çek kapıyı veya ne bileyim evdeki bütün patlıcanlan kızart gitsin, düşünme."* İpek ve Bakır'da yer alan öykülerinin birinde geçer bu cümle. Bir ev hanımının en gerçekçi hâliyle anlatır kızgınlığını.

Tomris Uyar'ın Türk edebiyatındaki yerini seçkinleştiren hiç kuşkusuz çevirileri ve öyküleridir. Onun öykülerini yayımlamaya başladığı 70'li yıllar öykücülüğümüzün altın yıllarıdır. Sabahattin Ali, ve Sait Faik gibi öncülerin açtığı yollan bu dönemin yazarlan da geliştirerek, düşünerek daha da ileriye taşımaya çalışmıştır. Tomris Uyar'ın da öyküdeki ısrarı, başka türde eser vermesini engellemiştir. O, kendisine öyküyü seçmiş ve sadece öykü yazmakla kalmamış, öyküyü geliştirmek için de kafa patlatmıştır. Öykü onun için şudur:

"Zaten hayatın anlaşılır pek bir yanı yoktur. Düzgün bir kurgusu da yoktur. Hayatta herkesin başına bir saksı düşebilir, ama öyküde yeterince nedeniniz olmalıdır. Hayatta olur edebiyatta olmaz."

Edebiyatta önemli olansa onun için inandırıcılıktır, içtenlik veya sahicilik değil.

Öykü yazdığı süre boyunca kendisini tek bir tarza bağlamamış, post modernden gerçeküstücülüğe, metinler arası göndermelerden sembolik yaklaşımlara kadar birçok tarz denemekten çekinmemiştir. *"Kendimi tekrar etmek istemiyorum. O yüzden gittikçe güçleşiyor öykü yazmak."* diyecektir.Tomris Uyar'ın öykü kitaplarının bir diğer ortak yanı da her birinin kendine ait bir teması veya belli bir tarihsellik anlayışı gündelik yaşamın içinden süzülüp dökülmesidir kağıtlara. Öykülerinde, değişen bir toplumun sıradan bireyler üzerindeki etkisi, kimi zaman şiirsel ve hüzünlü, kimi zaman ironik yahut trajikomik olarak bazen bildik bir öyküleme yöntemiyle, bazense deneysel bir kurgu ile karşımıza çıkar.

Küçük Prens, Antoine de Saint-Exupéry
Çeviri: Cemal Süreya & Tomris Uyar

Öylesine hayatın içinde kesitler vardır ki öykülerinde, "İhtiyar takma dişlerini baş ucundaki cam kâseden" çıkardı diye yazınca cam kâsenin içindeki dişler geliverir gözünüzün önüne.

Sıradan insanların gündelik hayatında beliren toplumsal baskı da çoğu öyküsünde arka planda hissedilir. Tomris Uyar öykülerini okumak bir bakıma yakın tarihe misafir olmaktır.

Son olarak yazıya başlarken hep beraber Tomris Uyar'ı tanımaya çalışalım demiştim. Bunca laf söz bir çınarı tanımaya yetmez elbette.

"Tenekeye hanımeli ektim toprağı az geldi. Bakalım... Çiçekleri tanımıyorum pek, adlannı bile doğru dürüst bilmiyorum. Ama açsınlar istiyorum, gözümün önünde serpilsinler, balkonu sarsınlar. O zaman tanıyabilirim ancak, tanışınz." yazmış. Gülümsüyorum okurken onun da kitaplan çiçek gibi diye düşünüyorum. Onunla tanışmak istiyorsanız ancak o eserlerin kapağını açınca bunu başarabilirsiniz, gün dökümlerini onunla tek tek dökünce Tomris Uyar'ı tanıyabilirsiniz.

Ve o uzak diyarlardan seslenmeye devam eder cümleleriyle,

"Hatırlamak değil diyorum, başka bir şey. Unutmamak belki..."

Unutulmamaya böylece ismini kazır Tomris Uyar. Tomris Uyar'ı okumak hatırlamak değil, unutmamaktır.

Tomris Uyar

Aramızdaki Şey

Beni kendime ördüğüm kozanın dışına çıkarmaya çalışıyordun, farkındaydım. Senin çabanın işe yaradığı kuşkusuz da benimkinden o kadar emin değilim. Belki bazı kişilikler, kozadan çıkmak istemiyorlardır; o, ölüm kozası bile olsa.

Kimin hakkı vardı kişiyi kozasından çıkartmaya?

Cennetlik Çevirmen: Tomris Uyar

BURCU UYGUZ

Kitapçı raflannda çeviri kitaplann artık telif kitaplar kadar yer tuttuğunu düşünürsek çevirmen niteliği konusunun Tomris Uyar'ın çeviri yapmaya başladığı 60'lı yıllara kıyasla önem kazandığını söyleyebiliriz. Peki bugün 28 üniversitede mütercim tercümanlık eğitimi verilmesine ve her yıl bu üniversitelerden bunca çevirmen yetişmesine rağmen biz neden hâlâ Tomris Uyar, Tomris Tamer veya R.Tomris imzasını tercih ediyoruz?

Nabokov bir çevirmeni kademeli olarak üç sebeple cehenneme yollar. Bunlardan ilki cehaletinden ötürü yanlış çeviren, ikincisi anlamadığı kısımlan atan veya yumuşatan, üçüncü ve en günahkârıysa asıl yazar gibi giyinmek yerine yazarı kendisi gibi giydiren çevirdiği eseri toplumun veya kendi zevkine uydurmaya çalışandır.

Çeviri eserlerin nicelik bakımından artmasıyla cehennemlik de cennetlik de olsa çevirmenler, yazarlar ve şairler kadar edebiyata yön verir hale geldi. Edebiyatla değişen ve gelişen dilde payları büyüdü. Öte yandan, nitelikli çevirmen kıtlığı 'iyi okur'u çevirmen konusunda daha seçici ve bilinçli kıldı. Kafka'yla Woolf'un aynı sese sahip olabileceğini de gördükten sonra iyi okur düşündü, edebiyat tek kişinin seslendirdiği bir dublaj film olmamalıydı. Şüpheci oldu, araştırdı ve yazar tercih ettiği gibi çevirmen de tercih etmeye başladı.

Tatsız bir çeviri, cümleler bozuk, kelimeler tuhaf olsa da bir şey ifade eder, yani kitabın konusunu anlar, bağlama bakarak çıkarımlar yapabiliriz. Ama bu 'konuyu kaptığımız' özgün metni tahmin etmeye çalışarak okuduğumuz kitaplarla elbette okumanın keyfine varamayız. Okur akıcı bir dil görmek ister, bir edebiyat metni okuduğunu hissetmek ister; iyi okursa yazarı görmek, yazarın sesini duymak ister, çevirmenin değil.

Aynı dönemlerde çeviri yapan Can Yücel'in Hamlet'e "Bir ihtimal daha var, o da ölmek mi dersin?" 1 dedirttiğini hatırlarsak, çevirmen Tomris Uyar'ın sanki görünmezlik pelerini vardır. Kendi sesini öykülerine saklamıştır o hep. 50'ye yakın yazardan yaptığı çevirilerde öykücü kimliğini gizlemesinin yanı sıra ne Fitzgerald'ı Poe gibi ne de Exupery'yi Carroll gibi konuşturur. Oğlu Turgut Uyar'ın anlattığına göre çevirdiği kitabın dilindeki değişik kullanımların aktarımı üzerine çok düşünürmüş, argoyu, varsa lehçeyi Türkçeye nasıl uyarlayacağına epeyce vakit harcarmış; nitekim çevirinin Tomris Uyar Türkçesi olmasını istemez, o yazarın üslubunun Türkçedeki karşılığını bulmaya özellikle özen gösterirmiş.

Tomris Uyar'ın kaynak ve erek dillere hakimiyetinin yanı sıra yazarlarının hayat hikâyelerini, yaşadıkları dönemin koşullarını, tercih ettikleri kelimelerin kültürel çağrışımlarını, üsluplarını, kullandıkları tekniği, diğer eserlerini, yaptıkları okumaları, yani bir yazarı konusuna, okuru da yazara götüren tüm ayrıntıları etraflıca bildiğine ve aktardığına belki de en güzel örnek Virginia Woolf'tan yaptığı *Mrs. Dalloway* çevirisidir.

Her yönüyle zor yazar, zor kadın Woolf'un kaygısına, konusuna, aklına, ne yapmak, ne söylemek istediğine aşinalığını daha kitaba yazdığı ön sözünden görürüz. Türk okurun o dönem kitaplarda yaygın olarak rastlamadığı ve Mrs. Dalloway'i okur için 'zor' kılacak olan bilinç akışı ve iç monolog tekniklerini açıklar. Tekniğinden diline geçerek eleştirmen Woolf'unkinden ne kadar farklı bir sesle karşılaşacağı konusunda okuru uyarır. Verdiği bu ön bilgilerle hem okuma deneyiminin kalitesini artırır hem de okurun metnin keyfine varmasını sağlar.

Böyle budalalarız işte biz, diye düşündü Victoria Sokağı'nı geçerken. Ancak Tanrı bilebilir neden böylesine sevdiğimizi, nasıl böyle değerlendirdiğimizi, usul usul kurduğumuzu, çevremizde büyüttüğümüzü, yıktığımızı sonra, her an yeniden yarattığımızı; ama en düşkünler bile, sokak kapılarına çökmüş o en iğrenç yaratıklar bile (ölesiye içen), aynı şeyi yapmıyorlar mı; başa çıkılmaz bunlarla, öyle kanunlar falan çıkararak Clarissa kalıbını basardı, neden mi? Çünkü yaşamayı seviyorlar.

Such fools we are, she thought, crossing Victoria Street. For Heaven only knows why one loves it so, how one sees it so, making it up, building it round one, tumbling it, creating it every moment afresh; but the veriest frumps, the most dejected of miseries sitting on doorsteps (drink their downfall) do the same; can't be dealt with, she felt positive, by Acts of Parliament for that very reason: they love life.

1 **"to be or not to be / that is the question". Sabahattin Eyüboğlu çevirisiyle: "Var olmak mı, yok olmak mı, bütün sorun bu."**

Bu tekniği ve bir gün bile yaşamanın, 'varolmayı' becermenin zorluğunu en iyi örneklediğini düşündüğüm kısmın tadımlık çevirisi:

Bütün bunların yanı sıra, bir Tomris Uyar çevirisinde Hollandalı ırk değiştirip Alman olmaz (Dutch), aşk 'yapılmaz' (make love), Gürcistan Amerika'nın topraklarına yeni bir eyalet olarak katılmaz (Georgia), Neruda sivil savaş görmez (civil war), kimse de 'hain kurt'tan korkmaz (Virgina Woolf). Bu gibi daha nice saçmalık görmek istemeyen okur daha kim bilir kaç yıl Tomris Uyar, Tomris Tamer veya R.Tomris imzasını tercih etmeye devam edecektir.

Nabokov'la başladık, Nabokov'la bitirelim, 1967'de *The Paris Review*'da yayımlanan röportajda Herbert Gold kitaplarının çevirilerini soruyor. Nabokov da, karısıyla birlikte İngilizce, Rusça, Fransızca, Almanca ve İtalyanca edisyonları cümle cümle kontrol ettiklerini ama Türkçe ve Japonca edisyonların ne halde olduklarını bilemediklerini söylüyor ve ekliyor: "Her sayfaya sıçramış olabilecek felaketleri hayal dahi etmek istemiyorum."

İnsan keşke Nabokov, Uyar'ın muhteşem *Pnin* çevirisini [2] okuyabilseydi de içi bir nebze daha rahat etseydi diye düşünmeden edemiyor.

tomris uyar

GÜNDÖRÜMÜ

75

TOMRİS UYAR

GECEGEZEN KIZLAR

Öyküler

[2] Burada iki şey söylemek lazım: ilki, bugün Uyar'ın bu çevirisine gelen eleştirilerin çoğu yıllar içinde dilin yani kelime tercihlerinin farklılaşabildiğinden ve imla kurallarının değişebildiğinden kaynaklıdır; ikincisi Fatih Özgüven'in Lolita ve Ada ya da Arzu çevirileri de muhteşemdir.

Yarım Asiye

EZGİ AYVALI

Ah Asiye. Aklı kıt, kalbi aşık, ruhu çocuk Asiye. Sen şimdi o ipi düğümlüyorsun ya, sen o ipi birazdan salonun tavanından geçen o eski boruya takacaksın ya, bir ucunu da boynuna. Ben, sen orada öylece sallanmayı hayal ederken üç yıl önce mahallenin diğer pek akıllısı İbrahim'e kaçtığın o geceyi hatırlatacağım sana.

O gece de böyle düğümlemiştin çeyizlik yatak çarşafını balkon demirine, hatırla. Zor uyutmuştun 87 yaşındaki babanı. Sen de 65 olacaktın iki gün sonra. Tabi bekleyemezdin iki gün, çünkü pek akıllı İbrahim seni sokak lambasının altında bu gece bekliyordu. Böyle yazmıştı sabah bakkalın çırağıyla yolladığı mektuba. Çarşafa son düğümü atarken gölgesini görmüştün İbrahim'in. Heyecandan ayağındaki ziley marka, mor tuvalet terliğinin tekini balkona düşürmüştün. Çarşaf da işe yaramamıştı hani, popo üstü çimenlere düşmüştün. Ev birinci kattaydı da neyse ki, sahi Asiye, ne gerek vardı ki çarşafla uğraşmaya? Neyse neyse. Gel otur hadi. Bırak o elindeki ipi de dinle.

Sen düşünce tabi acıyla bir ses çıkardın inleme gibi. Önce sizinkinden, sonra yan apartmanlardan sesi duyan cama koştu. "Kız Asiye, evden mi kaçıyorsun kız deli?" diye bağırınca patavatsız komşun Selma, İbrahim heyecandan mı, korkudan mı bilinmez, ortadan kayboldu gitti. Sen teki eksik terlikle, elindeki küçük, sevimsiz bohçayla öylece kalıverdin sokak ortasında.

Hakları yenmez şimdi, ertesi gün bütün mahalleli seferber olup ikna etti de babanı, bir haftaya kıyıldı nikahınız. Hatırlasana be Asiye, İbrahim'in sokağın sonundaki derme çatma evinde, her gün nasıl da kalabalıktı sofranız. Mahalleye de eğlence çıkmıştı işte. Sizin o saf, masum, deli hikâyeniz, bazı günler karıştırıp birbirinizin kıyafetlerini giymeniz, evde sizinle beraber yaşayan hepsine ayrı isim taktığın "işte bizim çocuklarımız bunlar" dediğin ördekleriniz, kaç mahalle ötedeki evlerde konuşulur, anlatılır olmuştu. Aklıma gelmişken o salça tenekelerinden yaptığınız telefonlar çalışıyor muydu sahiden?

Yanlış anlama, inan dalga geçmiyorum Asiye. Herkes çok gülerdi evet, ama çok da severdi sizi. Çünkü insan güldü mü seviverir karşısındakini. Sevdikçe de biliyorsun işte; şaşırır, korkar, öfkelenir ve kaçar. Kaçmıyorsa da sevmeye devam etmek için sana bir kulp takıverir. Yani bu yüzden deli demişlerdi size. Deli demiştik. Mutluluğunuzu, saflığınızı, aşkınızı deliliğinize vermiştik.

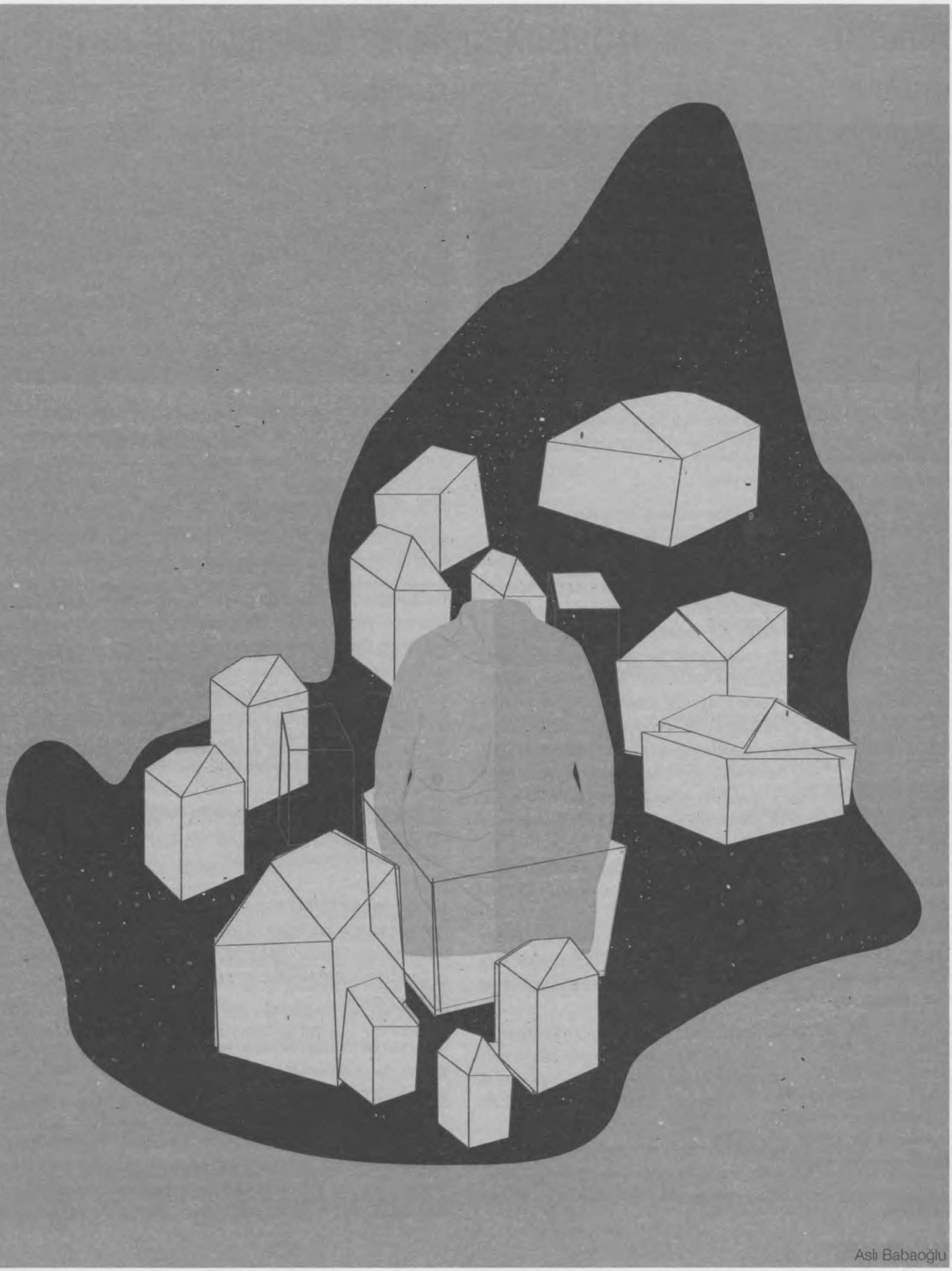
Sonra ne çabuk oldu her şey be yarım Asiye. İbrahim'in hastalanması, yatağa düşmesi, sağlık ocağındaki genç doktorun koyduğu siroz teşhisi, şehre gönderip yaptırdığı tetkikler, yine mahallelinin toplanıp karşıladığı tedavi, ilaç, yol masrafları ve ardından gelen o zorlu hastane günleri... Af edersin, seni üzmek istemezdim. Ama dur, daha bitirmedim hikâyeyi. Kalkma lütfen Asiye, lütfen, bırak o sandalyeyi.

Sen hastane bahçesindeki taşlarda otururken de böyle hışımla kalkmıştın hani. Kahkaha atmıştın durduk yerde, herkes sana bakmıştı. Kimse görememişti tabi aklından geçenleri. Koşa koşa gidip İbrahim'in yanına, koridorda peçeteye yazdığın o kısacık mektubu vermiştin. Biliyor musun, İbrahim heyecandan yerinde duramadı Asiye. Sen odadan çıktıktan sonra hemen hazırlanmaya başladı o da. Mektuba yazdığın gibi, gece yarısı hastane bahçesindeki büyük ışığın altında buluşup, sabaha kadar yürümüştünüz ayazda. Hatırla. Gün doğumuyla anca varmıştınız mahalleye de, üç gün gülmüştünüz, gülmüştük halinize.

Ah Asiye, ah... Bilmiyorsun ki o gece hastaneden kaçırmasaymışsın, belki üç ay, üç yıl daha yaşarmış İbrahim. O gece yollarda o ayazı yemeseymiş. Hayır, dur ağlama yine. Diyorum ki; mutlu öldü İbrahim. Evinde olmak, seninle olmak, ördeklerle -pardon çocuklarınızla- mahalleliyle, her ne kadar artık yiyemese de, senin her gün uydurup uydurup yaptığın yemeklerinle mutlu yaşadı son günlerini, mutlu öldü İbrahim.

Ah be Asiye. Dertli kadın. Adının anlamı gibi oldu hayatın. Biliyorum zor geliyor şimdi, acın daha çok taze. Ama söz veriyorum alışacaksın. Yarın yine doğacak güneş, yine uyanacaksın. "Unutursun" diyecek sana eş dost, aldırma. Gidip saçlarına bakacaksın aynada, onu hatırlayacaksın. Çayı demlerken, türkü söylerken, hiçbir şey yapmadan yalnız yürürken, kış kapıya dayandı işte, sen atkını bağlarken bile onu hatırlayacaksın. Bak, anısı var her yerde. Nerede, nasıl, neden unutasın? Diyorum ki; alışacaksın.

Siz en güzel günleri birlikte yaşadınız. Koca ömürde üç yıla en büyük aşkı, en büyük ayrılığı sığdırdınız. Biliyorsun, İbrahim şu an çok güzel bir yerde ve biliyorsun, hep bekleyecek seni orada. Ama şimdi in o sandalyeden hadi. Geçirme o ipi boynuna. Yapma Asiye. Yapma.

Aslı Babaoğlu

Ankara

FEYZA ALTUN

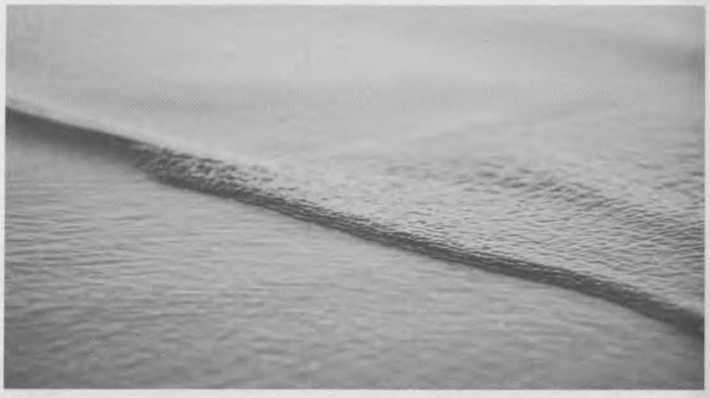

Bir uğultu, bir uğultu var.
Çok güçlü bir ses çınlıyor betonda
Ambulans sesleri karışmış çığlıklara
Kafama mı vurdular, yığıldım yere
Kim ağlıyor?
Az önce sohbet ediyorduk.
Gülüyorduk.
Kansız bir dünya için gelmiştik
Gönülde ve fikirde bütünleşmiştik
Barış ve kardeşlik için birleşmiştik
Neden boğulduk kana
Nefessiz, bakıyorum "herkes öldü" diye ağlayana
Kim öldü?
Ambulansın sireni kulaklarımı tırmalıyor.
Ağzımda bir acı tat var
Ekşimsi, sert ve soğuk.
Kim bu bana sarılan
Sevgilim, kardeşim, babam,
Kim bu yanımda kanı akan
Komşum, dostum, tanımadığım
Kim öldürdü?
Biri ağıt yakıyor cesedimin başında
Bir el, sarmış bedenimi
Solgun dudaklarımdan, ağzımdaki acı tattan öpüyor
Dönüp seni seviyorum demek istiyorum
Ses çıkmıyor ağzımdan
Ben miyim ölen?
Parçalar var yerlerde
Eller kollar ayaklar
Kandan asfalt morarmış
Üst üste bedenler yığılmış
Üzerlerine serilmiş bir yazı BARIŞ
Feryatlar bağrış çağrış

Katil kim?

Deniz Kokusu

MERVE ÖZDOLAP

Tuzlu dalgaların sessizliğinde kaybolmuş bir kadın kokusu burnuna üşüşmüştü. Yazın uykuya dalmadan önce kendi kendine muhabbet eden aç sinekler kadar rahatsız edici bir kokuydu. Zamansız ve yersiz arzuları hatırlatıyordu. "Bir adam belki de en çok dalga sesinde hayat bulur." diye düşündü. Zamansız ve yersiz bir adam için, zamansız ve yersiz bir düşünce...

Gerçekliğin tam ortasında gerçekliği algılamaktan pek uzak bir adam bu. Hissiz bir filmdeki ruhsuz bir " ıssız adam" aklınıza gelmesin. Duygularıyla ördüğü ağların tam ortasında gerçekliğe değmeden yaşamayı deneyen bir mahkum. Esaretlerimize kıyasla daha asil gelmiyor mu kulağa? Ama yok herkes tanıyamaz onu, tanınmayı istemez zaten; yalnızca kendine hapis olmak istediğinden. Nerden baksanız benim için kusursuz yapıyor onu karşımda böyle uzak duruşu.

Sırtını izlerim; görünmez bir gözlem kulesi gibi, o denize bakarken. Arkasını döndüğünde ise bir deniz feneri olurum, kaybolmasın diye uzak dururum.

Denize aşık bir balıkçı olduğunu sanan bu uzak adam ise anlayamaz aslında oraya ait olmadığını. Çünkü bu koku her balıkçının evi gibidir. Oysa onun bir evi yok, tıpkı benim gibi. En iyi ben bilirim; kelimeler yetersiz kalır dinleyen inanmak istemedikçe.

Olmayan bir denizin olmayan kokusuna aşık olabilir o yalnızca; gerçek deniz kokusunu bilmez. Halbuki öyle kokar deniz, o sevmediği notalarda.

Sonra kıyılardan yürüyerek kulübesine döner. Yol üstündeki Balıkçı Hasan'dan aldığı balıkları pişirmeye koyulur. Yanına buzlu bir rakı, sek. Bol limonlu rokalar kenarda, biraz da soğan.
Ben kulübenin camından onu izlerim, burnumda deniz kokusu...

Bitmeyen Hikâyelerden Bilmem Kaçıncısı

ERAY YASİN IŞIK

İlkel bir ekosistem keşmekeşliğinde başaktör dolmuşlar. Kornaları, agresif sürücüleri, yolculuk klişeleri hepsi kendine has.

Dedemin Almanya'dan aldığı paranın karşılığı olan dolmuşumuz, üçüncü nesilde de geçim kaynağımız olmaya devam ediyor. Araba değişse de plaka ailemizin ezberinde ve hayatında. Şimdilerde büyük paralar eden dolmuşun sermayesi dedemin bir bacağı, eriyik demir dökülen bacağının diz altı kesilince dedem iyi bir tazminatla memlekete dönmüş. Şoförlüğün meslek olduğu, şoförlerin nadir bulunduğu bir dönemde kardeşlerinin tavsiyesiyle bir dolmuş hattı satın almış, o gün bu gündür müsait yerlerde birilerini indiriyoruz.

Yarın pazartesi, müşterilerimizin gergin olduğu bir gün. Yeterince uyuyup erken kalkmalı, güne güçlü başlamalıyım. Elimdeki bozuk paraların miktarına bakarak ilk seferin stresli geçeceğini görebiliyorum. Kolay uyumak için iki bira içip saat on gibi yattım. Alarm çalmadan uyanıp kahvaltı yaparken çalan alarmı küçümseyerek kapattım. Kahvaltı ve duş sonrası kalan dakikaları evde geçirmek yerine durakta çay içebilirim diye karar verip kapıyı dışarıdan çektim.

Yerime kurulup marşa bastım. İşte bu! Tok ve güçlü hırıltı, seviyorum bu sesi. Emrime amade bir güç, hadi dememi bekliyor. Hadi dedim, tekerlekler ilk turunu tamamlamadan bir aksilik olduğunu hissetmiştim, lastikçi Nazım'a kadar gidebilir miyiz diye şansımı on metre daha denedim ama gerçeği kabullenmek zorundaydım.

İşte, aksilikle başlayan bir gün, mutlaka güzel sürprizlerle devam edecek, bu denkleme inanırım. Beni hiç yanıltmadı. Bu hurafe değil, kesinlikle bilimsel bir açıklaması olmalı.

Lastik değiştirmedeki ustalığım Formula 1 takımlarını kıskandıracak kadar iyidir, bu konuda kendime güvenirim. Kömürle ısındığımız günlerde sık sık indiğim, lisede sigara ve mecmualarımı sakladığım kömürlüğe inip stepne lastiği çıkarttım. Kömürlüğün tahta kapısında yağlı boyalı harflerle yazılmış on bir yazısını görünce dedemi hatırladım. Sahip olduğumuz her şey gibi kapı numarası da onun eseriydi.

Tekrar duş almaktan ve üstümü değiştirmekten vazgeçince, çok gecikmedim. Sadece ilk seferi kaçırmış oldum.

Eveeet, ikinci sefer demek işe geç kalan sinirli yolcular demektir, dikkat etmeli. Duraktan sorunsuz bir kalkış yaptım, para alışverişi de sonuçlanınca keyfim yerine geldi. Aksilikle başlayan günümün güzel geçeceğine eminim.

Ayakta yolcu almayı sevmesem de sabah vakti kimseyi yolda bırakmamak için prensiplerimden taviz verdiğim oluyor. Lütfen, biraz daha gecikirsem, işten atılırım dercesine elini kaldıran kadın için durunca beş kişi biniverdi. Toplam yedi ayakta yolcum oldu. Son binen beş kişiden sonra elime dört tane ücret geldi. Gerekli süreyi bekleyip seslendim.

Parasını uzatamayan var mı?

Kurnaz veya unutkan yolcuyu umursamaz hareketlerinden teşhis ettim. Dikiz aynasından göz göze gelince yakalandığını anladı ve gerekeni yaptı.

Günüm sorunsuz bir şekilde geçti. Huzurlu bir günü tamamlamak üzere son seferimi yapıyordum, ayakta üç yolcum vardı ve hepsi kapının önünde bekliyorlardı. Ne dediğini anlamadım ama biri seslenince inecek var diye düşünüp yavaşlayarak kapıyı açtım. İki kişi araç durmadan atlayarak indi, severim bekletmeyen yolcuyu, helal olsun. Ayaktaki tek yolcum kulaklıklarıyla kendini ortamdan soyutlamış saçlarının yağını cama bulaştırıyordu. Onu izleyip yıkamacıların nasıl küfür edeceğini düşünürken bana dönüp kulaklıklarını çıkarttı. Baktığımı anlamasın diye yola bakmaya devam ettim. Meğer inmek istiyormuş da bana doğru tonda seslenebilmek için çıkartmış kulaklıklarını. Aheste hareketlerle indi, elleri cebinde hızlıca geri bindi. Telefonum yok, düşürmüşüm deyince hepimiz yerlere baktık ama yok. Çaldıralım dedik, telefon kapalı. Az önce inenler çok yakınımda duruyordu, inerlerken bana çarptıklarını hatırlıyorum dedi. Geçmiş olsun çarpmışlar dedim. Yüzü beş karış, müziğin kesilmesinden anlamalıydım, şarjım bitti sanmıştım deyince arkadaşı gülümseyerek uğurladık.

Kalan yolcuların da hepsi inmek için ayaklandığı anda 'Son durak!' diye bağırdım. Vazgeçilmez ritüellerimdendir. Arabada kimse olmasa da bağırırım.

Artık günün kapanışını yapmak üzere benzinliğe doğru sürüyordum, yakıt alacak, araba yıkanırken de hasılatı sayıp, çay sohbeti yapacaktım. Müzik dinlediği telefonunu çaldıran çocuğu da mutlaka anlatmalıydım.

Her zamanki yerime park edip ayağa kalktım, ömrümce kaç kez daha kapı düğmesine basacağım merak ediyorum, bir kere daha bastım. Bu sefer yolcu kapısından indim arada böyle şımarıklar

yaparım. Çayımı içerken yıkamacı Arif, camdan pembe bir telefon kılıfı gösteriyordu. Yanıma getirince kılıfın içinde telefon da olduğunu fark ettim. Çalıyor abi, aç dedi. Açar açmaz Alo merhaba telefonun sahibiyim neredesiniz dedi. Kesin bu cümleyi daha önce hazırlamış, bu kadar yalın ve işlevsel cümle kurabilen insanlarla pek karşılaşamıyorum. Ben benzinlikteyim, telefonunuz dolmuşta kalmış diye gereksiz kelime barındırmayan işlevsel bir cümleyle cevapladım. İsmimi ve plakamı verip yarın duraktan alabilirsiniz dedim. Teşekkür ederim ismim Nisan, yarın gelirim deyip kapattı.

Dünkü gecikmemi telafi edercesine bugün erkenden duraktayım, geldiğimde çay bile demlenmemişti. Telefonu unutulan eşyalar dolabına koymadım kendim teslim etmek istiyordum. Hareket vaktim geldi ama telefonu bırakıp gitmeye gönlüm razı olmadı, sıramı devrettim.

Durak görevlisi, yanındaki kadınla konuşurken parmağıyla beni işaret ettiğine göre, bu kadın Nisan olmalı.

Merhaba ben Nisan telefon için konuşmuştuk.

Buyurun Nisan Hanım deyip saatlerdir elimde tuttuğum telefonu uzattım.

Çok teşekkür ederim, sıradaki araç bu mu?

Evet.

Ön koltuğa yanıma oturması bir jestti sanırım veya bir telefon teslimini fazla büyütüyor olabilirim ama o lastik boşuna patlamış olamazdı.

Şansımı zorlarcasına, isminiz ne güzel hep iyi şeyler hatırlatıyor dedim.

Evet çok severim bahar güzeldir dedi.

Hem de aynı harflerle 'insan' da yazabilirsiniz, farkında mıydınız? Diye devam ettim.

Tabii ki farkındayım, soyadımı da dahil ederseniz 'insaniyet' bile çıkar dedi.

Soyadı da Eryat diye bir bileşik kelimeymiş. Kelime ve harf takıntılarımın, ilk defa dikkate alınmasından mı yoksa uzun zamandır sabahları dolmuşa bindiğinde aynadan seyrettiğim kadınla tanışmış olmamdan mı bilmiyorum her tarafımı tatlı bir telaş sardı.

İneceği yeri bildiğimi belli ederek sizi şurada bırakayım deyip yanaştım. Kolay gelsin deyip indi.

Bu sabahta erkenden gelip birkaç sıra değişikliğiyle Nisan'ı işe bırakma fırsatını kaçırmadım. Ve yine yanıma oturdu, belki de bu kararında o binene kadar yanımdaki koltuğa karton kutuları koyup o binince kaldırmam da etkili olmuş olabilir. Selamlaştık, para almamak gibi bir kabalığa kesinlikle yeltenmedim, en parlak yirmi beş kuruşumu da para üstü olarak verdim.

Normalde hiç takılmadığım kırmızı ışıklarda bu sefer bekliyordum, bugün acele etmek için hiçbir sebebim yoktu. Açık camdan bozuk aksanla bir mülteci cevşen kolye uzattı. Abi Allah kaza bela vermesin, aynana asarsın dedi. Hurafelere inanmam, ben dikkat etmezsem kazayı kimse engelleyemez dedim. Arkamdaki kadın kulak memesini çekiştirip, dudaklarını büzdü ve koltuğumun arkasına iki kez vurdu. Nisan'a dönüp al işte bir hurafeci daha dedim. Nisan gülümseyerek, çaresiz kalınan anlarda hurafelere ihtiyaç vardır, bunu görmezden gelme dedi.

Kimse inecek var demeden yanaşıp kapıyı açtım. Ayaklandı, bana arkası dönükken 'saray' da yazılabilir o harflerle dedim. Dönmeden 'isyan' da dedi ve indi.

Üzerime bir ağırlık çöktü, bugün dinlemeliyim diye kendimi ikna ettim.Durakta bir arkadaşla parada anlaştık, akşamda benzinliğe uğrayıp arabayı bana bırakacak ben de yarın sabaha dinlenmiş uyanacağım.

Dinlenmek iyi geldi. Erkenden durağa geldim karton kutuların yanında oturup sıra mı bekliyordum yine sıra değişikliği yapmak zorunda kaldım. Harflerin sırasını değiştirmekten hoşlanıyor olmam iş hayatımı da etkiliyor galiba. Bugün aynı arkadaşa ikinci kez sıramı vermek isteyince iyi değilsen eve git dedi. Dünkü arkadaşla aynı şartlarda anlaşıp eve döndüm. Dün ilk seferden sonra çöken yorgunluk bugün hiç çalışamadan üzerimdeydi. Ayrıca Nisan da gelmedi salgın mı var acaba o da hasta olduğu için mi işe gitmiyor? Belki onun da uykularını kaçıran meseleleri vardır ve uyanmakta zorluk çekiyordur. Keşke biraz daha bekleseydim, geç kalkmış olabilir. Evdekiler iki gündür evde olmamla ilgili bir şeyler söylediler ama ne dediklerini anlamadım son zamanlarda kimseyi anlayamıyorum. Çok nadir anlarda algılarım açık oluyor.

Karton kutular falan, bekliyorum, çocukluğum ne zaman son buldu veya son buldu mu bilmiyorum ama çocukluğumdan sonra ilk defa bugün inşallah dedim. Dün de sağ kulağım çınladığında neler neler düşündüm , bunlar neyin habercisi merak ediyorum.

Göğsümden dört yanıma bir sıcaklık yayıldı evet şimdi iyi hissediyorum, hemen kutuları kaldırdım.

Günaydın.

Günaydın dedim. Dün neredeydin demedim.

Toplu taşıma seçeneklerinin çoğalmış olması insanların en hızlı olanı tercih etmesi bizler için önemli bir mesele, yolcuların başka seçeneklere meyil etmemesi için vaktim gelmeden iki koltuğum boşken hareket ettim. Nasıl aklıma gelmez acele etmediğim gün insanların gecikmesine sebep olmuş olabilirim. Allah korusun yolcularım azalabilir. Evet, Allah korusun demeyeli de yıllar olmuştu.

İlk hamlemi yapamadan, telefonum çaldı dört yolda çevirme varmış, haberi geldi. Bugün insanları hemen işine yetiştirebilmek için yoldan da kimseyi almayacaktım. Çevirme bugün için beni pek ilgilendirmiyordu. Dört yola yaklaşınca arkaya dönüp seslendim arkadaşlar çevirme varmış ayağa kalkabilir misiniz? Kimse anlam veremedi boş gözlerle baktılar. Birisi ayaklansa da sonra oturdu. Her gün bu gerginliği yaşıyoruz bu seferde biz dalga geçelim dedim. Çoğunluk ikna oldu ayağa kalktılar. En sol şeritten, otobüsün arkasına saklanarak dört yola girdim ama kahraman polis yer mi bu numarayı hemen önüme atladı.

Dur dur! Bu kaçıncı yakalanışın bıkmadın mı?

Abi araba da on üç kişi var adamlar oturmuyor ,dedim.
Kapıyı açtırıp, bindi yolcuları dikkatlice saydı.

Gülümseyen yolculara bakıp kardeşim manyak mısınız niye oturmuyorsunuz dedi.

Seslendiğimde ilk önce ayaklanan abi heyecanla , hayatım çevirmelerde çökmekle geçti, yıllardır bu anı hayal ettim dedi.

Polisi indirip yola kahkahalarla devam ettik en çok da Nisan güldü. Dolmuşta herkesin keyfi yerinde benimkisi ise başka bir alemdeydi.
İşini seviyorsun ne güzel dedi.

Evet artık sevmem için bir nedenim var dedim.

Gülüp başını çevirdi.

'Tesir' dedim nasıl bir kelime sence?

Güzel ama zordur dedi.

Olsun 'seyir' gibi tatminkâr kelimelerimde var dedim.

Meslek hayatımın en hızlı seferi dolu dolu geçiyordu. Dolmuş yavaşlarken zamanın akışı hızlandı inişini dikiz aynasından izliyor artık yarının sabahını bekliyordum.

Yine o ağırlık günün ilk seferinden sonra üzerimdeydi. Bu ağırlıkla da çalışabileceğimi düşünüp devam ettim. Bu böyle devam ediyor artık ağırlığı üstümde keyifle taşıyabiliyorum.

Evet elimdekilerden daha fazlasını istiyorum ama toplu taşıma seçeneklerinin çok olması riske girmemi engelliyor. Fazlasına gerek yok elimdeki imkanlarla yaşayabileceğim gibi kısıtlı harflerle de bir şeyler yazabilirim.

Ne sena ne isyan yaraya tesir etti.

Esiri yarini seyretti yetti.

Uyku-suzluk Tiyatrosu

Yusuf Çopur

İÇSES: Sönsün her şey. Bitsin şu gün. Uyumak istiyorum. İçimdeki onca gürültüye sabrım kalmadı. Sussun her şey. Tahammülüm yok kendime. Katlanamadığım ama kurtulamadığım şu an silinsin artık. Yoruldum. Yazmak bana iyi gelmiyor, belli. Gerçek hayattan esinlenme öyküler yazacakmış! Neyini yazacaksın gerçek hayatın! Al işte, daha ilk haftada kafayı yedin. En iyisi yazmamak. Yatıp uyumak. Bırak gerçekler hayatın içinde kalsın.

KARAKTER: Uyumayacaksın! Beni yaz! Beni yaşat! Sana ihtiyacım var. Çıkar beni kendimden. Zihninden, beyninden. Rahat bırakmam seni. Bugün ne kadar çabaladıysan kaçıramadın gözlerini. Şimdiyse görmezlikten gelmeye çabalıyorsun. Boşuna uğraşma. Yazmadan uyutmam seni.

YAZAR: Hayır. Git başımdan. Her zaman kendini dinleteceğini mi sandın? Kimsin sen? Bu hayat benim. Ben istersem yaşarsın. Her gördüğümü yazacak olsam… İlginç bir hikâyen var evet. Bugün onun peşinden gitmiş, seni takip etmiş de olabilirim. Yanına gelip konuşmuş, seni tanımış olmam, yazacağım anlamına gelmiyor.

KARAKTER: Ne kadar çabuk yalan söylüyor ve kendi yalanını kendi gerçeğinmiş gibi nasıl da hemen yaşıyorsun. Asıl sen kimsin? Uzatma artık. Uyuyamayacağını en iyi sen biliyorsun. Bu aldatma oyununu bırak. Işıkları söndürmekle, yatağına girip gözünü kapatmakla uyunmuyor öyle. Uyku... Öldürmesin diye kimi anları, uyumak istemezsin... Uyku örtsün, bürüsün, yaşatsın istersin... Uykunun öldürmediği bir hayatı yaşamak istersin. İşte o hayat benim. Beni yaşamak istiyorsun. Ama cesaret edemiyorsun. Artık çok geç!

YAZAR: Ne saçmalıyorsun. Bir şeyi yaşatmak istediğim yok. Aksine öldürmek istediğim için uyumak istiyorum. Uyku... Öldürsün istiyorum yaşadığım hayatı... Kendimin katili olmaktan korktuğum için uykuyu katil seçiyorum... Uykunun öldürdüğü bir hayatı yaşamak istiyorum. Evet, öldürmek istiyorum. En başta seni. Sonra herkesi. Her şeyi. Git artık!

KARAKTER: Ne istediğini bilmiyorsun. Sadece uyumak istiyorsun. Sadece uyumak... Ölmüş bir hayata mı, yeni bir dünyaya mı uyanacağını bilmeden sadece uyumak istiyorsun. Nah uyursun! Kalk ve yaz beni. Benden kurtulamazsın. Uyutmam seni. Biliyorsun hastayım ben. Deli Ferhat derler bana. Deli olduğum kadar da inatçıyımdır. Hem sen geldin bulaştın bana.

YAZAR: Belki de kendi gerçekliğime bulaştım. Belki de kendi yalanıma inandım. Kendi olamamış bir mağlubun uykusuyla imtihanındayım... Bilemiyorum. Neyse ne. Bela mısın nesin başıma? Evet, seni bizim deli diye çağırıyorlardı. Kendi kendine konuşup duruyordun. Olmaz, olamaz, diyordun. Merak ettim seni. Hata mı ettim?

KARAKTER: Ne kızıyorsun bana. Beni sen atmadın mı bu hayata? Şimdi niye bu terk ediş? Darılma ne olur. Yalvarırım sana. Uykunla öldürme beni. Herkesin görmezden geldiği bu deliyi sen olsun dikkate al. Yaşat beni. Anlattım sana her şeyimi.

YAZAR: Sen ne alemdesin ben nerelerdeyim. Yaşat beni diyorsun. Bense öldürmek hevesindeyim! Öldürmenin hevesinde. Uykum olduğu için değil! Öldürmek için. Susturmak! Kovmak! Kötülüğü yaşamak istediğim için. Uyku yetiş ne olur. Bu zalimden kurtar beni.

UYKU: Bir rahat verdiğiniz yok! Başınız sıkışmasa hatırlayacağınız da yok. Derdiniz ne sizin. Kaldı ki her neyse bundan bana ne. Sen, yazar mısın ne şeyimsen artık. Sen kötülüğün şehvetini sonuna kadar yaşayıp yarın vicdan azabını da sonuna kadar hissetmek istiyorsun. Tek derdin bu!

YAZAR: Kimi günahları af dilemek için işlermiş insan.

UYKU: Bana felsefe yapma be adam. Bana ne senin günahından. Günah ne, kime, neye, ne günah! Siz insanlar her şeye bir kulp, her şeye bir isim, her şeye bir sebep bulursunuz zaten. Af dilemek için günah işliyormuşmuş. Git bunu yazdıklarına kanan aptallara anlat!

KARAKTER: Bak gördün mü? Uyku bile benden yana. O da yüz çevirdi sana. Hadi artık. Yaz beni. Deş içimi. İstediğini yaptır. Ama yeter ki yaşat beni. Hikâyemi. Sevdiğimi. Bunaldım kendimden. Sessizliğimden. Sensizliğimden. Kimsesizliğimden. İstediğin sona hazırım. Dokun bana.

YAZAR: Hazır olmasan ne olur. Neye gücün yeter? İstemiyorum seni. Yazdım işte. Defalarca yazdım. Yetmedi mi? Canımı mı istiyorsun! Öl artık. Ben öldürdüm seni. Sana gelince uyku. İstediğin kadar dalga geç. Umurumda değilsin. Af dileyeceğim bir günahın şehvetindeyim şimdi.

UYKU: Umurunda değilsem niye çağırdın beni. Ne huysuz bir adamsın. Zannediyorsun ki her şey sen istediğin için var. Biraz önce ne diyordun öyle. Büyük laflar etme. Yok, sen olmazsan o yaşayamazmış. Sen istediğin zaman ancak hayatta kalabilirmiş. Bu ne kibir. Yazarsan yazarlığını bil. Yazarlar karakterlerini yaşat-

mazlar. Yazarlar karakterlerinde yaşarlar. Asıl sen ona muhtaçsın. Kendi muhtaçlığını bastırmak için karakterine huysuzlanıyorsun!

KARAKTER: Hay ağzını öpeyim uykucuğum. Sen ne güzel bir şeysin.

UYKU: Ağzımı öpme sen şizo! Mahallenin çektiği yetmedi şimdi bana mı geldi sıra! Adın çıkmış deliye. Tadını çıkar işte! Benimle değil, hayallerinle! Kimse karışmaz sana orada! Git kavuşursun yavukluna! Hem abin de görmez! Gece gece. Ağzımdan öpmüşmüş. Ben kimseyle öpüşmem. Neler söyletiyorsunuz bana. Kendi yalnızlığımda sessizce dinlenirken bozdunuz huzurumu.

YAZAR: Uyku musun nesin? Asıl kibirli olan sensin. Biz olmazsak sen de olmazdın. Sen bu Deli Ferhat'a, bu deli bozuntusuna uyma. O bugün var yarın yok. Biz bir ömür seninleyiz. Yüz yüzeyiz. Hadi al beni kucağına. Öldüreceğim onu. Büyük bir zevkle... Yarına ne kadar büyük olursa pişmanlığım o kadar vicdanlı olacağım. Yardım et bana.

KARAKTER: Ben pişmanlığım kadar temiz! Ben acziyetim kadar yüceyim! Sen kimsin ? Kendince beni öldürerek vicdanını temizleyeceksin. Vicdanını öldürmeden beni öldüremezsin yazar şeysi. Uykuyu da kendi suçuna ortak etmektesin.

UYKU: Beni karıştırmayın arkadaş. Her haltınıza da ortak etmeyin. Uykuyla temizlenecekmiş. Kendi pisliğinizi niye ben temizleyeyim. Bu insanlardan çektiğim ne. Ananınız mıyım, babanız mıyım? Kucak istersiniz. Şefkat dilersiniz. Vicdanınız mıyım? Temizlenmek istersiniz. Tanrınız mıyım, af dilersiniz. Biraz da kendiniz uğraşın. Beni rahat bırakın. Hanginize yetişeyim? Benim ruhumu kim dinleyecek? Yüzyıllardır lağım deryasına çevirdiğiniz bu ruhumu kim temizleyecek? Yeter artık. Beni bana bırakın. Bende yer kalmadı hiçbir insanın en ufak bir yüküne bile.

KARAKTER: Uykucuğum biz seninle daha önce niye tanışmadık. Hep bu huysuz yazarın yüzünden. Hem huysuz hem cimri, hem kibirli. Kalk be adam. Daha mı arlanmazsın? Hem ufacık aklınla, öldürdüklerinin kanıyla yıkanmış bir vicdanla mı korkutacaksın beni? Güleyim de boşa gitmesin. Hahahahayyt.

YAZAR: Öldürdüklerimin günahlarıyla yıkanmış vicdanımla öldüreceğim seni.

KARAKTER: Kafayı öldürmeyle yemiş, yazık. Kalkıyor musun, yoksa kaldırayım mı? Kendince afili cümleler kurup kafamızı karıştırmaksa niyetin, edebiyatın sana söker, bana değil, hele şu akıllı uykuya hiç dokunmaz. Kendi saçmalığında kendin debelenip duruyorsun.

YAZAR: Uyku... Uyumak istiyorum... Öldür beni. Uyku sen öldür. Sen hayatın vicdanısın. Orada boğ beni ne olur. Sonsuza kadar tut beni. Yalvarırım bırakma... Uyanmakla değil uyutmakla öldür!

KARAKTER: Ne kadar çok istiyorsun ölümü! Yalan! Sen kendini değil! Günahlarını öldürmek niyetindesin! Yanılıyorsun! Onlar seni öldürmeden ölmezler! Hem beni sevgilime kavuşturmadan ölmek yok sana.

UYKU: Ulan yine mi günah meselesi. Kendi karakterini kendine benzetmişsin yazar bozuntusu. Baksana o da bir anda büyük laflar etmeye başladı. Ne olacak? Senden doğan sana benzemiş. Kavuştur kime istiyorsa. Deli meli. Onun da gönlü var arkadaş. Tamam, hayatta yiyeceği en büyük kazığı yemiş ailesinden. Hele abisi. Bile bile... Eski sevdiği.. Şimdi yengesi... Akıl mı dayanır buna arkadaş. Delireceğim şimdi. Hadi, ne hâliniz varsa görün. Beni yalnız bırakın.

YAZAR: Uyku yalvarırım. Bırakma beni. Şu karakterle, şu karaktersizle baş başa bırakma. Ben öldüremeyeceksem, bari sen öldür beni. Ona bırakma.

UYKU: Git artık... Öldürmüyorum seni. Bunu sen istedin... Senden öyle uzaklaşacağım ki her gün öleceksin. Her an. Ölmekten kurtulmak için beni arayacaksın. Ben bir daha gelmemek üzere gidiyorum senden! Hepinizden. Tüm insanlardan. Hayatınla öl! En büyük cezayı verdim sana!

KARAKTER: Hahahaha. Ne oldu sustunuz yazar efendi. Böbürlendiğinle kaldın. Uyku valla, hayran oldum sana. O artık bir ölü. Beni öldürecekken kendisi öldü zavallı. Bana seni katil edecekken kendini sana öldürttü. İyi bir şeye benziyorsun. Beni de al yanına. Yaşamak istiyorum.

UYKU: Artık özgürsün.

KARAKTER: Kalbim acıyor. Nefesim daralıyor. Özgür müyüm? Ölüyorum. Uyku. Uy-ku. Katil!

Kavuşmaları ve sevişmeleri öyle uzun bir süre hayal etmişti ki, gerçekle hayal iç içe geçmiş resimler gibiydi. Kendi bile ayırt edemiyordu artık gerçekle gerçek dışını. Aşk diye bildiği, bilmediğiydi.

İnsan gerçek anlamda, umutsuzca sevebiliyor ancak.
Çocuksu bir masumiyet ve korkuyla.
Körü körüne.
Seyirci değil kahraman olarak.
Tanrı değil kurban olarak.
Ne büyük yalnızlık!

Seni bir gün en yakının ele verirse eğer,
öğren susmasını ve ağlamamasını.
Bir kavanozun içinde mavi bir gül
yetiştir her gün daha çok yaşayan.
Bir masalın ağzını kapat ve yat
geniş odalarda. Bir oksijen çadırında.
Ona kötü bir şey olsun istedim.
Bana aşık olsun istedim.

Düştüm, düşmüşlüğüm kimsenin değil benim yanılgımın eseri.
Düştüm. Düşenin dostu Allah.
Tut elimden kaldır beni.

KULİN

ARAL

MÜLDÜR

BEKİROĞLU

Ötekinin Olmadığı Bir Cennetti Hayatımız

YUSUF ÇOPUR

Bir Haydar Ergülen Röportajı!

Onu ilk "Kimsenin kimseye gözü değmiyorsa, şiir niye?" mısrasıyla tanımıştım. Sonradan da çok şiirini sevdim ama bu mısra hep ayrı bir yerde durdu bende. Şiirin hayata "eldivensiz" dokunan şairi diyorum ben ona. Dokunmak onun şiirlerinde gerçek anlamını buluyor çoğu zaman. Gözün göze, yüreğin yüreğe, gönlün gönle, sözün söze, özün öze dokunması... 1980 sonrası Türkiye şiirinin önemli bir durağı Haydar Ergülen. Ve tabii ki denemeleri, edebiyat günlükleri, gazete yazılarıyla da edebiyatımızın... Ben ilk yazmayı sevdim, diyor. Öykülerle başlayan yazma serüveni ilginç yaşanmışlıklar, katlanılması zor acılar, tahammülü imkansız şahitliklerle dolu. Haydar Ergülen'le edebiyat ve hayata dair içten bir söyleşi yaptık.

Eskişehir'de doğdunuz. Nasıl bir çevrede, ortamda geçti çocukluğunuz?

Çocukluğum cennette geçti, sonra cehenneme düştüm! Çocukların pek çoğu buna benzer düşünceler içindedir sanırım, ister Murathan Mungan gibi "Biz büyüdük de kirlendi dünya" diyelim, ister çocukluğun veya saflığın yitimiyle cenneti de yitirmiş olalım, sonunda hepimiz dünyaya düşüyoruz.

"Semt ile Vatan" başlıklı, "Düzyazı:100 Yazı" kitabınızda yer alan, pek sık andığınız bir yazınız vardır, orada da anlatıyorsunuz "yitirilen cenneti"nizi, Bu cennetin kapılarını biraz aralasak.

Olay Eskişehir'de geçiyor dersem, az çok bundan da anlaşılır zaten, sahiden de "Asude bir bahar ülkesi"ndeymiş gibi yaşadım çocukluğumu. Güzel ve aydınlık Türkiye'nin, çok kültürlü bir toplumun nasıl çok renkli olabileceğinin bir örneğidir 1960'larda Eskişehir ve özellikle de benim doğduğum ama tadına doyamadığım Kurtuluş Mahallesi ve Göçmenevleri. Barış içinde farklılıklarımızla özgürce bir arada yaşama dediğimiz, özlediğimiz, bulamadığımız, kuramadığımız ve artık bir düşülkeye dönüşmüş olan o doğal yaşama biçimi orada vardı. Hem böyle kavramlara gerek yoktu hem de bunu kuramsal hale getirmeye. Kavgasız, gürültüsüz, barış ve neşe içinde yaşayıp gidiyorduk işte. 'Kalan sağlar bizim' değildi, ölülerimiz de sağlarımız da bizimdi, hepimizindi. Biz Alevi olduğumuzu doğal bir şey olarak söylerdik, yani gerekirse söylerdik, komşular da biz Sünniyiz diye dayatmazlardı! Hem başka derdimiz mi yoktu Allahaşkına, ben Sünniyim güç bende, sen Alevisin, olmuş bir kere, üzülme!

Öteki'nin olmadığı bir dünyadan bahsediyorsunuz...

Ben başkasını kendin gibi bilmek diye bir anlayışla büyüdüm o cennette. O zaman zaten iyilikten, merhametten, şefkatten,

adaletten ayrıca konuşmaya da gerek kalmıyordu. Çünkü şimdi habire 'aman empati empati' diyerek neredeyse göbek havasına çevirdiğimiz, ama 'öteki'nden yüzümüzü çevirdiğimiz bu sahtelikler alemini görünce, sahiden o cenneti özlüyorum. Biz orada empati diye bir şey bilmezdik, çünkü dediğin gibi ötekimiz yoktu ya da hepimiz ötekiydik!

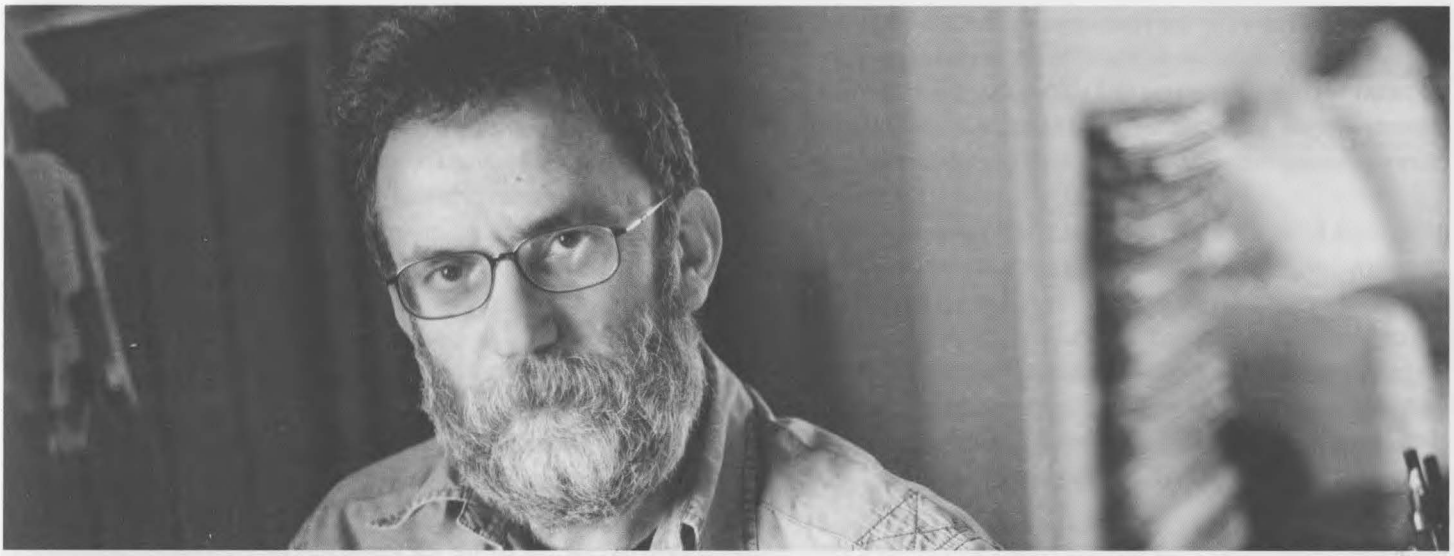
Göçmenevleri desem. Neler gelir aklınıza?

Göçmenevleri'ni şekerden yapılmış evler diye hatırlıyorum şimdi, küçücük, tek katlı, sanki bir kutunun içine yan yana dizilmiş renkli kağıtlara sarılmış şekerler gibiydi. Al başka kentlere, başka zamanlara, başka hayatlara armağan diye götür! 50 yıl öncesini bugüne armağan diye getir! Oralarda oturanlar Bulgaristan'dan ve özlemle andığım eski Yugoslavya'dan göçmenlerdi ve 'göçmen' düşüncesinin güzelliğini ben ilk orada gördüm ve yaşadım. Yıllar sonra Deleuze'in 'göçebe düşüncesi' ile karşılaşınca, Edip Cansever'in "Eylülün Sesiyle" şiirini biraz dize bozumuna uğratarak "Bu dünyada göçmen olmak iyi bir şeydir baylar" diye de mırıldandım.

İnsan ilişkileri nasıldı? Komşuluklar, gündelik hayat...

'Yersizyurtsuzlaşma' kavramı bizim orada 'yerliyiyersizleştirme' gibi bir içerik kazanmıştı. Sanki herkes birbirinin kiracısıydı ve birbirimize ödünç verilmiştik. Bu çok kıymetli bir şeydi. Kiracı olmanın da ödünç olmanın da birbirimizin de kıymetini bilirdik elbet. Ve bunu en çok biz çocuklar hissederdik. Kadir kıymet bilmeyen ailelerimiz olsaydı bunca mutlu olmazdık ki! O yüzden çok uzun yıllardır her yerde "Türkiye Eskişehir olsun!" derim. Eskişehir çünkü hem çocukluğun hem komşuluğun kıymetini bilen bir şehirdir ve hep böyle kalmıştır. Ne mutlu çocukluğunu yitirmeyene! Ne mutlu gençlerini yitirmeyen, 'şehit' vermeyen ülkelere!

Sevgili Yusuf, bu söyleşi yalnızca tek yanıtla bile bitebilir, yani tek ve uzun bir yanıt olarak çocuklukla elbette. İyisi mi burada insanların vatanı bir semt olarak sevdikleri ve bu yüzden de 'komşunu sev' şiarını hiç unutmadıkları o altın çağa selam olsun diyelim, ve hem sevgi hem de saygı duruşunda bulunalım!

"Gözlerindeki telaşı kimin bakışları dindirebilir. Gözlerin kimsenin bakmadığı bir çocuk gibi. Issız ve öyle kırılmış ki, hiç susmayabilir. Gün gelir kötü bir şiir bile dokunur insana, Çünkü bazı sözcükler anılardan da kederlidir."
Haydar Ergülen, Aşk Şiirleri Antolojisi

Şiirle olan ilk münasebetinizi hatırlıyor musunuz?

Hatırlıyorum, ilkin avangard öyküler, absürt radyo oyunları filan yazardım ortaokul, lise yıllarımda, ama şiir niyetiyle yazardım. Evet yazdıklarım şiir değildi ama şiir düşüncesiyle yazdığım şeylerdi. Sonraki yıllarda şiir yazdığımda da yine şiir niyetiyle yazdım, umarım olmuştur!

İlk öykülerim avangard, radyo oyunlarım absürt, şiirlerimse normal oldu, yani manzumeyi andıran, bazen de lirik şeyler, heyhat şiirde yeni bir dil bulamadım, gün akşam oldu!

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdiniz. Anadolu Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalıştınız ama oradan ayrıldınız mecburiyetten...

-Ankara Aydınlıkevler Lisesi'nde 2. sınıfta, en yakın arkadaşlarım Erkut Tanrıseven ve Ömer Ateş Kızıltuğ ile konuşurken, 'ölmezsem ODTÜ'de sosyoloji okuyacağım ve devrimci bir akademisyen olacağım' demiştim. Ölmezsem, niye? Yıl 1972'ydi ve ben 1 yıl önce Eskişehir Atatürk Lisesi'nden siyasi sürgün olarak gelmiştim Ankara'ya, bu liseye. 'Onlar halk çocuklarıdır, asamazsınız!' diye haklarında küçük daktilomla yazılar yazıp dağıttığım bu memleketin en has evlatları, Deniz, Yusuf, Hüseyin asılmıştı oysa. Gönül sarayımız tuzla buz olmuştu, öyleyse onların asıldığı yerden o ipi koparmak için biz çok çalışacaktık, çok okuyacak, çok yazacak, ve onların düşlerini gerçekleştirecektik.

ODTÜ Sosyoloji'yi bitirdim, 12 Eylül oldu, Anadolu Üniversitesi'ne asistan olarak girdim, yüksek lisans programına devam ettim. Sonra da YÖK çıktı, reklam yazarlığı ve reklam kampanyaları derslerine İstanbul'dan gelen hocalarım, reklam yazarlarının önde gelenleridir ikisi de, ajanslarında çalışmamı önerdiler, 7-8 ay kadar sonra kabul ettim ve kötü yola düştüm. Hiçbir genç yazara, şaire, akademisyene de önermem, reklam yazarlığı mı, yaratıcılık mı, aman ha! Reklam yazarlığı başka, edebiyat, şiir başka!

Yayımlanan ilk iki şiiriniz müstear isimle yayınlandı. Bu tercihinizin nedeni neydi?

12 Mart dönemiydi, askerler işbaşındaydı, Eskişehir'de de sıkıyönetim vardı doğal olarak, ben de orta son, yani şimdiki 8. sınıf öğrencisiydim, o nedenle takma adla yazıyordum, "Deneme" dergisinde, Eskişehir'de, bugünün bazı edebi ve siyasi şöhretleri de o dergide takma adlarla yazıyordu, Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı gibi örneğin! Fakat ben asıl o zamanlar çıkabilen sol 'Yeni Ortam' gazetesinde Mehmet Can imzasıyla Turan Oflazoğlu'nun "Sokrates Savunuyor" kitabı üzerinden, o dönemi, aydın olmayı, günümüzle karşılaştıran siyasi-edebi bir eleştiri kaleme almıştım. Demek ki yazmayı hep sevmişim, sanırım başka adlarla ya da başkalarının yerine yazmayı daha çok sevmişim!

Şiir kadar hatta ondan önce öyküye olan bir yakınlığınız da var.

Ortaokul yıllarımdan sonra şiir yazmaya yeniden üniversitede başladım. Arada boş durmadım elbette, çoğunu yitirdiğim, bir ikisini yine takma adlarla yayımladığım 15-20 kadar öykü yazdım. Galiba öykücü olmayı istiyordum, çünkü öykü okumak büyülüyordu beni, büyütüyordu da diyebilirim.

1981'de yayınlanan Karşılığını Bulamamış Sorular adlı ilk şiir kitabınızın öncesinde ve sonrasında zor günler yaşadınız.

En yakın arkadaşımı bir tren kazasında yitirince o acıyla ne yapacağımı bilemez bir halde şiir yazdım, sonra da hep yazdım. Çünkü zaten hep arkadaşlarımız öldürülüyordu, pek çoğunu tanımadığımız, keşke yaşasalardı da arkadaşımız olmasalardı yine, ölünce arkadaşımız oldular, ne yazık ve çok acı, onları yazdım.

1980 veya 81'di sanırım Gösteri dergisinin gençler arasında düzenlediği 'yaz' konulu şiir yarışmasında 2. oldum. Sonra da "Yeni Türkü" şiir anlayışının ve yayınevinin kurucusu sevgili şair arkadaşım Yaşar Miraç, canım arkadaşım, canyarım, 'gencölenim' Ahmet Erhan'ım aracılığıyla kitap istedi benden, o zamanlar Ankara'da öğrenciydim, kitap filan da aklımda yoktu, önce istemedim, sonra Ankara, arkadaşlık derken tamam dedim, sağolsun Yaşar o güzelim genç şiir dizisinden benim ilk kitabımı da yayımladı.

İlk kitap ne ifade etmişti sizin için?

Kitabın heyecanı güzeldi, ama daha da güzel olanı geçen yıl yitirdiğim canım arkadaşım, canyarım Adnan Azar'ın ilk kitabıyla birlikte yayımlanmış olmasıydı, onun "Unutmak Suları", benim "Karşılığını Bulamamış Sorular", kitaplarımız ellerimizde Cağaloğlu yokuşundan rüzgar gibi indiğimizi hatırlıyorum, burada rüzgar arkadaşlık yerinedir, ve akşam da gidip Çiçek Pasajında bir güzel kutlamıştık, Ahmet Erhan da vardı. Demek ki masa da masaymış, şiir gibi bir masaymış! Dostlar sofrası, arkadaşlık masası öyledir, şiir yerine geçer. Ahmet ve Adnan'la birlikte yetişmiştik, şiirden aşka, siyasetten yolculuğa en yakın arkadaşlardık, tam olarak bir yoldaşlık ruhuydu bizi bir araya getiren.

40 Şiir ve Bir (1997) ile Necatigil Şiir Ödülü & Altın Portakal Şiir Ödülünü aldınız, ve sonra ödüller arka arkaya geldi. Bunların sizin dünyanızdaki yeri nedir? Şairliğinize bir katkısı oldu mu?

Gösteri dergisinin yarışmasında 2. olduğumda, 1. Murathan Mungan'dı, bir söyleşide, ödüller için "katılmayalım kazanırız, kazanmayalım kaybederiz" diye pek fiyakalı bir cümle kurmuştum. Fakat sonra kimine katıldığım, kimilerine katılmadığım ödüller aldım, Cemal Süreya, Metin Altıok sonuncusuydu bunların. 'Bundan sonra ödül almayacağım' dedim o zaman. Şimdi yalnızca emek ödülü, onur ödülü gibi ne bir yarışmaya dayanan ne de maddi karşılığı olan ödülleri kabul ediyorum. Bunlardan biri sevgili şair arkadaşım Güven Pamukçu'nun Didim'in Akköy'ünde çıkardığı dergi, kurduğu yazı ve çeviri evi ve yaptığı pek çok etkinliğin yanı sıra bu yıl onur ve emek ödülleri vermesi. Ahmet Telli, Ayten Mutlu ve bana Şiir Emek Ödülü veriyor, Dil Derneği de Ankara'da, Türkçeye katkılarımdan dolayı bir ödül veriyor, bunlar benim için de onurdur, o yüzden de ödül diye de bakmıyorum ve elbette onur duyuyorum her ikisinden de.

Şiirlerinizin yanında onlarca da deneme kitaplarınız var. Bunun da bir hatırası, özel bir yeri vardır sanırım hayatınızda.

Yazmayı seviyorum ve elbette bir şiir türü olarak gördüğüm denemeyi de çok seviyorum. Aslında şiir ve öykü sevgim de bundan, ikisi de denemeden yapılamayacak şeyler, deneyince de olduğu anlamına gelmiyor ama, aslolan denemek ve Beckett gibi 'gene dene gene yenil, daha iyi yenil' diyebilmek. Ben de denemeyi seviyorum, şimdilerde daha da çok seviyorum hatta, daha iyi yenilmek için belki de. Bir de şiirden de az sattığı için seviyor olabilirim denemeyi, tüm beyhude şeyleri sevdiğim gibi.

Yazmanın kendisi sancılı bir süreç ama şiir mi deneme mi daha zor oldu/oluyor sizin için?

Deneme çok zor bir tür, şiir için söylenen bence asıl deneme için geçerli, yani az sözcükle harikalar yaratmak! Sıkıcı olmamak, ilgiyi canlı tutmak, ilginç başlıklar, konular bulmak. Deneme de şiir gibi dedim ya, aslında şiir kadar onu da düşündüğümü söylemeliyim, ne yazsam, nasıl yazsam soruları hiç peşimi bırakmıyor yoksa ben mi onların peşini bırakmıyor muyum, karıştırdım ama, bir peş peşe vaziyeti var, eh bu aynı zamanda elele, iç içe, yan yana duyguları da verdiği için iyi diyelim. Şiirle denemenin arasının da her zaman sıcak olduğunu düşünüyorum Türkçede, bakınız Cemal Süreya, Enis Batur, Salah Birsel. Benim için de ardımdan birkaç şey söylenmesini isterim elbette. Sırasıyla "İyi bir adamdı...Eskişehirli bir şairdi...Denedi."

Şiirlerin, kitapların ithaf edildiği Nar'ı ve İdil'i, Mısır ve Kiraz'ı bilenler bilir ama belki hâlâ merak eden okurlarınız vardır. Kimdir bunlar?

-İdil, eşim, Nar, kızım. Mısır ve Kiraz ise ana kız kedilerimizdi, şimdi ikisi de sonsuz uykularında. Safo, ya da kısaca Safiye ile Cano ya da kısaca Küloğlan adlı iki kedimiz var. Onların 10 kadar yavrusunu da eşe dosta dağıttık, Çilek, Üzüm...

Nar Alfabesi adlı bir de çocuk kitabınız var. Çocuklar için yazmak nasıl bir duygu diye soracağım ama öncesinde çocuk okurlarla buluşmak nasıl bir deneyim oldu, onu sormak istiyorum. Bir söyleşiden kalmış aklımda, kucağınıza oturup sakallarınızı seviyorlardı...

Nar Alfabesi'ni kızım Nar ve onun dünyadaki tüm arkadaşları, yani çocuklar için yazdım. Üç kez yazdım, zor iş.O nedenle de bir daha çocuk kitabı yazmayı göze alamadım. Ama insanoğlu bu hiç belli olmaz, gün doğmadan neler doğar diyelim, bakalım, görelim, bekleyelim, sevelim, sevilelim, dünya kimseye kalmaz! Yusuf'cuğum sağ ol, varol, çok yaşa!

Vasiyetname

MURAT TEKİN

Bir gün ölürsem -ki öleceğim elbet-
Taş değil,
Bir çınar dikin başucuma.
Sevmedim taşları oldum olası
Soğuktur, ölümü sayıklar boyuna.

Bir gün ölürsem -ki bu ara yok hevesim-
Adım kazınsın taşa değil o ağaca
Çocuğu yoktu, bir çınarı büyüttü desinler.
Etiyle, kemiğiyle, kanıyla.
Gökyüzüydü anası, emzirdi desinler.
Güneşiyle, havasıyla,
Işığıyla, suyuyla.
Ki çocuğum olsaydı,
Adı mavi olmalıydı
Bir çınar gibi tantanalı
Gökyüzüne nazır, mağrur ve hür.
Uzatmalı ellerini,
Koymalı yüreğini gerekirse
İyiden ve kötüden
Güzelden ve çirkinden
Ölümden ve benden öteye.

Bir gün ölürsem -ki öleceğim elbet-
Aynı şarkının nakaratı
Kulağımda: "Sabret gönlüm sabret"
Sabretmek ve seyretmek insanları
Film gibi ve tüm mahlûkatı
Hepsinde dert aynı, aynı tasa
Hep yaşamak telaşında,
Katıksız kaygıda
Bir çınar dikin diyorum, başucuma.
Telaşsız, tarafsız, hesapsız.
Şahit olsun tüm insanlığa.

Firari

FULYA ORDU

eskirsin, hissizleşir ve firar olursun
gitme

muhbirsin tüm ölçüsüz kederlere
gözünde bir başka dünya dönüyor, hep çocuklu
onlara anlatamazsın
başına buyruk acıların elinden tuttuğunu

toplanmış ayaklarına bakıyor tüm yeryüzü hizmetkarları
zincirsiz, çilesiz, bağsız ayaklarına
yine birilerini kahrediyorsun gördün mü
yine saçın başın defa yıkıyorsun
durma olduğun yerde
gitmeye hazırla yaraları

ama
gitme

sesinin bir hikâyesi var sana hep anlattım
sesin trenlerde kaçak yolcu
cebinde taşıyan biletini
işte sen böyle giyersin üzerine masumiyeti
o trenler sesin için yanılma sakın
gitmen vukuat olur üzerinde rayların

unutulmuş bileklerin var sevgilim
çok kapılı evler gibi paslanmış ellerim olmasa
tutup öperdim

ama
gitme

eskirsin
hissizleşir
ve
firar olursun
gitme

kovulduğum tüm cennetlere
seni koysunlar benim yerime

Karmalar Karışık

SELCAN AYDIN

Çağıl Bay

Ayakkabımın bağcıklan çözülmüş, basıp düşecek gibiyim.
Çırpılan kaz tüyü yastıktan bir yol bulup düşen bir tüy gibiyim.
Ah kelimeler, süzülüyor parmaklarımdan.

Nasıl nefes aldığını düşünürken nefesini saymaya başlayanlar gibi,
Yazarken de sözcükleri düşündüm.
Ben de böyle nefes alıyorum işte.
Nefesim daraldı.

Bak gözlerin düştü yine düşlerime
Düşleyecek kadar ayrı mı kaldık yoksa?
Ben renkli göz sevmezdim oysa
Nasıl oyuldu o gözler aklımın kıvrımlarına?

Hani olur ya bazen sana oldu mu bilmem
Bedenler biçilmiş kaftan gibidir.
Bir sarılırsın, kabın şeklini alır sıvılar.
Öyleli.

Bir Tomris Uyar değildim belki
Ah bana ne şarkılar, şiirler, öyküler yazıldı bilsen
Onun gibi değilsem de
Bir kısım aynıydık. Pırlantayken, gölge olmuştuk ikimiz de.

İlişkilerin de son kullanma tarihi var mıdır?
Sahi, geçende patates salatası yapmıştık
Ne oldu bozuldu mu o?
En son orada kaldım ben.

Yeni bir dünya göreceğiz.
Birlikte.
El ele.
Daha değerli bir şeyim yok.
Senden başka sebebim yok.

Bir küçük kız çocuğuyum.
Uçan balonum elimden kaçtı.
Pamuk şekere kandım.

Kafam karıştı.

O değil de
Artık şeker de sevmiyorum ben.

Yasemin

GÖKHAN COŞKUN

Johanna Krimmel

O vakitler sıkıcı bir adam vardı. Kadın ilişkiyi gözden geçirmeye karar verdi ve "Biraz zamana ihtiyacım var." dedi.

Bazı sabahlar kül gibi bir gökyüzüne uyanıyorum. O lanet adamı görmemek için hızla geçiyorum aynanın önünden. Okul yolunda buluyorum kendimi. "Emeviler" diyor hoca. "Peki ya Erzincanlılar" diyorum. Çıkıyorum dersin ortasında. İki sınıf ötede Lale Devri anlatılıyor. Eskiden mahallede Yasemin diye bir kız vardı. Onu gördüğüm ilk günden beri severim çiçekleri. Ah Yasemin. Ne de utangaç gülerdin. Hiç tereddüt etmeden giriyorum sınıfa. Çünkü çiçekler Emevilerden daha güzel kokuyor. Lale bahçelerinde dolaşırken patron anyor. "Kaynak kısıtı, gösterge tablolar, cezai işlemler" gibi tamlamaların yarı İngilizce yarı Türkçe havada uçuştuğu bir toplantıda buluyorum kendimi. Patron "bu konu hakkında sen ne düşünüyorsun" diyor. Akşam Fenerin maçı var diyorum. Herkese bol naneli limonata söylüyorum. Tam çıkarken karşımda oturan ve gizli gizli flörtüyle mesajlaşan eskinin sekreteri, şimdinin yönetici asistanı olan güzel personelimizin kulağına eğilip "sana çilekli milkshake söyledim bebeğim" diyorum. Kıkırdıyor.

Tribünler tıklım tıklım dolu. Bu Gençler'e karşı şansımız da pek tutmuyor nedense. Top orta alana yapışmış sanki. Dakika 50 ama iki kaleci benim kadar bile terlememiş durumda. Hakem çok tehlikeli bir yerden frikik verecek gibi bakıyor sessiz tribünlere. Sonra göz kırpıyor. Sıkıldım diyorum. Vapura atlıyorum. Karşı'da Beşiktaş oynuyor. Sonuna yetişiyorum. Kara Kartal 1-0 geride ama gümbür gümbür bastırıyor, 85'te bir gol atıyor. Uzatmalarda bir tane daha. Kendimizden geçiyoruz. Yıkıyoruz Eski Açık'ı. Hakem daha düdüğü ağzından çıkarmamışken annem bağırıyor yemek hazır diye. Kurt gibi acıkmışım. Heyecanla oturuyorum sofraya. Menüde sıkıcı, salyalı bir bamya. Hesabı isteyip komşu teyzelerin sofralarına misafir oluyorum. Bol anılı bir ezogelin içiyorum seneler arasında dolaşırken. Yemekten sonra marlboro ikram eden lokantacılann olduğu yıllardayken "Ee evladım sen anlat biraz da" bakışına ramak kala fötr şapkamı askıdan alıp hane halkını kibarca selamlıyorum.

Mahalle meyhaneleri revaçta ve rakı ucuz olduğundan cep telefonumdaki uygulamadan salaşlığına övgüler yağdırılmış ekonomik fiyatlı bir yer aramama gerek kalmıyor. Trençkotumun cebinde bulduğum bahar sigarasından bir dal yakıyorum, gözlerimi kapatıyorum ve tüm efkarımla türkü söyleye söyleye en yakın anason kokusuna doğru gidiyorum. Kaybetmiş sıkıcı adamlar gibi davranıyorum. Karnım tok olduğu için tek rakı söylüyorum. Cüzdanımdan vesikalık resmini çıkarıyorum. "Güzelliğine" diyorum. "Seninle geçen anılarımın güzelliğine..."

"çünkü ayrılık da sevdâya dahil.

çünkü ayrılanlar hâlâ sevgili"*

O vakitler kadın Cnbc-e'de, kadın erkek ilişkilerinin çok iyi analiz edildiğini düşündüğü ve "Tam beni anlatıyor ya" dediği Amerikan sit-comları izliyordu. Saçlarını o kadın gibi kestirdi. Antioksidan oluşundan ötürü yasemin çayı içti ve sabaha kadar bol detokslu bir uyku çekti.

Adam ise ömrünün geri kalanı o meyhanede Sadri Alışık tadında geçirdi (Turist Ömer gibi değil, "Ah Müjgan" der gibi).

"Bu dünyada Sadri Alışık gülüşü diye bir şey var. Selam olsun öyle gülen adamlara. Selam olsun gözleri dolu doluyken tebessüm eden dudaklara."

*Attila İLHAN, Ayrılık Sevdaya Dahil şiiri

Songül Çolak

Aylak Prens

RAHİME TAYDAŞ ERGÜN

"Ben telefat-ı Adiyeden
Paşabahçeli Sadri Alışık
Babam Kaptan Rafet
Anam Zavallı Saffet
Ben
Elli yıllık bir sinema tiyatro çöpü,
Artık çöpler denize dökülmüyor yasak
Acaba sarmısaklasak damı saklasak,
Sarmısaklamasak damı saklasak
Yoksa bu telefat-ı adiyeyi
Hiç mi hiç hatırlamasak." –Sadri Alışık

Takvimlerden 5 Nisan 1925. Paşabahçe'de bahçesinde çeşit çeşit meyve ağaçlarına sahiplik yapan evin yeni bir misafiri var. Denizleri ekmek kapısı yapmış Kaptan Rafet'le, onun yokluğunda evin direği görevini devralan Saffet ilk çocuklarına "merhaba" diyorlar. Mehmet Sadrettin Alışık, hoş geldin uğruna dizeler dökeceğin İstanbul'a!

Sürekli denizlerde olan eve geldiği zaman oğlunu uyurken seven otoriter bir baba; kocası denizlerdeyken dimdik ayakta durmaya çalışan otoriter bir annedir nasibine düşen Sadri'nin. Tüm bu otoriter ortam içindeki afacana engel değildir tabi ki. Sadri yaramazlıklarıyla ün salar. Kimlikte Sadrettin aile de Sadri'dir. En çok da kardeşi Nevin'in Sadri'sidir.

Hani her insanın hayattaki amacını bulduğu, "İşte ben bu olmalıyım, bunu yapmalıyım." dediği anlar vardır. O an ile henüz 6-7 yaşındayken bir sünnet düğününde karşılaşır Sadri Alışık. İzlediği Naşit Özcan Tiyatrosu, gözlerini kamaştırır, içindeki oyunculuk ateşini fitiller ve artık ona sokaklarda top koşturup yaramazlık yapan çocuk olmak yetmez. Artık o izlediği oyundaki gibi sahnelerde olmak ister. Bu uğurda ilk seyircileri mahallede beraber top koşturduğu arkadaşlarıdır. Artık o arkadaşları bilye oynarken onlara sunacağı piyesleri canla başla hazırlayan çocuktur.

İlk başrolünü ilkokul üçüncü sınıfta İstiklal Piyesi'nde kapar, bu tiyatro heveslisi çocuk. Lisedeyken ailesinden gizli Cağaloğlu Halkevi'ne başlar, çocukluğunun yaramaz Sadri'si. İlk gecesinde heyecandan eli ayağına dolaşır. Bir uşağı oynayacaktır ve sahneye çıkar çıkmaz heyecandan yere kapaklanır. Elindeki kahve bir yanda, kahve tepsisi diğer yandadır. Acemi oyuncunun bu hali güldürür seyirciyi. Seyircinin hoşuna giden bu sahneyi her gece yeniden tekrarlamasını ister yönetmen. Tiyatro aşkı gittikçe baskın gelmeye başlayınca devam mecburiyeti olmayan Güzel Sanatlar Akademisi, resim bölümüne kaydolur.

Önceleri oğullarının oyuncu olmasına karşı çıkan Alışık ailesi, ancak onlar da oğullarının oyunculuk aşkına yenik düşerler. Çıktığı bu yolda oğullarını yalnız bırakmaya gönülleri el vermez. Ancak oğluna "Sana bir nasihatim aynı zamanda da vasiyetim olsun. Artık yeni bir hayata atılıyorsun. Bundan sonraki yaşamında işini elinle değil, canınla yap." nasihatini de eksik etmez baba Rafet Alışık.

Ve 1944 yılı geldiğinde ilk filmi Günahsızlar'da annesi öldürülen bir genç kıza sahip çıkan balıkçı ailenin oğlu olarak "merhaba" der sinema seyircisine Sadri Alışık. Bu ilk tecrübesinden sonra kendini Clark Gable gibi hissetmeye başlar. Ancak sevinçle başlayan bu "merhaba" zamanla yerini umutsuzluğa bırakır. Çünkü ikinci filmi "Ya İstiklal Ya Ölüm" için beş yıl bekler.

"Seni öyle bir severim ki, dengeni kaybedersin. Kiliseye gider, "Selâmünaleyküm" dersin."- Ah Müjgan Ah

Oyunculuk aşkı ona 38 yıllık hayat arkadaşını da getirecektir. "Küçük kız" diyerek hitap ettiği Çolpan İlhan ile arkadaşlık içerisinde geçen iki film çekerler. İlk görüşte aşk değildir onların aşkı. Ancak şimşeklerin bir anda çaktığı, arkadaşlığın bir anda aşka dönüştüğü bir aşktır onların ki. Yıl 1959, yer Yalnızlar Rıhtımı filminin seti. Sadri Alışık Yalnızlar Rıhtımı'nın kaptanı, Çolpan İlhan tangolar söyleyen bir bar şarkıcısıdır. Filmde geçen bir sarılma sahnesi. Bardan kaçarak gitmeye çalışan esas kız ve aşkının gitmesini izin vermeyerek onu kollarından tutup çeken esas oğlan. Ve ışıkların parladığı o sarılma anı. Öyle etkileyen bir sarılma ki; kameranın "stop" dediğini bile duyamama hâli. Kamera kapandıktan sonra sarılmaya devam etme hali. Sadri Alışık'ın yıllarca "orada bir elektriğin ikimizi de içeri aldığını hissettim. Çolpan'a baktım o oralı değildi." diye anlatacağı o sahne... 38 yıl süren evliliğin temellerin atıldığı sahne olur, o sarılma sahnesi.

"Sokak köpeklerine selam vermek, adam olmaya çeyrek var demektir." -Avare

Oğlu Kerem'i kucağına aldığında Turist Ömer olmasına üç yıl vardı daha. Ah Turist Ömer! Mahallenin sevimli serserisi. Hayatın tüm acımasızlığını, fakirliğini, o hayat tarafından itilmişliği kahkahalarıyla karşılayan adam. Çok gezer, çok içer, çok sorumsuz Turist Ömer. "Carpe diem" kelimesini sinemadan bize öğreten, anı yaşayan gerisini umursamayan adam. Aylak aylak gezen, parası olup olmamasını umursamayan, parayı sevmeyen adam. Kimin başı dertte olsa anında koşan her işini halleden ama çalışmayı sevmeyen Turist Ömer.

Sadri Alışık ne çok sevdirdi Turist Ömer'i bize. Çünkü Turist Ömer bizdendi, mahallemizin haylaz umursamaz delikanlısıydı. Selamını eğri veren, sürekli dayak yiyen, umarsız, düzen bozucu asker arkadaşı er Ahmet esin kaynağı olur, Turist Ömer'i yaratırken.

Ah Sadri Alışık ah.

"44 yıldır çok sevdiğim bir mesleği yapıyorum. Bunun acısını, ızdırabını, yorgunluğunu, kederini, meşakkatini çektim. Ama şerefini taşıdım. İnanır mısınız, bütün bunlardan sonra ölürken mutlu öleceğim." – Sadri Alışık

Tüm Türkiye'nin Turist Ömer'i... Hem hayatta, hem sahada golleri kaçıran Ofsayt Osman... O, on on beş filmini sevse de, biz onu her filmiyle sevdik. İlk başlarda onu ağırbaşlı, öfkeli, kötü adam olarak izledik. Umursamaz, aylak, başıboş Turist Ömer oldu sonra. Bir gün Almanya'ya, bir gün Arabistan'a, bir gün uzaya peşinden sürükledi bizi. Yerli Robin Hood oldu Ofsayt Osman'la, zenginden alıp fakire verirken; biz de onunla beraber "bu da mı gol değil" diye isyan ettik filmin sonunda. Sonra gol diyen hakimin kararına hep beraber mutlu olduk. Ah Güzel İstanbul'da Haşmet İbriktaroğlu olduk. Üç kuruş hürriyeti için, fotoğrafçılık yapmasını takdir ettik. Ayşe'nin şöhrete kapılıp Haşmet'i bırakıp gitmesine biz de Haşmet kadar içerledik. Sonrası mutlu sondu, derin bir "oh" çektik.

Hüsnü olup "Yahu ben kuruntu yapmam. Bi' şey var Müjgan'da. Yüzüğünü takmadı, yüzü iç gülmedi, gazozunu içmedi. Ya Müjgan bugün güzel bile değildi. Ötesi var mı?" derken giden sevgililerimizin ardından onunla beraber "ah Müjgan ah" diye iç geçirip bir kadehte Hüsnü için içmedik mi? Saffet Beni Affet de, parayı bulduktan sonra ilk fırsatta avam bulup karısını boşayan Saf Saffet'e hem kızdık, hem de kıyamadık başına gelenlere. Yengeç Sepeti'nde ailesine kol kanat geren, bir arada tutmaya çalışan, oğluna tokat atmadan önce bile daha çok canı acımasın diye gözlüklerini çıkarttıran baba oldu. Hayran olduk.

"Düşündüm de insan ömrü dediğin sayfalık hikâye, onu da olur olmaz şeylerle karalamak yanlış. Her şeye gülüp geçmek lazım. Onun için sen de gül ama yalancıktan değil. Geçmişi, eskiden olanları, kalbinin sızısını, sevdiğin insanı falan her şeyi boş vererek gülmelisin. Gül hadi, güzel yüzüne gülmek yaraşır hemen şimdi. Bak, bak ben nasıl gülüyorum dünya umurumda değil."

Şakayla Karışık oyunculuk hayatı boyunca jön de olmuştur, yan karakterlerde de oynamıştır, hatta kötü adam bile olmuştur. Dalgacı Mahmut, Gönlübol Arif, Gariban Ali, Ringo Kazım ve daha nicesi... Tüm Sadri Alışık karakterlerinin halk tarafından neden bu kadar kabullenildiğine şaşırmamak lazım aslında. Çünkü yarattığı tüm karakterler hayatın ta kendisiydi. Çünkü O fakir balıkçıyı anlamak için esnaf lokantasında yemek yerdi ya da boyacıyı anlamak için yarım pabuçla dolaşırdı. Semt pazarlarına gider, kim ne alıyor, insanlar neler alabiliyor izlerdi. Kalabalıklara karışmaktan çekinmezdi. Oynadığı her karakteri halkın tam da göbeğinden bulup çekip çıkarmıştı. Filmleri de tıpkı hayat gibidir o yüzden. Ağlatırken güldürür, güldürürken düşündürür hep. İki uç olan kahkaha ve hüzne bizi aynı sahne içerisinde tutup götürür. Filmlerde doğaçlama kullandığı düşünülürse, bizi bir uçtan diğerine çekebilme yeteneği önünde saygıyla eğilmek düşer bize.

"Hayat demek ölümü beklemek demektir. Az çok hepimiz denizi, yıldızlan, ağaçları, işte falanları filanlan göreceğiz. Bir çok şeyin tadına bakacağız sonra da ister istemez "gidiyorum, elveda" şarkısını söyleyeceğiz. Öyle ise gidenin de kalanın da gönlü hoş olsun."

Serseri, Sadri Alışık

O yüzdendir ki; ne zaman hayat üstümüze üstümüze gelse, insanlara karşı öfke yüklü hale gelsek, bu dünyanın çivisi çıkmış bu dünyadan hiçbir şey olmaz diye isyan etsek, bir Sadri Alışık filmi, bir Sadri Alışık gülümsemesi bize dünyanın yaşanılası bir yer olduğunu yeniden hatırlatır. Hüzün varsa mutluluk da vardır, kötü insanlar kadar iyi insanlar da vardır, hatırlarız.

Baba Sadri Alışık... Can dost Sadri Alışık... Çok aşık Sadri Alışık... Son İstanbul beyefendisi Sadri Alışık... O kocaman gülümsemesiyle hayata çelmeler takan Sadri Alışık... Sesiyle bizi hüzünlere salan Sadri Alışık...

"İyi ya, madem ki hepimiz günün birinde çekip gideceğiz, o halde bunca matem, bunca kahır niçin? Sizinkisi matem değil zaten, korku, korku! Hayat demek ölümü beklemek demektir. Az çok, hepimiz yıldızları, ağaçlan, işte falanlan, filanlan göreceğiz, birçok şeyin tadına bakacağız, sonra da "Gidiyorum elveda" şarkısını söyleyeceğiz. Öyle ise, gidenin de, kalanın da gönlü hoş olsun." Serseri

Takvimler 18 Mart 1995'i gösterirken bize son eğri selamını çaktı Sadri Alışık. Turist Ömer, Ofsayt Osman ve onlarla beraber hepimiz öksüz kaldık. Geride 200'ü aşkın filmini, İstanbul'a yazdığı şiirlerini, 45'liklerini, yağlı boya tablolarını miras bıraktı bize. Oysa biz hâlâ istiyoruz ki, çıksın bir yerlerden o şahane İstanbul beyefendisi. Çıksın ve bize yine selamını çakıp, kocaman gülümsesin. O zamana kadar biz de kendine Ayhan Işık'a tembihlediğini tembihliyoruz:

"İyi geceler. Örtünmeyi unutma, üşürsün."

Erken Ölme Lütfen

DİLAN BOZYEL

"Konuştukça, söyleyemediklerimiz birikiyor."
Tomris Uyar

Bu aralar,
biraz uzağım,
kalp atışına. Nabıza. Yutkunmalara.

Her şey nasıl da normal,
şaşırmak şaşırtıyor hepimizi.
veya mutlulukla şaşırmak mucize.

Haberler var kanallarda, gazetelerde, sokakta, insanların ağızlarında.
Hep küçük hesaplar, hep küçük hesaplar.

Bu aralar,
biraz uzağım,
sana, bana, ona.

Önümde kırmızı bir şarap dolu kadeh,
arkamda aynalar,
yolumda aşklar, kahkahalar.
Solumda bir meyhane, belli ki güzeller; Fikret Kızılok şarkı mırıldanıyor.
sağımda büyük büyük adamlar konuşuyor. Boş boş.

Doğum günleri var, sevdiklerimin.
Bir de ölümler. Kaç kaçabildiğin kadar.
Nereye kaçabilirsen, kaçabilirsem.

Toprak değil korkum,
mutluluk ihtimallerim derdim.

Dün çocukluk arkadaşımın doğum günü idi, Ege' de yaşayan.

Aramadım.

Aptal bir telefondan akıllı harfleri kurcaladım:

"Seni seviyorum, bu yüzden erken ölme lütfen."

Kendime Ait Bir Oda

ESRA PULAK

- **Ne vakit yere sıkı bastım, o vakit yerden yükseldim. Hayal ettiklerimi gerçekleştirebilmek için ihtiyacım olan tek şey, kendime ait bir odaydı; kalbim'di.**
- **Evin artık bir yuva değilse nereye gidersin?**
- **Mum dibine ışık vermez, lakin karanlıkta kalan her yüreği aydınlatır.**
- **Ruh usanmadan kalp edemiyor vedasını.**
- **"Neden?" diye sordu aklım, "Neden olmasın?" dedi kalbim.**
- **Ben hayal ederek yazarım, o hayal ederek okur. Böylece gerçeğe dönüşür tüm düşlerimiz.**
- **Tok olmama sebeptir, gönül zenginliğinden gelen cömertliği.**
- **Hüznüm iki ayaklı, sevincim dört nala!**
- **Dün'de takılıp kalma; bugünü yaşa. Yarın bir hediye.**
- **Seni kim şaşırtıyorsa ona yaklaş.**
- **İlla bir şey biriktirmek istiyorsan; dost biriktir, dost biriktir, dost biriktir.**
- **"Keşke..." yerine, "İyi ki!"**
- **Sevince, oluyor.**
- **Bana kattıkların ile sen daha da büyü!**
- **Yüreğinle dokunduğuna zamanın eli değmesin.**
- **Adımı gönlüne yazdım, satır aralarını oku; bul beni!**

Yaşamak Yürek İster, Yürek ise Tatmin Olmak

KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI

"Oysa zaman yaşamın kendisiydi. Ve yaşamın yeri yürekti."

Michael Ende

Yaşamın yeri yürekti çünkü yürek tüm uzuvların efendisiydi.

YÜREK; Yaşamak, ümit var olmak, Ruhu beslemek, eneyi çıkmaz kuyulara hapsetmek, Kötülüğü terk ederek kazanmaktı. Kazanmak için de zamana ihtiyacı vardı insanoğlunun. Kazanılmış zamana, hatta kaybedilmiş zamana. Kaybettiklerimizle veya kaybettiğimizi zannettiklerimizle kazandığımız olmadı mı hiç? Hiç mi U dönüşü yapmadık? Keşkelerimiz şükür ile hiç mi yer değiştirmedi? Elbette evet. Kaybettiğini gören gözler, kaybettiğini dile getiren ağız, kaybettiğini işiten kulaklar, kaybettiğine mahkum olmuş eller ve ayaklar, gerçek efendisi izin vermeden kaybetmezler, kaybedemezler. Her uzuvdan çıkan fısıltılar yükselir, çığlık olur zamanla ama yürek izin vermediği sürece ümitsizliğe düşmez beden. İnişleriyle, çıkışlarıyla, korkularıyla, hüzünleriyle, mutluluklarıyla yönetir tüm benliğini. Tüm hayatın zorluklarına tek başına katlanır yürek; yapılan salih amellerle aydınlanır, kötülüklerle kararır ama diğer uzuvlara son nefese kadar hayat vermeye hep devam eder. Bu arada tek bir isteği vardır yüreğin; oda tatmin olmak. Yürek tatminse zaman kazanılmıştı çünkü zaman yaşamdı. Tatmin olan yürek nereye bastığını, neye baktığını, neyi gördüğünü, neyi tuttuğunu, neyi işittiğini bilirdi. Bilirdi koca evren için ne kadar az yer kapladığını, öte yandan da ne kadar değerli olduğunu. Günler geçtikçe değerinden kaybetmez bilakis her geçen zaman değer kazandırır yüreğe. Kazanmak adına her gün yorulmadan ümitle kan pompalar tüm vücuda, hiçbir şey için geç olmadığını, kaybedilen zamanların tekrar kazanılabileceğini bilir yürek, yeter ki farkında olsa.

"Güzelsiniz ama boşsunuz, diye ekledi. "Kimse sizin için canını vermez. Buradan geçen herhangi bir yolcu benim gülümün size benzediğini sansa bile o tek başına topunuzdan önemlidir. Çünkü üstünü fanusla örttüğüm odur, rüzgârdan koruduğum odur, kelebek olsunlar diye bıraktığımız birkaç tanenin dışında bütün tırtılları uğrunda öldürdüğüm odur. Yakınmasına, böbürlenmesine hatta susmasına kulak verdiğim odur. Çünkü benim gülümdür o."

Sonra tilkiyle buluşmaya gitti:

"Hoşça kal," dedi.

"Hoşça git," dedi tilki. "Vereceğim sır çok basit: İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman doğruyu görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez."

Küçük Prens unutmamak için tekrarladı:

"Gerçeğin mayası gözle görülmez."

"Gülünü bunca önemli kılan, uğrunda harcadığın zamandır."

Küçük Prens unutmamak için tekrarladı:

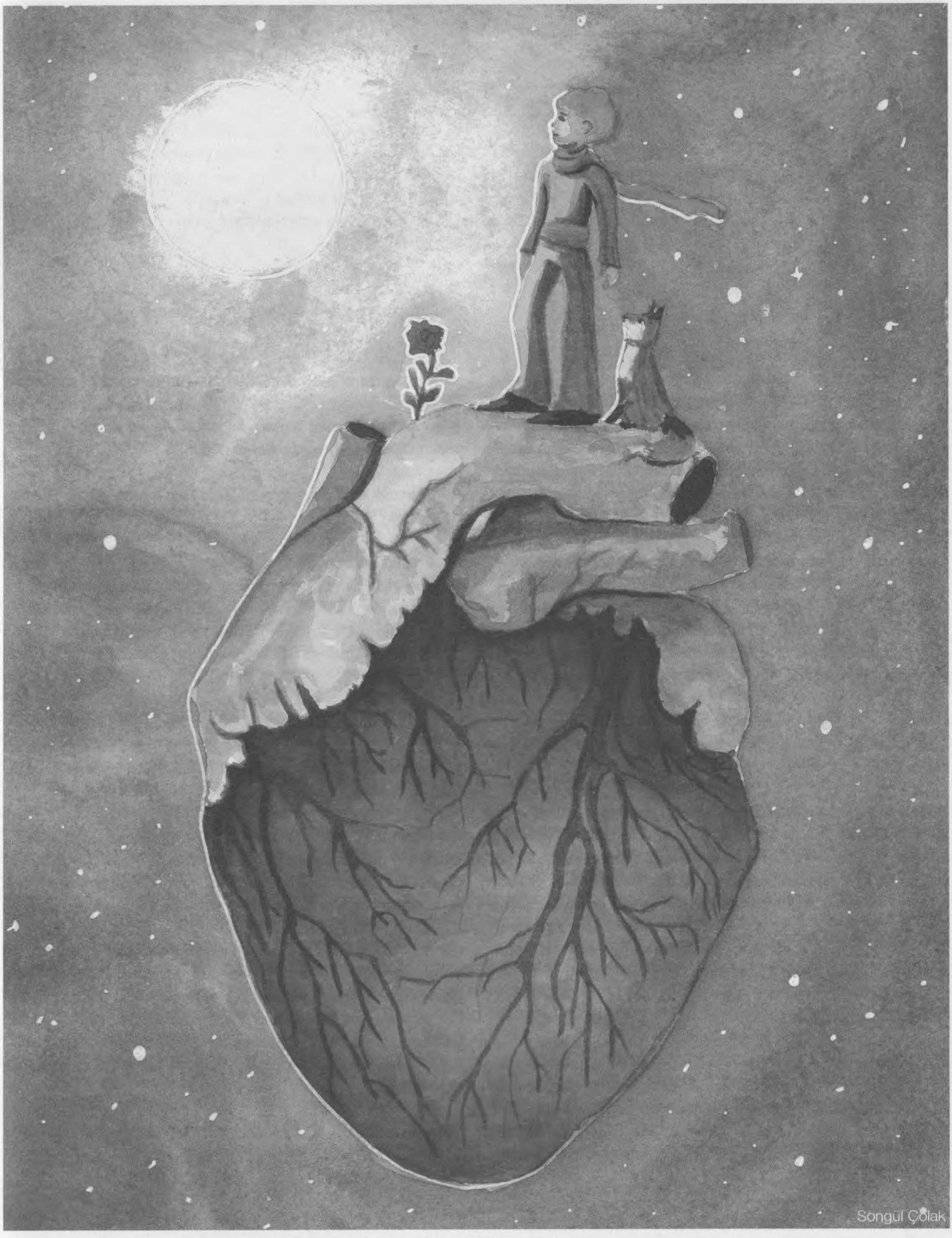
"Uğrunda harcadığım zamandır."

"İnsanlar bu gerçeği unuttular, sen unutmamalısın. Evcilleştirdiğin şeyden her zaman sen sorumlusun. Gülünden sen sorumlusun."

Antoine de Saint-Exupery

Küçük Prens ile tilki arasında geçen bu diyalog yaşamın özetidir aslında; "İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman gerçekten görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez." Yaşam bitmeden, tükenmeden önce yapılması gereken en asli görevdir yüreği evcileştirmek, her yeni güne ümitle başlayan yüreğin hakkını vermek. Yüreği ile bakan herkes bilir ki gerçekler bir damla suda da, gül goncasında da hatta yaşama gözlerini açan yeni bir bebekte de aynıdır. Yüreği ile bakamayan gözler sarıldığı hiçbir şeyin gerçeğini göremez; ya çaresiz dipsiz kuyularda sessizce yaşar ya da yüreğini susturmak için isyanları oynar. Yürekle bakmak için yüreği hissetmek gerek, yüreği hissetmek için de farkında olmak gerek.

"İsyanlardayım dedi. Hayır, imtihanlardaydı. Fark etseydi, kurtulacaktı." Mevlana Celaleddin-i Rumi

Songül Çolak

Çoban Ali

CENK ÇALIŞIR

O zamanlar Gülsüm'e aşığım. Aşık dedimse deli dolu. Dünyaları yakarım yani o denli. Babası ister başlık parası. Yolu yok. Ya bulacağız parayı ya kaçacağız. Dedim babası, abileri bulur, vurur ikimizi de. Benim canı s...ir et de kıyamam Gülsüm'e. Kaçırmaktan caydım sonra. Ne yapıp ne edip başlık parasını denkleştirmem lazım. Gülsüm on altısında o zaman. Amma boylu, poslu. Endamını görsen hiç demezsin on altılık diye. Ben on sekizi yeni bitirmişim. Bıyıklar terli, kan deli.
Neyse dolandırmayayım lafı.

Köyde düğün var o gece. Ormanın öte yakasındaki bir köye, Çırçırların Deli Hatice'sini gelinledik. Fabrikanın bahçesine kurulmuş masalar. Ön bahçede erkekler yiyor, içiyor, arkada kadınlar kına yakıyor. Biz gençler babalarımızdan uzak, duvarın arkasından aşırdığımız rakıları, biraları deviriyoruz. Ben ara ara atlayıp karışıyorum kalabalığa. İş yapar gibi dolanıp Gülsüm'e kaş göz ediyorum. Un çuvallarının arasında kucaklaşıyoruz nefes nefese. Öpüşüyoruz ilk kez.

Gece yarısından sonra kadınlar iki römorka doluştu, köye servis çektik. Erkekler içki masasında kutlamaya devam ettiler.

Gülsüm atlarken römorktan kimselere bırakmadım. Tuttum elinden. Anası bir bakış baktı. Ben bırakayım istiyorum, Gülsüm sıkıyor. Bırakmadı elimi. Kulağıma 'Ali alsana artık beni' dedi.

İçim kıpır kıpır. Gülsüm'süz ölürüm. Para lazım. Babamın kıçında iki yama. Ben ırgatlıkta. Hali, çaresi, çıkar yolu yok. Para desen hiç yok.

Ben bir evin bir oğlu. Üç ablam var. İkisi dışardan, küçük olan bizim köyden evli. Köydeki enişte beyin yaşı da hali vakti de yerinde. Ben kızdıydım bacıma. Bu kart horoza mı kaldın diye. Enişte Bey'in üçüncü karısı olduydu ablam. İlk karısı kurudu kurudu hastalıktan öldüydü. İkinci kansını da traktörden düşürdüydü deyyus. Günahı boynuna, bir süre tutuklu kaldı, sonra salıverdiler. Sevmeyiz birbirimizi. Ayn kahvelerde takılır, karşılaşmazsak araşmayız. Akrabalıktan muhabbetimiz yani.

Neyse dolandırmayayım lafı.

Ablam, ilk römorkla gittiğinden eve varmıştır dedim. Önce onun ağzını arayayım. Oluru var derse enişteden borç isteyeceğim. Avludan girdim. Yaz günü hava sıcak. Kapı baca hep açık. Daldım içeri tam ses edecem oda kapısının aralığından gördüm ablamı. Yere diz çökmüş. Elinde bir tomar altın. Düğünde taktıklarını çıkartmış. Mendile sardı sarmaladı, tahta döşemenin içine koydu. Çeyiz sandığını da üstüne çekecek belli. Sandık yamuk duruyor. Şeytan bu. Dürttü bir kere. Enişte bey dese ki 'para mara yok', Ablam ne edecek? O dakika bu ihtimal düştü aklıma. Usulca, hiç ses etmeden çekildim gerisin geri. Nasılsa öğrendim altınların yerini.

Öğrendim öğrendim de Gülsüm'ü çalıntı parayla mı kaçıracağım? Sığmaz bize. Zaten Gülsüm'ü kaçırınca babası, abileri, köyün yansı düşman olacak bana. Öbür yansı da bizim hısım, akraba zaten. Bütün köyü takacağız peşimize. Kaçarı yok kesin jandarmaya gider enişte bey. Gülsüm'ün babası mecbur affedecek. Beni hapse koydursa turşusunu mu kuracak kızın? Kim alır o saatten sonra? Şikayet olmadı mı jandarma ne edecek? İki gün saklanırız dağda, bayırda. Sonra düğün.

Ama hırsızlık ettin miydi işler değişir? Ben hapse girsem Gülsüm ne edecek?

Ablam düğünden düğüne takar takıştırır altınlarını. İki düğün arasında altınları bir şekil sermaye yapıp, kazanınca yerine koysam, hırsızlıktan değil borçtan sayılır. Kurbana bir ay var o vakit. Bütün bunları usul ayak avludan çıkana kadar düşünüyorum. Bunca şeyi bir çırpıda planlamak için ya zekân çok olacak ya şeytana uyacan.

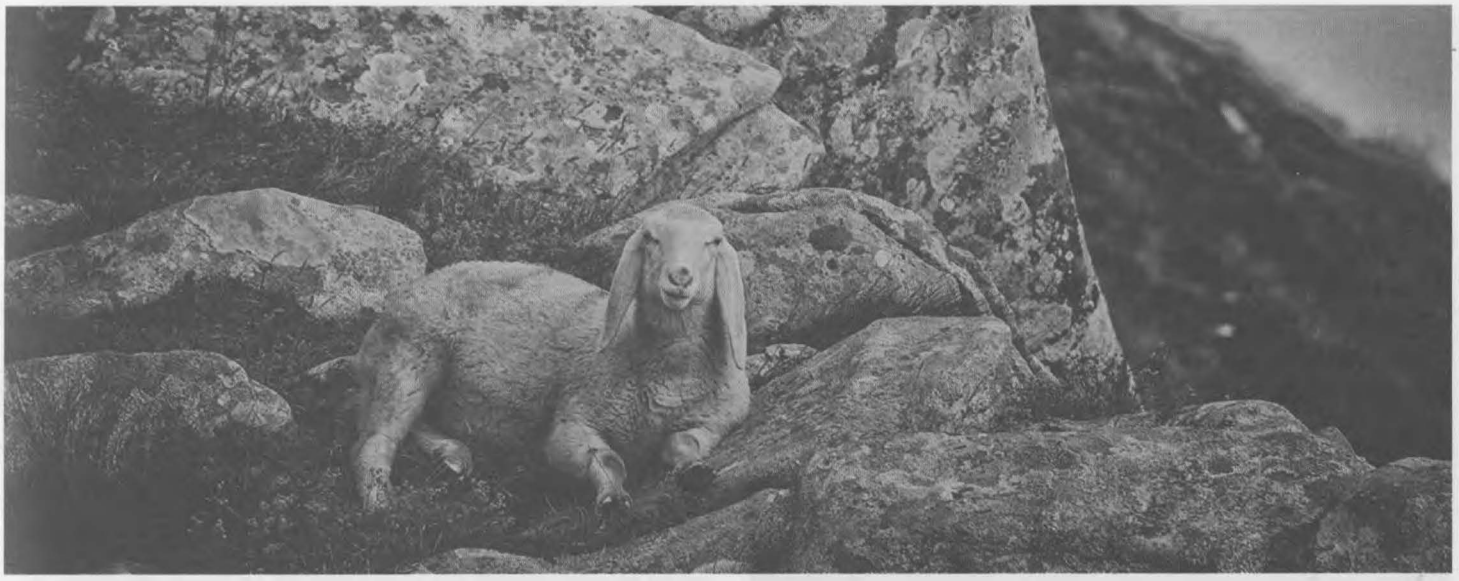
Neyse dolandırmayayım lafı.

Avludan çıkarken ablamın avucundaki altınları düşündüm. Kaç tane koç parası eder? Bir kurbanlıktan kaç para kazanırım?

Masrafları düştükten sonra kalan yeter mi başlık parasına? İçim kıpır kıpır, neredeyse uçacağım heyecandan. Oldu bu iş vallahi de oldu billahi de oldu. Başlık parası bir aya hazır. Bayram sabahı da isteriz.

Biz tarla tapan adamıyız. Ticaret bilgimiz kahvede kulağımıza ne çalındıysa o. Almayı da bilmeyiz, satmayı da. Kulağımda kaldığıyla biliyorum ki şehre kurbanlığı ne kadar erken götürsen o kadar yüksek fiyata satıyorsun. Acele etmek lazım yani. Üstelik altınları kurbandan sonra alsam neyin sermayesini yapacağım belli değil. Köylük yerde olunca kuzudan kurbanlıktan anlıyoruz az çok.

Nereden buldu bu kadar kurbanlığın parasını demesinler diye koçlan da uzak köylerden toplayacağım. Her şey hazır. Çok ince

ayan da yok işin. Altınları çalacan, kurbanlıkları alacan, kamyonu bulacan.

Neyse dolandırmayayım lafı.

Ben sürekli erketede dolanıyorum köyde. Bir aşağı bir yukarı fırsat kolluyorum. Civar sayılamayacak uzak köylerde kurbanlık pazarlıkları tamam bu arada.

Şansıma üç beş gün sonra Enişte Bey, ablamla kasabaya gitti. Enişte Bey'in çocuklar dışarıda. Biri kahvede pinekliyor, öbürü dereye yıkanmaya gitti. Evde kimsecikler yok. Ben gene usul adım daldım avluya. Avlunun duvarı yüksek. Sokaktan gören olmaz. Kurcaladım kapıyı, yok olmadı. Arkaya dolandım. Pencerenin çerçevesini kanırttım çat dedi açıldı. Az biraz yüksek. Çektim kendimi güç bela, hop içerdeyim. Doğru yatak odasına. Sandık orda. Kaydırdım kenara, kilimi de çektim. Tok tok vurunca elimle, altı boş döşeme belli etti kendini. Küçük bohça, avucumda şıkır şıkır ötüyor. Gülsüm diyor senindir. Başlık parası hazır. Allahım günah yazmaz buna. Hem bu hırsızlıktan sayılmaz ki borç bu borç diyorum kendime. Kendime diyorum ama gözlerim tavanda. Duyuyordur inşallah. Kalbim küt küt, çıkacak yerinden.

Kilimi düzeltip sandığı yerine çektim. Sanırsın bir ton odun taşıdım. Kan ter içindeyim. Zor attım kendimi sokağa. Etrafta kimse yok. Gören oldu mu diye bir sağa bir sola baktım. İçimden bir ses 'Sallabaş koyun gibi ne bakınıyorsun? Dikkat çekme!' diye uyardı. Şeytan bu dedim. Nasıl da biliyor işini. Adımlarımı küçülttüm. Mendili avucumda tutuyorum sımsıkı. Elim cebimde. Köyden çıktım. Tarla yolundan sağa kıvrıldım. İnce'lerin zeytin ağaçlarının olduğu tepeye kadar koştum. Ben durdum, kalbim koşuyor daha. Gözüm kararadı. Koşmaktan, korkudan, heyecandan nefes nefese kaldım. Köy aşağıda, Gülsüm avucumda. Ümidimi, ablamın bir dahaki düğüne kadar altınlarını çıkarmayacağına bağlamışım. Ya onlara da para lazım gelirse, enişte bey birkaç altını isterse?

Korkum büyüyor, kalbim hızını arttırıyor. Soluklanayım derken, iyice ateş basıyor. Anlarlarsa eve hırsız girdiğini, jandarmayı arayacaklar besbelli. Belki askerler evlere bile girer. İyi oldu eve götürmediğim diyorum. Zeytinlikte saklayacağım.

İlk defa şeytanı dinlemişim. O da diğer ihtimalleri şimdi söylüyor. Etrafta cırcır böceklerinden başka ses yok. İnce'lerin zeytinliğin önünde o zamanlar meşe palamudu var. Kocaman bir ağaç. Bilmiyorum hâlâ durur mu? Çok vakit geçti. İnşallah keseni olmamıştır.
Sırtımı dayadım gövdesine. Zeytinliğe doğru, neden bilmem, yirmi adım sayıp, ellerimle kazdım. Bir karıştan derin bir çukur açtım. Küçük bohçayı koydum içine, toprakla örttüm üzerini. Elimle düzelttim. Biraz uzaklaşıp baktım, beğenmedim çıkıntısını. Geri döndüm, zıpladım üstünde. 'Şimdi daha iyi oldu' dedi şeytan.

İki gün öyle geçti. Ben askerlik lafı edip duruyorum. Bir an önce gideyim, geleyim diyorum. Şubeye gideceğim, kasabaya, ilk celbe yazdıracağım diye anlatıyorum. Askerlik öncesi biraz para yapmam lazım, şehre geçer, amca oğullarına uğrar, amelelik işi var mı bakarım diyorum. Babam ses etmiyor. Boynu bükük. Oğlunu askere gönderecek parası yok. Anamın zaten dili de fikri de yok. Bulduğunu pişirmekten gayri derdi yok dünyada. Haşlar, katar, kaynatır, kavurur. Bütün hayatı ocak başında.
Neyse dolandırmayayım lafı.

Ablamla kocası farkında değiller altınların gittiğinden. Ortalık sakin. Gülsüm'ün hiçbir şeyden haberi yok. Önceki yaz amcamın oğullarıyla şehirde amelelik etmişliğimi biliyor. Onlar çağırdı, adam lazımmış, bayrama kadar çalışıp, yevmiye alacağım diyerek bir çırpıda bir sürü yalan söyledim. Sürekli, sigortalı iş baka-

cağım, bulursam kaçıracağım seni dedim. Arkasından güneş vuran bulutlar gibi, kızıl bir aydınlık kapladı yüzünü.

İkinci günün gecesinde altınları gömdüğüm yerden çıkardım. Sabahına askerlik şubesine diye çıktım evden. Kasabaya cesaret edemediğimden şehirde bozdurdum altınları. Dikkat çekmesin diye farklı farklı kuyumculara girdim. Her birinde ayrı bir hikâye. Güya yeni evlenmişim de takıları bozdurup eşyaların borcunu kapatacakmışım da, güya babamgilin çatıya tek göz oda çıkacakmışım da, da da da....Daha önceden planlamadığım kuyumcunun ikram ettiği çayı yudumlarken kulağıma fısıldanan bir sürü yalan. Dedim ya Şeytan bu. İşini iyi biliyor.

Para peşin olunca her şey kolay. Yarım günde, üç köyden toplam yüz on sekiz kurbanlık topladık. Akşamına, şehirde kurban pazarında besmeleyle kurdum tezgahı. Alemin mallarına baktım önce. Koçlara biçilen fiyatlara göre benimkileri kaça vereceğimi tarttım. Çok para kazanacağım besbelli.

Neyse dolandırmayayım lafı.

O gece malların arasında üzerimde ince bir battaniye ile tek gözü açık uyudum. Sabahına ilk müşteri geldi. El sıkıştık. Yukarı aşağı salladık ellerimizi. Sanırsın kolumu koparacak. Rakamları birbirimizin yüzüne bağırdık. Neredeyse aldığımın iki katına verdim ilk koçu. İçim kıpır kıpır. İkinci adamla anlaşamadık. Kolumu salladı salladı gitti.

Daha ilk günün akşamına iki tane koçu ancak satabilmiştim. Bu hesapla elde kurbanlık kalırsa ne edecektim? Dedim ya Şeytan bu. Diğer ihtimalleri hep, iş işten geçtikten sonra söylüyor. Canım sıkkın. Gece çökmeye başladı. Pazar alanının dışına kocaman bir cip park etti. Üç adam indi içinden. Pazara doğru geliyorlar. Önlerine attım kendimi. Dedim 'Sayın Abim malın iyisi de ucuzu da bende.'

El sıkıştık. Temiz yüzlü adamlar. 'Biz çok alacağız' dediler. 'Hayrımız büyüktür. Ne kadar öğrenci yurdu varsa üçer beşer kuzu keseceğiz. Ama hesaplı vereceksin.'

Gözlerim büyüdü. Hay güzel Allah'ım! Bayramdan önce kavuşacağız Gülsüm'le. 'Her türlü anlaşırız' dedim. Satamamak, koçları bitirememek derdindeyken, adamın biri sürünün tamamına pazarlık edecekti. Hay büyük Allah'ım. Şeytan da bir yere kadar.

Yanındaki iki adam, sürünün içine girdi. Koçları elleyip, gözleriyle tarttılar. Bu arada Celal Abi dedikleri koçları soruyor. Hangi meradan getirmişim? Fenni yem vermiş miyim? Çiftlik mi yoksa mera hayvanı mıymış? Parayı ona göre ödeyecek. İşi biliyor. Her sene diyor 'yüz koç keserim. Allah iş rastlığı versin, sağlık versin dönmem yeminimden.'

Yüz on altı tane kurbanlık kaldığını söyledim. Elini omzuma koyup gülümsedi. 'Anlaşırsak hepsini alırız' dedi. 'Tutmayız seni şehirde. Bir an önce dönersin yavukluna.' Allah söyletiyor dedim içimden.

Kuzulara verdiğim parayı, yerin belediye kirasını, kamyoncunun ödemesini, altınları geri alacağım parayı topladım. Başlık parasını da üstüne ekledim. Hepsi tamam. Ne eksik ne fazla.

'Adettendir, pazarlık sünnettir' dedi. El sıkıştık. Başladık sallamaya. Neredeyse köye dönüş parası kadar az bir miktar düşüp el sıkıştık. Adamlanndan biri kamyon getirmeye gitti. Diğeri ekmek arası köfteyle ayran alıp geldi.

Kestiği hayır kurbanları bir yana, Celal Abi gibi takım elbiseli, cipli, zengin birinin kuzu damında, saman balyalarının üstünde benimle ekmek yemesi, onun ne kadar iyi bir insan olduğunu görmeme yetti.

Etraftan birkaç çocuğa harçlık verdi, kuzuları kamyona yükledik. Adamlardan biri kamyonla gitti. Celal Abi ödememi yapmak için cipe çağırdı. Arka koltuğa oturduk. Adamı ön koltuktan, ayakkabı kutusu uzattı. Celal Abi sayıp saymadığını sordu. 'Hayır işi oğlum bu. Bir kuruş eksik olmayacak. Kimsenin hakkı kalmayacak.'
'Saydım Abi' dedi şoför koltuğundaki iri adam. 'Kuruşu kuruşuna tamam.' Celal Abi kutuyu uzattı. Açtım içi para dolu. Yeşil para. 'Abi' dedim 'Bu ne?'

'Dolar oğlum' dedi gülümseyerek. 'Bütün dünyada geçer. Yarın bozdurana kadar değeri artar. Kısmetindeymiş. Biz bakmaya geldik, tatlı dilin sürüyü aldırdı bize.'

'Abi yanlış anlama' dedim ama öte yandan kurbanlıklar kamyonla gitmiş zaten. Pazardaki birkaç kişiye sordum, dolarlardan gösterdim. 'Al, bu da para' dediler.. Kutuyu aldım öylece. Sabaha kadar uyumadan bekledim. Sabah doğru bankaya.

Neyse dolandırmayayım lafı.

İlk çığlığı bankada attım, ikincisini Celal'e sıkarken.

Sahte dolarlara mı kurban gittik? Celal'in aç gözlülüğüne mi? Başıma gelenler kader mi? Şeytana mı uyduk? Cahillik mi? Başlık töresi mi? Fukaralık mı?

Yoksa başımıza ne geldiyse aşktan mı?

İncir Çekirdeği

CANSU CİNDORUK

Gördüğüm yerde sarılacaktım sana, Bu, böyle olmayacaktı.

Bir zamanlar bana ait olan şeyleri, şimdi uzaktan izlediğimde evimi özlüyormuş gibi oluyordum. Bir de kaybettikçe hep kendi kendimden eksilmişim aslında, bilmiyordum. "Tamam" dediğim her ne varsa tam değilmiş, görmüyordum. Yine de inatla, her şeyin olması gerektiği için öyle olduğuna inanmış, itiraf edemiyordum.

Derdim başımdan aşkın, başım vücudumdan ağır.

Dayanamıyordum.

"Bana bir şey olmaz" diyordum eskiden. Ama bana öyle şeyler olmuştu ki, burun buruna geleceğiz diye, evden dışarı çıkamıyordum. Odamın perdesini aralayıp göz ucuyla boş sokakları izliyordum. Yine de hâlâ her sabah, belki penceremin önünden geçersin diye bekliyordum. İşin aslı, gelip karşıma dikilsen yüzüne bakacak cesaretim de yoktu çünkü ne kadar sevdiysem o kadar sevilmedim. İyi biliyordum.

Bu, böyle olmayacaktı. Ben de kalkıp topladım bavulumu. Sonra kendimi bu şehirden kalkan ilk otobüsü beklerken buldum. Neyse ki bavula iki kazak atmıştım. Şimdi istersem en kuzeye bile gidebilecektim. Beni her nerede bulamayacaksan, işte oraya kadar sürüklenecektim. Açıkcası niyetim hiç öyle "yeni bir hayat kurmak" vesaire değildi. Basbayağı kaçıyordum. Bir yerden apar topar uzaklaşan bir insanın niyeti, ancak hayatını kurtarmak olabilirdi.

Otobüs ayaklarımın ucunda durunca ansızın anılara daldım. Okul zamanlarımda ne çok seyahat ettiğimi düşündüm. Sonunda eve döndüğüm tüm yolculuklarımda gizlice otobüs bisküvilerinden çantama doldurur, küçük kardeşime getirirdim. Sanki dünyaları önüne sunmuşum gibi sevinirdi. Bir çocuğu mutlu etmek bu kadar kolaydı işte. Biz neden bisküvilerle, çiçeklerle, çikolatalarla mutlu olamadık? Neden hiçbir şey, hiçbir zaman tam olmadı.

Otobüs muavininin omzumu dürtmesiyle ancak geçmişimden sıyrılıp kendime geldim. Bavulumu vermemi bekliyordu. Sakince uzattım.

"Nerede ineceksiniz hanımefendi?" dedi.

Hiç beklemediğim bir yerden sormuştu. Gerçekten, nerede inecektim? Öylece yüzüne bakakaldım. "Bilmiyorum" diyemezdim ya, acaba "otobüsünüz nereye gidiyor?" diye mi sorsaydım. Ne cevap vereceğimi bulamayınca;
"İlk durakta inerim ben." dedim. Otobüsün nereye varacağı bile benim için bir muammaydı. İlk durağın iyi bir yer olması için dua ettim. Otobüs şehirden uzaklaşırken buruk bir acı kapladı yüreğimi. Bir yol filmi izlercesine, alnımı yasladığım camın ardından dünyaya baktım. Sonra kendi hayatıma döndüm. Hayatımıza... Öylece bakakaldım. Çantamdan deri kaplı eski bir defter çıkartıp tekrar tekrar okudum. Sana yazdığım tüm satırlara bir kez daha dokundum. "Çay alır mısınız?" diye soran muavine cevap olarak defteri uzattım.

"Siz çayı boş verin, şunu çöpe atarsanız sevinirim" dedim.
Mola verdiğimiz ilk yerde bir sigara yaktım. Ömrüm terminallerde geçiyormuş gibi içli içli tüttürdüm. Ellerime baktım. Kupkuru ve soluk parmaklarıma üzüldüm biraz. Hani "neden sürekli bu yüzüğü takıyorsun?" diye sorduğunda, "Şans getiriyor" demiştim ya; işte o yüzüğü, tam oracıkta içinden sular akan bir mazgalın boşluğuna bıraktım. Cüzdanımdaki fotoğrafımızı da paramparça edip bir kaldırım kenarına savurunca senden bana kalan hiçbir şey olmayacak diye düşünüyordum. Yanılmıştım.

Hani otobüs varmadan önce,
Sana ait her şeyi yok edeceğimi söylemiştim ya.
Şu kendimi ne yapacaktım?

Kış Uykusundaki Melek Nilgün Marmara

NERMİN SARIBAŞ

"Anlamın ötelendiği 'an'larda
Kendini bulmaya çalışan ben kaç kere
Bir intiharın ellerinden tutmaya çalışacaktı
Hantal akşamların saadet öyküleri nasıl da
Yabancısı olduğumuz şeylerdi."

''Hayatın neresinden dönülse kârdır" diyen Nilgün Marmara 13 Ekim 1987'de henüz 29 yaşındayken Kızıltoprak'ta yaşadığı evin beşinci katından atlayarak yaşamına son verir.

Nilgün Marmara'nın gidişinin ardından intihar mı yoksa öldürüldü mü söylentileri kulaktan kulağa yayılır. Cemal Süreya, Ece Ayhan, İlhan Berk, Lale Müldür, Orhan Alkaya ve Cezmi Ersöz arasında Nilgün Marmara'nın ölümü hakkında çokça kalem oynatılır. Ece Ayhan, kendisine yönelik suçlayıcı tavırları ''Nilgün Marmara üzerine 8 soru" ve ''128 Nilgün Marmara(Nilgün'ün okul numarası ve mezar taşının numarası 128'dir)"başlıklı yazılarla cevaplar. Cemal Süreya ''841. Gün"adlı eserinde Nilgün üzerine şu satırlara yer verir:

''Nilgün ölmüş, beşinci kattaki pencereden kendini aşağı atarak canına kıymış. Ece Ayhan söyledi, çok değişik bir insandı Zelda(Nilgün Marmara'ya Amerikalı yazar Scott Fitzgerald'ın karısı Zelda Fitzgerald'a benzerliğinden dolayı edebiyat çevresinde Zelda hitap edilir) akşamları belli bir saatten sonra kişilik hatta beden değiştiriyor gibi gelirdi bana. Yüzü alanır, bakışlarına çok güzel ama ürkütücü bir parlaklık eklenirdi. Çok da gençti sanırım, otuzuna değmemişti daha. Bu dünyayı, başka bir dünyanın bekleme salonu olarak görüyordu. Dönüp baktığımda bir acı da buluyorum Nilgün'ün yüzünde. O zaman görmemiştim, bugün ortaya çıkıyor..."

Cezmi Ersöz ise Leman Dergisi'ndeki ''İyiler Erken Ölür" başlığıyla yazdığı yazıda Nilgün Marmara'nın son zamanlardaki ruh halini şöyle anlatır:

"Nilgün Marmara, bu dünyaya ait olmadığını biliyordu. Ama yine de çırpındı. Şiir yazdı mesela. İntihar etmeden birkaç gün önce yakın bir arkadaşına, beni aydan birileri çağırıyor, demiş... Geride hiçbir not bırakmadı. Aydan, buraya gel, diyenlerin çağrısına uydu sadece. (...)Bir akşam vakti, yirmi yedi yaşında(Ersöz tam olarak yaşını bilmediği için yirmi yedi yazar); o dokunulmaz güzelliği ve ağzının kenarında ışıldayan o masum kanla kendisini boşluğa bıraktı... Tanıklar söylüyor, yere düşerken hiç çığlık atmamış."

Bu kadar duygulu ve yetenekli bir şairi ölüme iten sebepler hiçbir zaman gün yüzüne çıkamaz. Belki kabul görmediği erkek egemen edebiyat dünyasında ''Ben de varım, beni de görün" demek ister. Belki de her zaman kendiyle özdeşleştirdiği Sylvia Plath'ın hayatını oynar. Peki kimdir Sylvia Plath?

Edebiyat dünyasında gizdökümcü şiirin önemli bir ismi olarak anılan Sylvia Plath 1932 yılında Amerika'da doğar. Şiirleri, öyküleri ve romanının yanı sıra 1950 ve 1961 yıllarını arasındaki zaman dilimini kapsayan ''Günlükler''i, bu sanatçıyı anlamayı sağlayan önemli bir kaynaktır. Plath, bu günlüklerinde şiirlerini yazarken kimlerden ilham aldığını, eserlerini nasıl geliştirdiğini, nasıl yazdığını anlatır. Günlüklerin başlangıcında dayanabileceği eş arayışını ve edebiyat yaşamıyla ilgili tasarılarını yansıtır. Hem çok yakışıklı hem de Şair olan Ted Hughes'la tanışır ve kısa zamanda evlenir. Kendisini kocasına adayan Plath aynı zamanda yazdıklarını yayınlamak için de deli gibi çırpınır. Çoğu zaman reddedilen yazılar, şiirler, hikâyeler, peş peşe iki çocuk, ihanet ve 1963 yılında da intihar...

Plath'la ''ölüm ortaklığı" yaşayan Nilgün Marmara 13 Şubat 1958 yılında Moda'da dünyaya gelir. Nilgün, eğitim hayatı boyunca çok başarılı bir çizgide ilerler. İlkokul 5.sınıfta sol kolunu(kendisi solaktır) kırmasına rağmen tüm kolejlere kayıt olma hakkını kazanır. Önce Avusturya Lisesine kaydedilir ancak maddi olanaksızlıklar yüzünden kaydı Kadıköy Maarif Kolejine alınır. Liseden sonra İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne yerleşir. Babasının da etkisiyle sol görüşe sempati duyan Nilgün Marmara aktif bir siyasal ortama girmemesine rağmen üniversiteye hakim olan sağ görüşten rahatsız olur ve ertesi yıl yeniden sınava girerek Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne yerleşir. İşte bu dönemde yazılarından ve yaşamından ilham aldığı Sylvia Plath'le tanışır.

Sylvia Plath ve varoluşçuluk akımı Nilgün'ü derinden etkiler. Şiirlerinde varoluşçuluk akımının da etkisiyle yalnızlık, bunalım ve intihar konularını sıklıkla işler. Tabii bu konuları işlemesinde sadece bu akımdan etkilendiğini düşünmek yanlış olur. Bir kadın şair olarak yaşamış olduğu ötekilik hissi de Nilgün'ün eserlerine yansır.

1980 darbesi sonrasındaki baskılar nedeniyle edebiyat çevresi genellikle evlerde yapılan toplantılarla bir araya gelir. Nilgün, bu toplantılarda İlhan Berk, Turgut Uyar, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Edip Cansever, Cemal Süreya, Lale Müldür, Gülseli İnal ve Cezmi Ersöz gibi önemli isimlerle dostluk kurar. Yine bir gün, bu toplan-

tılardan birinde tanıştığı Kağan Önal ile bir süre sonra birlikte yaşamaya başlar. Evlilik kurumuna karşı olan Nilgün, Kağan'ın ve ailesinin yoğun ısrarlarına boyun eğerek 1982 yılında evlenir.1985 yılında da lisansını ''Sylvia Plath'in şairliğinin intiharı bağlamında analizi" adlı teziyle sanatçı-intihar ilişkisini derinlemesine inceleyerek tamamlar.

Nilgün, tezinin "Sanatsal Yaratımla İntihar Arasındaki Bağıntı; Sylvia Plath, Şiirlerini ve Ölümünü Nasıl Yaratıyor?"başlığının altında Sartre'ın, "intihar dünyada varolmanın bir başka yoludur" sözünü şu şekilde yorumlar: *''Çünkü kişi ölümü bir eylem olarak seçme yoluyla kendi varlığını gerçekleştirir ve böylelikle kendi varoluşunu hiçlikle tanımlar."*

Kısa süre çeşitli işlerde çalıştıktan sonra kendini şiir yazmaya adayan Nilgün, eşi ile birlikte iş için on altı aylığına Libya'ya yerleşir. Buradaki ruh halini günlüğünde şu şekilde ifade eder; 'Bir tarafı Gadard şantiyesi, bir taraf Altman gölü bu garip mekanın ortasındaki ben Nilgün." Kağan, Nilgün'ü bu ülkede çoğu zaman yalnız bırakır. Nilgün burada kendisine bir çevre edinemez ve yapayalnız kalır. Bu yalnızlığı Kuşum ve ben adlı şiirinde şu dizelerle anlatır:

"Kuşum ve ben bir aynada
Uyuyoruz, kafesimiz yatağımız
Yüzlerimiz eşlerine baka baka
Sonsuz kar altında uyuyoruz
kuşum ve ben.
Eşim ve ben kızıl bir bağla
bağlıyız birbirimize
Çözülürse yoksulluk sevinir
Aynamızın içinde tek bu bağ...
Kızıl kıskanç eşim kuşum ve ben."

Sadece evliliğinde değil mesleki anlamda da yalnızlık yaşayan Nilgün bu duygularını günlüğünde şu şekilde dile getirir:

"26 Nisan Pazar gecesi anne baba evindeki televizyonda gördüğüm yeşil ışınla ve babamın ''bu ülkede gerçek deli bile yoktur, hepsi sahtekârdır" demesiyle başladı. 25 Nisan Cumartesi gecesiyse E... derin korkusu ve suçluluğuyla bana saldırdığında aldığım derin yara, 26 Nisan Pazar günü ben tarafından düşünüldü ve her şey bir açıklığa kavuştu. Ben bir tehdidim onlar için çünkü bir varlığım, cinssiz bir bebek rolünü bulamamış, iyi ezberleyemediğimiz bir hayvan, her yöne savrulabilir, dağılabilir bir atom..."

Nilgün Marmara özellikle 1980 sonrasında şiirlerde ölüm ve intihar temasını daha sık işler.

''Bir karga bir kediyi öldüresiye bir oyuna davet ediyordu. Hep böyle mi bu? Bir şeyden kaçıyorum bir şeyden, kendimi bulamıyorum dönüp gelip kendime yerleşemiyorum, kendimi bir yer edinemiyorum, kendime bir yer. Kafatasımın içini, bir küçük huzur adına aynalarla kaplattım, ölü ben'im kendisini izlesin her yandan, o tuhaf sır içinden!"

"Çocukluğun kendini saf bir biçimde akışa bırakması ne güzeldi. Yiten bu işte!.."
Nilgün Marmara, Daktiloya Çekilmiş Şiirler

Nilgün bu dünyadan göçüp giderken sonsuza kadar var olacağını düşünür belki de. Bu gidişlerden başka bir dünyaya gidiş olduğu anlaşılmamalıdır elbette. Umutsuzluk, yaşamdan bir beklentisinin kalmaması ya da yaşamını tamamlama isteği, derin varoluş sancıları, sevgisizlik, erkek egemen edebiyat dünyası, toplum ve edebiyat çevresinde cinsiyetinden dolayı itilmesi, babasını çok küçük yaşta kaybetmesi ve dış dünyaya karşı olumsuz duygular beslemesi, onu sona hazırlayan depresyonunu tetikler...

''Ölmek bir sanattır." der Plath. Nilgün, oldum olası bu sözden çok etkilenir ve bunu dizelerine şu şekilde yansıtır:

"Yüreğinizin üzerinde bir küçük kese:
Ölünün ve ölümün gözünden çalınmış bir damla yaş"

Ve Nilgün Marmara, "yaşama karşı ölüm" diyerek, tıpkı Plath gibi kendisini hapseden ve boğan sırça fanustan intihar ederek kurtulmaya çalışır.

"Pek az zamanı kaldı bu zora koşulmuş bedenimin.
Olduğum gibi ölmeliyim, olduğum gibi...
Tüy, kan ve hiçbir salgıyı düşünmeden,
kesmeliyim soluğunu doğmuş olmanın!"

Günün İç Cebi

NUR NEŞE ŞAHİN

Laciverdi göğün perdeleri kapalı. Bir yanımda Cafe Slavia'dan sızan müzik, öte yanda camda buğulanmış Nazım hayaleti. Hıçkınrken üzerimize yağmur, aldım buralara getirdim seni. Bak perdeleri kapalı göğün, öpüştüğümüzü görmesin diye tanrılar. Bütün gün hikâyeler dinlemiştik. Gözlerimizin kurşun deliklerine büyümüştü sardunyalar. Hapşıran havada nemlenmişti keyfimiz. Sonra canımız deniz çekmişti, can deniz kenarına çekilmişti yani. Zihnimizde olur olmadık bir metafor, yıldız doğuracak kara delik gibi çekiyordu ruhumuzu içeri. Sen, olgunlaşmış da düşmüştün efkarın dalından. Narım, dudakları çatlak kırmızım benim. Bin kez bölünüp masalını bin evde bin cine üflemişsin de yine de tek kabuktasın. Bu ne kalabalık? Masalın kuantum mekaniği. Köprülerle denizden aynlan toprak ve sudan yedi sefer tavaflı ışık. Hepsi el ele tutuşup parmak ucunun atomunda birleşmişse hamdolsun. Dalıp gidiyordu gözlerin, denize vuran ay şavkının peşinden. Böyle sessizlik anlarından ürküyordum. Gözlerin uzaklara varınca belki dönemezsin diye korkuyordum.

Gözlerin limandaki ufak gemiye takılınca peşine düştüm. Adı Mathilda. Şu an güzel bir filme atıf yapmak, şiire mısra dizmek gibi gelirdi. Mathilda'ya bakarken grileşen gözlerini izledim. Ah benim çekirdeği suyundan fazla, düşüncesi sözünden fazla, susmaya değenim. Bir adak kanı gibi adını alnıma bastırmışsa tanrı bir manası vardır seni zihnime nakış gibi işlemişliğimin. Sen, balkonlu günlere yağmur yıkayandın, damarıma olur olmadık şah çeken jilet. Sanki halılar dokuyordum sana dakika başı. Virgül atıyordum hızlandığın yolların köşe başlarına. Her bir kelimeni, hohlayıp silerek gömleğime, vitrinine diziyordum zihnimin. Dudakların cümlene özenle sözcük dizerken her biri için Bismillah'la. Gördüm. Canını sıkmıştı o ufak geminin koca limanda tek başına sallanışı. Anneni özlemiştin belki de bilemiyorum. Anlardım ama gözlerin öte yana çevrilince, içindeki kuyuya taş attığını. Çünkü suyu sıçrardı üzerime, peşinden gidesim gelirdi taşın.

Sen, falçata taşırdın zihninde. Hangi hatıranda kesildiyse bileğin, tam oraya yerleşir kanardın. Saçlarını saçlarınla bağlaman gibiydi bir geminin fırtınaya tutkusu. Şiirlere el verirdi gözlerin ve sanki temizlerdi dudakların kuş kanatlarından petrol kokusunu. Bilirdim, gözlerinde üç batık gemi ve bir teneke benzin. Şehri yakacak gibi baktığında oracıkta kül olmaktan korkardım.

Güneş esnemekteyken limana doluşan gemiler, akşam üstü karnını kaşımaya başladığı vakit demir alıp giderlerdi sualsiz. Limanda -ki şanslıysa biraz- yalnızca sahipsiz kayıklar, sarhoş balıkçılar ve evsiz kedilerin mekan tuttuğu köhne gemiler uyurdu geceleri.

- 'Neden erkenden gidiyor renkli gemiler limandan, en güzel saatler bunlar ?' dedin.

- 'Hatırla, bitli çocuklarla oynamak istemezdi çocukluğumuzun egosu. Bundandır sığ büyüdük kirlenmeyi öğrenene kadar ya zaten! Ne yapsınlar o büyüyen çocuklar şimdi, şehrin tozunu soluyan, soluk gemilerin koynunda ?' dedim.

- 'Utanmalı' dedin, dönüp keskin kıvrımından belinin. 'Utanmalı; sarıyı görünce yeşillenen maviden ve gülle bülbül arasına diken olan dilden. Utanmalı; kırmızıyı görünce moraran maviden ve sazla sözün arasına sus olan dilden.'
Sevmemiştin söylediklerimi. Çünkü bitli çocukları üzmüştüm. Hatta biri beni dinlerken düşüp dizini kanatmıştı, bunu görmüştün. Bana kızdığın zamanları sevmiyordum. Düşüp dizimi kanatmak geçmişti içimden o an. Fakat nefes aldım, geçti sonra.

- 'Belki' dedin. 'Belki bizim bu öfkemizi meydanda taşlarlar belki ona kalmaz, zihnimizde kin haşlarlar, yakındır. Çünkü zaman kana bulanmış et mekaniği. Kalp pragmatist şimdilerde ve sadakat oldukça yakın oportünizme. Hem çocuklar ayrımı bilmezlerdi hani?' dedin. 'Bana hiç öğretmediler, sana öğretmediler. Peki diğerlerine kim öğretti, ayakları toplumun ideal ayakkabısına yalnızca bir numara küçük gelebilmiş güzelin çirkin sayılabildiğini?'

Gözlerin keskin ve kıpırtısız. Duyar gibiydin sanki herkesin habersiz kaldığı bir şeyi. Ağzınla ağlar gibiydin, dudakların ıslak. Bildim ki yaşamak sevdasıymış kırık sandalyende burktuğun bilek. Saçlarını sevdim içimden. Belki bundan, ağzımda bir Mona Lisa gülüşü.

- 'Ne güzel söyledin be! İnsan seni dinleyince hevesine limonata söylenmiş gibi oluyor. Sonbahann ilk günü, yeni ceketle sokağa çıkmanın keyfi gibisin. Öyle güzel ki kalbin, tüm sokak kedileri ısınır, tüm çocuklar annelerini özler, tüm açlar doyar sen konuşunca' dedim. Ne güzeldin sahi. Bir yüzü piknikli öteki yüzü yağmurlu günlere çeken madalyon gibi. Prangalı bir ruhun intihar tutkusuna benzeyen; yerle gök arasında bir yerde çakılı. Sanki Nietzsche'yle birlikte hiç, ilmeğinden sökülür gibi Derrida. Sorguladıkça soğumaya yüz tuttuysa da zihnindeki yanardağ ölmemişti. Soluyordu usul usul hâlâ. Bundandı belki, dibi tutmuş gençliğinin bel kemiğinde sızıydı sevmelerin. Yüzün denize karışmıştı o sıra. Ağzının kıvrıldığı yerden tuttum kaldırdım kendimi. Abidin görse hırsından ağlardı. Mutluluk, öncemden ve sonramdan tiz bir neşterle ayrılmaktaydı. Musa'nın ayırdığı denizle bir. İsa'nın yürüdüğü denizle aynı. Ve sen; iki yakamı birbirine diker

gibi İstanbul. Gün iyice dizlerini karnına çekip uykuya yeltenmekteydi. Gök, yüzünü dökmüştü suyun yüzüne. Biz, elleri ceplerinde kendine tutunan iki genç yetişkin, kaldırımın hiç olmadık yerinde durup denizle telepatik konuşmalar yapmaktaydık. Şimdi kalk gidelim desen, konuşsak sabaha kadar. İçimdeki sesi hoparlöre versem, bir güzel kahve içsek, hatırı kırk yılımızı demlese. Aklımdan bunlar geçerken ağzın usulca kıpırdadı.

- 'Ben gidiyorum' dedin. 'Yoruldum, sonra görüşürüz'.

Bu değildi hayır hayır! İçimdeki ses kulaktan kulağa oynayan balıkların yarım ağzıyla geçmişti zihnine. Göğsümdeki astım, kapıyı tıklattı ve girdi içeri. İnsan çok sevince eve gitmelerden bile korkuyor. Kalbimde bir kedi, koltukları tırmaladı. Sancılı bir ağaçkakan didikledi ciğerimdeki asırlık ağaçları. Şimdi, kanı ayan beyan ortadaydı ömrün, çözünmekteyken gözlerimde suyun tuzu. Şehirden kesildi bilek. Bu, gidişinin ardında kanayan beyanıydı ömrümün.

- 'Gitme, yapamam sensiz!' dedim.

- 'Abartma !' dedin gülümseyerek.

Sahi abartmıştım biraz. Olması gereken yerlerde bencilleşen aklım hiç olmadık bir anda ses tellerimi kendi heyecanına alet etmişti. Kan, yanaklarıma gülen surat çizmeye çalışır gibi hücum etti suratıma. Elimle yokladım gözlerimi, ağzımı, burnumu. İşte burada, tam yerindeydiler. Şeffaflaşarak kaybolsaydım o an daha uygun olabilirdi. Zamanın geri gelmediği bilgisi kalıcı hafızamdan ön camıma yansıyınca, sakin olmaktan başka çarem kalmamıştı. Önemli bir şey söyleyecek gibi temizledim boğazımı.

- 'Haklısın, ben biraz şey oldum da... Yarın görüşür müyüz yine?' dedim.

- 'Olur' dedin bir şeyler belli etmekte cimrileşen gülümsemeni sürdürerek.

Yüzüme birkaç santim mesafe yakınlıkta, el sallayarak usulca akıp gittin caddeden. Aynı memleketin insanıydık. Tanımasam dahi anlardım bu hareketinden. Gülümsedim. Sahi ben biraz şey oldum ne demekti? Ben aslında çok şey olmuştum, bu doğru. İnsan sevince, olduğundan fazlasına dönüşürdü çünkü. İç içe yerleştirilmiş aynalardan yüzüne bakar gibi sevdiğinin, birbiri içinde kırılırdı ışık, birbiri içinden geçerdi görüntü ve çoğalırdı sonsuz kez. 'Seviyorum!' demeliydim. Ama insan sevince diyemediği

Gamze Teker

olabilirdi. Senin bunu anlamayışını, kendi söyleyemediklerimi affederek bağışladım.

Yolu adımlarken fark ettim ki Mathilda tek lambasıyla bana göz kırpmaktaydı. Onun selamı paçamdan çekiştirir gibi yolumdan etmişti beni. O ufak gemi, gündüzün ışıltısından vazgeçip yalnızca geceleri var olan, denizsiz balkonlarında tek başına rakı içen amcalar gibi -canına değsin, onun denizi vardı- bir şiire benzeyerek oracıkta durmaktaydı. Selam olsun dedim içimden Mathilda'nın belkemiğinde gezindiğini varsaydığım adama. Olmayan şapkamla reverans yaparak yürüme işime geri döndüm. Senin gittiğin yöne doğru yürümek geçtiğin sokakları kutsuyordu. Nietzsche diyordu ya, içine koyacak bir şeyi varsa insanın, günün bin cebi peydah olur diye. İşte bugün biz seninle, günün ceketinin yan ceplerine ellerimizi saklayıp, göğüs cebinde Samsun gibi gezip durmuştuk. İç cebiyse sohbet doluydu, anne eliyle yolluk niyetine seçilip özenle ayıklanmış çerez misali. Ne büyük keyif! Tıka basa doymuştuk bugün de çok şükür. Gülümsedim. Tanrı tüm açların ruhunu da doyursun diye geçirdim içimden. Günün ceketine sarındım, hava serindi. Hava senindi, tenine değip geçmişti dakikalar önce. Saygıyla soludum. Yürüdüm.

Kambur

NAZLI BAŞARAN

Yaşım sekiz.
En fazla dokuz.
Rahmetli anneanneme gitmek için gayrı meşru bir hazırlık var evde.
İki sokak ötemizdeki eve, cillop gibi giyinip gidiyoruz.

-Çünkü annem, annesini çok seviyor.-

Saçlarımı yine don lastiğinden bozma -yani o kadar gür saçım- bir tokayla
pek de hoş olmayan bir serilikte tarıyor annem.
Çatır çatır kulağıma geliyor kırılan saçın sesi.
Kırılan saçın sesi.
Kırılan saç.
Ah o sesi.
Başıma kan gitmiyor, annem buna temizlik diyor.
Bir gömlek var üstümde kenarları dantelli bembeyaz.
Annem o zaman daha çamaşırları çamaşır suyuyla elinde yıkıyor.
Hatırlıyorum bunu.
Her pazar akşamüstü kazanda kaynayan çamaşırları.

-O koku nerede burnuma gelse irkilir, yolumu değiştiririm.-

Gömleğe aynada bir daha bakıyorum, yakalarını elimle düzeltiyorum.
Kot bahçıvan şort var üzerimde, önünde de küçük bir cebi.
Annemin aynalı makyaj masasının önünde, bir kendime bakıyorum
Bir masaya.

-Üstü envaiçeşit mıngır.-

Çekmeceyi açıyorum, kaç para unuttum bile
ama rengi yeşil.
Öyle güzel ve yeni ki
atıyorum bahçıvan pantolonun önündeki o küçük cebe.
Annem sesleniyor kapının önünden, gidiyorum
ayakkabılarımı uzatıyor.
O zamandan var hâkimiyet sevgisi
Ne giyeceğime, neyi nasıl yiyeceğimi falan söylüyor bana.
Sekiz yaşındayım.
Belki dokuz.
Ama bu kanıma o zaman bile dokunuyor.
Neyse koşturuyorum kapıya.
İsteksizce bana gösterdiği ayakkabıları giymeye başlıyorum ki içeri gidiyor annem.
Hani bir şeyi unutursun,
son anda aklına gelir ya.
İşte öyle adımlar atıyor.
Bak bu hikâye ne zaman gözümün önüne gelse
annemin içeriye hızlı adımlar ile gidişi hep ecel gibi yavaş dönüyor kafamda.
İçerden bir ses.

"Çekmecedeki parayı kim aldı?"

O an, hırsızlığın bile ne olduğunu bilmeyen ben bir halt yemiş olduğumu anlayıp olduğum yerde sanki ayaklarım yere kazık çakmış gibi sanki yıllardır orada kök salmış bir ağaç gibi sanki terk edildikten sonra şu son çayı da içeyim öyle kalkarım diyen dayım gibi bekliyorum.
Annem tüm kibarlığı ile kapıya yaklaşıp bana doğru eğilip tam soruyu yüzüme karşı bir daha soracak mı gözümü kaçırmayım bari diye düşünürken çıkan tek tel saçımı kulağımın arkasına atıp çantasını alıyor holdeki dolaptan.
Göz ucuyla,gözden göze bir ses.

"Kızım, parayı sen mi aldın?"
"Hayır anne."
"Kızım, yalan söyleyen anneanne gibi olsun mu?"
"Iıı olsun anne."

Anneannem, anneminde bulunduğu bir otobüste yaşanılan trafik kazası sonrası kambur kalmış,annem bu olayı bizzat gören bir kişi olarak bu olayı anlatmayı sevmediği gibi anlatılmasını da sevmezdi.Ama bizim ailede doğruluk "anneannemin kamburu" ile ölçülürdü.
Tam o sırada kaderin oyununa bak, ağlarını benim için daha o yaştayken hemen örüyor ve askılarımdan biri pat çıkıyor yerinden, bahçıvanın öndeki cepli bölümü de açılıyor.
Annem geliyor.
Yüzünde hoşnut olmayan bir telaş.
Derken.
Ah.
Yeşil, parıl parıl para ön cepten pat annemin kucağına düşüyor.
"Anne valla ben almadım, oraya biri koymuş, ben almadım valla" diye başlıyorum ağlamaya.
Annem ise müthiş bir hayal kırıklığına uğramış şekilde, "bir daha bana yalan söyleme, şimdi in aşağı" diyor.

"Sessizlik, bıkkın sevişmelere iter kişiyi." Sevgi Soysal

Tam inecekken cılız bir utangaçlıkla,
"Anne, anneannem gibi kambur olmam değil mi?" diyorum.
Bana öyle bir bakıyor ki annem.
Kısa ve net bir an.
Ama çocukluk anılarımda ilk üçe oynar.
O bakış, yıkılan güven
O bakış, hayal kırıklığı
O bakış, yıllarca sürecek çıkmazların sebebi.

"Olmazsın, hadi yürü."

Tüm gün boyunca ara ara anneannemlerdeki aynalı odaya gidip dolabın aynasından sırtıma bakıyorum.
Sanki biraz kamburlaştım mı ne?
Yok hayır hayır bana öyle geliyor.
Gelmiyor.
Geliyor.
O gün sırtım feci ağrıyor, gece yatağa yattığımda dua ediyorum ki sabah kamburum çıkmasın.
Elbette ki kamburum çıkmıyor.
Fiziksel olarak.
Ama annemle aramıza bir kambur giriyor.
Benim kamburum.
Çocukluk kamburum.
Ne annem o kamburu kabul edip affediyor
Ne de ben o kamburu seviyorum.
Hep bir güven noksanlığına dönüşüyor.
Bir yarık oluyor, her artçı sarsıntıda o yarık daha da açılıyor.
Yıllar sonra defalarca ardı ardına yarık yarılıyor.

Açılıyor.

Kapanıyor.

Açılıyor.

Kapanmıyor.

Oysa yeşil, parlak kağıt parçası.

O kadar.

Hiçbir Yer

RAGIP CAN TOK

Nicedir akıntıya karşı vurduğum
Kürek darbelerinden

Şikayetçiyim

Nereye gittiğini bilmezken

Önemli olanın dalgalara uyabilmek olduğunu anlamak,

Çatlak dudaklarımın seninkilerle hayat bulmasında

Gizlenmeliydi.

Sen hep denizi olmalıydın şafağımda günümün

Bir martı olmak istediğinde,

Çarptığım kayalıkta nefes almaya çalışmak

Senin tüm kanat çırpışlarına isyan sayılırdı

Kalmışsa eğer sana ait eski bir parça

-Senin bile hatırlamadığın-

Ücra köşelerine göm beni denizinin.

Farkında değilken bile

Senin tuzunda kavrulayım.

@kafkaokur

@fdlttr

@asuman.aydin

@kafkasever

@iskylmz

@mrvkrtlk

@elifozlemy

@ peyzart

@seyma.keskinx

@lemonreads

@perikazanciko

@abaymeltem

@pembe.fil

@pamugundiyeti

@ef_mavi

@cerenimlimilimi

@ vevalyah

@cemalbaysal

Instagram @kafkaokur #kafkaokur #kafkaokurdergisi #kafkaokurfikir #kafkaokursanat #kafkaokuredebiyat

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazılarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı s. 2

Tomris Uyar - Tüm Kitapları
Ayşegül Nazik- Tomris Uyar Öykücülüğünde Toplumsal Güncellik ve Biçimsel Arayışlar
Milliyet Gazetesi - Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı

Sözler s. 24

AYŞE KULİN - FOTO SABAH RESİMLERİ (Everest Yayınları 2014, s.8)
İNCİ ARAL - TAŞ VE TEN (Kırmızı Kedi Yayınevi 2012, s.196)
LALE MÜLDÜR - ANEMON: TOPLU ŞİİRLER - 1 (Yapı Kredi Yayınları 2010, s.141)
NAZAN BEKİROĞLU - I.A: SONSUZLUK HECESİ (Timaş Yayınları 2011, s.145)

Yaşamak Yürek İster, Yürek ise Tatmin Olmak s. 36

Michael Ende, MOMO, Kabalcı Yayınları,İstanbul, 2013.
Antoine de Saint-Exupery, Küçük Prens, Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2015

Kış Uykusundaki Melek Nilgün Marmara s. 42

Cezmi Ersöz, "Leman Dergisi-24 Haziran 2000"
Nilgün Marmara, "Sylvia Plath'in Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi "
Nilgün Marmara, "Kırmızı Kahverengi Defter"
Nilgün Marmara, "Daktiloya Çekilmiş Şiirler"
Nilgün Marmara, "Metinler"

100. yılında Kafka'nın "Dönüşüm"ü üzerine

Gregor Samsa, bir sabah, korkulu bir rüyadan uyanınca yatağının içinde kendini korkunç bir hamam böceği olarak buldu. (Çev. Vedat Günyol, Yeni Ufuklar)

Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, devcileyin bir böceğe dönüşmüş buldu kendini. (Çev. Kamuran Şipal, Cem)

Gregor Samsa bir sabah bunaltıcı düşlerden uyandığında, kendini yatağında dev bir böceğe dönüşmüş olarak buldu. (Çev. Ahmet Cemal, Can)

Gregor Samsa bir sabah bunaltıcı düşlerden uyandığında, kendini yatağında devasa bir böceğe dönüşmüş olarak buldu. (Çev. Semra Özenli, Alakarga Sanat)

Gregor Samsa günün birinde huzursuz rüyalardan uyandığında, kendisini yatağında dehşet verici dev bir böcek olarak buldu. (Çev. Elif Zengin, Palto)

Gregor Samsa bir sabah huzursuz düşlerden uyandığında kendini yatağında kocaman bir böceğe dönüşmüş buldu. (Çev. Gülperi Sert, İş Kültür)

Gregor Samsa bir sabah huzursuz düşlerden uyandığında kendini yatağında dev bir böceğe dönüşmüş olarak buldu. (Çev. Vedat Çorlu, İthaki)

Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, yatağında devasa bir böceğe dönüşmüş buldu kendini. (Çev. Tolga Eraslan, Sis)

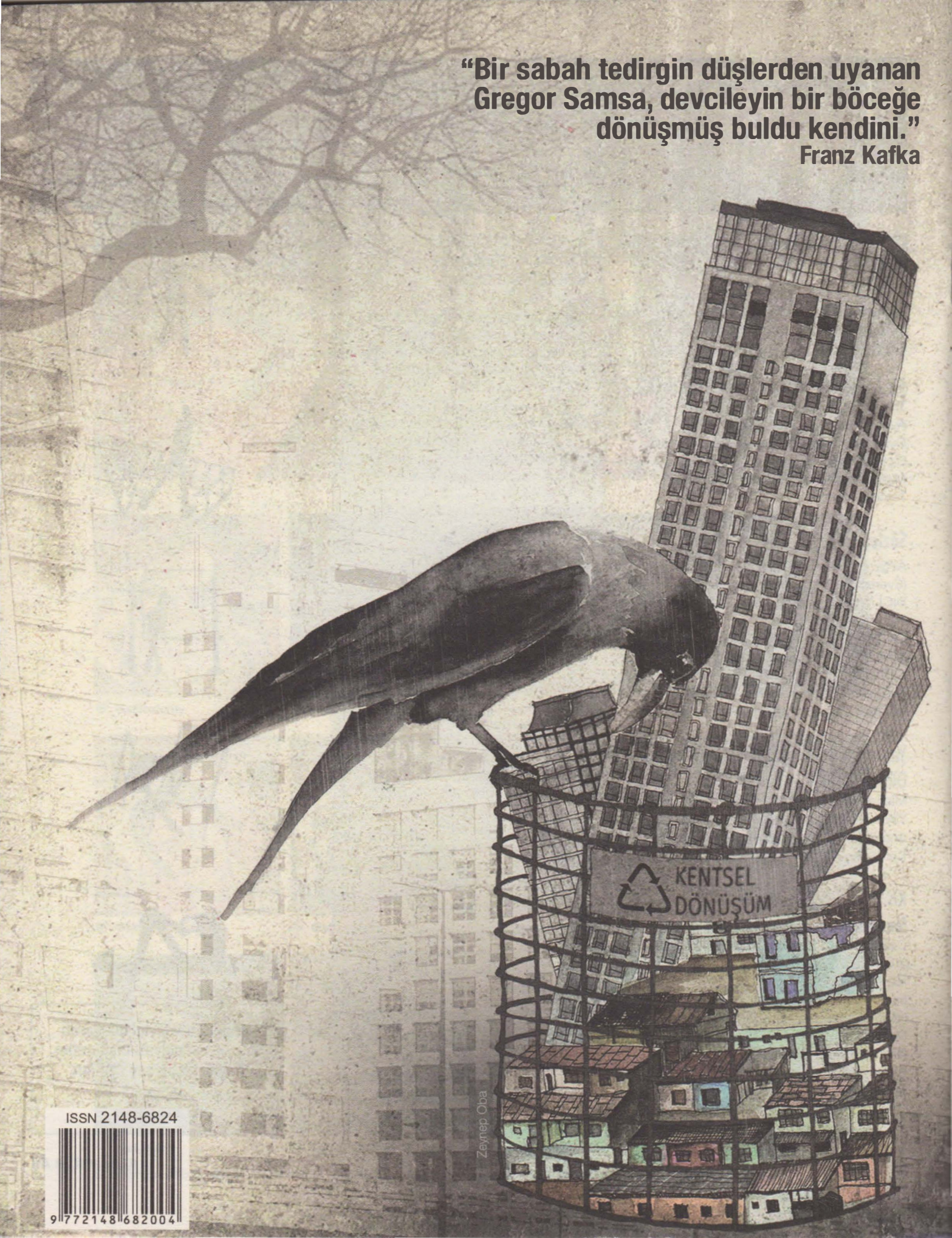

"Benim edebi ilgi alanlarım yok, ben edebiyattan ibaretim, başka hiçbir şey değilim, olamam."
Franz Kafka

“Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, devcileyin bir böceğe dönüşmüş buldu kendini.”
Franz Kafka

ISSN 2148-6824